

YENİDEN
BASKI

NİSAN 2026
SAYI:01

**EMPERYALİZME
FAŞİZME
İŞBİRLİKÇİLİĞE KARŞI
“BASKI”**

CHP KADIKÖY İLÇE GENÇLİK
ÖRGÜTÜ YAYIN ORGANIDIR.

CHP

KADIKÖY İLÇE BAŞKANLIĞI

CHP KADIKÖY İLÇE GENÇLİK
ÖRGÜTÜ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Caner SARITAŞ

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Bilgekağan ŞARBAT

YAYIN VE HUKUKİ
DANIŞMA KURULU
Av. Erdener Doğan IŞIK
Av. Buket YILDIRMAZ
Av. Cemre TUNCA
Av. Elif GÜRLER
Av. Suğde ORHAN

DİZGİ VE KAPAK TASARIM
Barış Can ÇETİN
Bilgekağan ŞARBAT

İLETİŞİM

Osmanağa Mahallesi Kırtasiyeci
Sokak Ankara İş Hanı no 27/2
KADIKÖY/İSTANBUL
Tel: (216) 338 43 35

YENİDEN BASKI

İÇİNDEKİLER

Gençliğin Kurtuluşu, Emekçilerin
Zaferindedir! • 7

Hangi Kemalizm? • 11

Savaş Ve Barış: 2026 • 13

Tarihin Sıfır Noktasında: Hukuktan Kanuna,
Kanundan Hiçliğe • 16

Kurtuluş Yok Tek Başına Ya Hep Beraber
Ya Hiçbirimiz • 19

İstanbulun Faili: Kanal İstanbul • 21

68 Kuşağı Ve Kemalizm • 22

Fikirtepe'nin Hikayesi • 26

Kadıköy Belediye Başkanı

Mesut Köseadağı İle Röportaj • 28

Gençliğe Reva Görülen Yurtsuzluk Ve

Yoksulluk Mu? • 33

Çocuk Bedeni Üzerindeki Suskunluk • 35

Yoksulluk Ve Sanal Kumar Gerçeği • 37

Çedes: Kamusal Eğitimin Dönüştürülmesi Ve
Laikliğin Aşındırılması • 38

Kadının Gücü, Cumhuriyetin Mirası • 40

Çin-Ko • 42

Sadece Yarın Değil, Bugün De Bizim! • 45

Turan Emeksiz Okuma Atölyesi • 48

Kavuklu Devrimci Ferhan Şensoy Üzerine • 57

İstanbul'un Vicdanı Sanatın Limanı Kadıköy • 60

Aileyi Kim Kurdu, Devleti Kim Doğurdu? • 62

***“Benim iki büyük eserim vardır; biri
Türkiye Cumhuriyeti,
diğeri Cumhuriyet Halk Partisi’dir.”***

M. Atatürk

ÖNSÖZ

Sevgili Gençler, Değerli Yol Arkadaşlarım,

Bu satırları, alışıldık cümleleri tekrar etmek için değil; içinde yaşadığımız bu sert ve gerçek zamanın ruhunu yakalamak için yazıyorum. Çünkü bugün Türkiye’de siyaset, ezberlenmiş sözlerden çok daha fazlasını; cesareti, sahiciliği ve netliği gerektiriyor.

Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılına girerken ülkemiz ağır bir ekonomik, toplumsal ve siyasal baskı altındadır. Gençler için gelecek, planlanan bir hayat olmaktan çıkmış; borçla, güvencesizlikle ve belirsizlikle tanımlanan bir sürece dönüşmüştür. Emek değersizleşmiş, liyakat geri plana itilmiş, alın terinin yerini sadakat almıştır. Eğitimden barınmaya, ifade özgürlüğünden çalışma hayatına kadar pek çok alanda gençliğin nefesi bilinçli biçimde daraltılmaktadır.

Bu tabloyu derinleştiren en temel mesele ise demokrasinin açık biçimde hedef alınmasıdır. İstanbul halkının iradesiyle seçilmiş Büyükşehir Belediye Başkanımız Ekrem İmamoğlu ve yol arkadaşlarımızın hukuksuz biçimde tutsak edilmesi, iktidarın sandıkta kaybettiğini yargı eliyle telafi etmeye çalışıldığının en açık göstergesidir. Bugün tutsak edilmek istenen yalnızca kişiler değil; halkın iradesi, değişim talebi ve birlikte yaşama umududur.

Tam da bu baskı ortamında Cumhuriyet Halk Partisi, uzun bir aradan sonra yeniden Türkiye’nin birinci partisi konumuna yükselmiştir. Bu başarı; masa başında değil, sahada, halkla kurulan doğrudan ve samimi temasla elde edilmiştir. Bunun arkasında ise Genel Başkanımız Özgür Özel’in ortaya koyduğu kararlı ve sahici liderlik vardır. Özgür Özel, koltuk siyasetini reddeden; toplumsal itirazı örgütleyen, partimizi halkın gerçek gündemiyle yeniden buluşturan bir siyasal iradeyi temsil etmektedir. Bugün Cumhuriyet Halk Partisi, yalnızca muhalefet eden değil; Türkiye’nin yarınına talip olan bir siyasi güçtür.

Bu satırları, alışıldık cümleleri tekrar etmek için değil; içinde yaşadığımız bu sert ve gerçek zamanın ruhunu yakalamak için yazıyorum. Çünkü bugün Türkiye’de siyaset, ezberlenmiş sözlerden çok daha fazlasını; cesareti, sahiciliği ve netliği gerektiriyor.

Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılına girerken ülkemiz ağır bir ekonomik, toplumsal ve siyasal baskı altındadır. Gençler için gelecek, planlanan bir hayat olmaktan çıkmış; borçla, güvencesizlikle ve belirsizlikle tanımlanan bir sürece dönüşmüştür. Emek değersizleşmiş, liyakat geri plana itilmiş, alın terinin yerini sadakat almıştır. Eğitimden barınmaya, ifade özgürlüğünden çalışma hayatına kadar pek çok alanda gençliğin nefesi bilinçli biçimde daraltılmaktadır.

Bu satırları, alışıldık cümleleri tekrar etmek için değil; içinde yaşadığımız bu sert ve gerçek zamanın ruhunu yakalamak için yazıyorum. Çünkü bugün Türkiye’de siyaset, ezberlenmiş sözlerden çok daha fazlasını; cesareti, sahiciliği ve netliği gerektiriyor.

Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılına girerken ülkemiz ağır bir ekonomik, toplumsal ve siyasal baskı altındadır. Gençler için gelecek, planlanan bir hayat olmaktan çıkmış; borçla, güvencesizlikle ve belirsizlikle tanımlanan bir sürece dönüşmüştür. Emek değersizleşmiş, liyakat geri plana itilmiş, alın terinin yerini sadakat almıştır. Eğitimden barınmaya, ifade özgürlüğünden çalışma hayatına kadar pek çok alanda gençliğin nefesi bilinçli biçimde daraltılmaktadır.

Bu tabloyu derinleştiren en temel mesele ise demokrasinin açık biçimde hedef alınmasıdır. İstanbul halkının iradesiyle seçilmiş Büyükşehir Belediye Başkanımız Ekrem İmamoğlu ve yol arkadaşlarımızın hukuksuz biçimde tutsak edilmesi, iktidarın sandıkta kaybettiğini yargı eliyle telafi etmeye çalışıldığının en açık göstergesidir.

Bugün tutsak edilmek istenen yalnızca kişiler değil; halkın iradesi, değişim talebi ve birlikte yaşama umududur.

Tam da bu baskı ortamında Cumhuriyet Halk Partisi, uzun bir aradan sonra yeniden Türkiye'nin birinci partisi konumuna yükselmiştir. Bu başarı; masa başında değil, sahada, halkla kurulan doğrudan ve samimi temasla elde edilmiştir. Bunun arkasında ise Genel Başkanımız Özgür Özel'in ortaya koyduğu kararlı ve sahici liderlik vardır. Özgür Özel, koltuk siyasetini reddeden; toplumsal itirazı örgütleyen, partimizi halkın gerçek gündemiyle yeniden buluşturan bir siyasal iradeyi temsil etmektedir. Bugün Cumhuriyet Halk Partisi, yalnızca muhalefet eden değil; Türkiye'nin yarınına talip olan bir siyasal güçtür.

Bizim mücadelemiz, yalnızca bugünün krizlerine tepki vermekle sınırlı değildir. Bu mücadele, bu ülkenin kurucu aklından, Mustafa Kemal Atatürk'ün cesaretinden, devrimci iradesinden ve laik Cumhuriyet anlayışından beslenmektedir. Atatürk, Cumhuriyet'i rahat zamanlarda değil; yoklukta, kuşatma altında ve büyük riskler alarak kurdu. Bugün de Cumhuriyet'i yaşatmak, konforlu alanlarda değil; tam tersine, sorumluluk alarak, söz söyleyerek ve mücadele ederek mümkündür. Bizler için Atatürk'ü anmak, onun kurduğu laik Cumhuriyet'i günün koşullarında savunma ve ileri taşıma sorumluluğudur.

Ancak yaşadığımız kriz yalnızca ülkemizle sınırlı değildir. Ortadoğu, büyük güçlerin çıkar hesaplarıyla yeniden bir ateş çemberine sürüklenmektedir. Amerika Birleşik Devletleri ve İsrail'in İran'a yönelik saldırgan politikaları, bölgesel barışı tehdit ederken milyonlarca insanın yaşam hakkını da tehlikeye atmaktadır. Bu tablo, barıştan, halkların kardeşliğinden ve bağımsızlıktan yana tutarlı bir siyasetin ne kadar hayati olduğunu bir kez daha göstermektedir.

Bizler kolay bir dönemde siyaset yapmıyoruz. Ancak şunu açıkça söylemek gerekir: Bu ülkenin gençleri, kendilerine dayatılan bu umutsuzluğu kabullenmek zorunda değil. Tarih boyunca hiçbir büyük dönüşüm rahat zamanlarda gerçekleşmedi. Değişimi mümkün kılan; itiraz eden, geri adım atmayan ve cesaretini örgütlü bir güce dönüştüren gençliktir.

Bu nedenle gençlik, Cumhuriyet Halk Partisi için yalnızca bir "gelecek" başlığı değil; bugünün asli öznesidir. Bu mücadele sizin sözünüzle, emeğinizle ve kararlılığınızla büyüyecek. Bizler de örgütlerimizle, sokakta ve hayatın tam içinde, bu yürüyüşü birlikte sürdürmeye devam edeceğiz.

Bu dergi; suskunluğu değil sözü, kabulleniş değil itirazı, korkuyu değil cesareti büyütme için çıkıyor. Cumhuriyet'in ikinci yüzyılı, eski ezberlerle değil; laik, demokratik ve devrimci bir siyasal akılla kurulacak.

Çünkü bu ülke, değişimi erteleyenlerin değil onu örgütleyenlerin omuzlarında yükselecek.

Caner SARITAŞ
CHP Kadıköy İlçe Başkanı

**“ EKREM İMAMOĞLU
BURADAN ÇIKACAK,
BU ÜLKEYE
CUMHURBAŞKANI
OLACAK! ”**

YENİDEN
BASKI

GENÇLİĞİN KURTULUŞU, EMEKÇİLERİN ZAFERİNDEDİR!

ERDENER DOĞAN IŞIK
CHP KADIKÖY GENÇLİK KÖLÜ BAŞKANI

Türkiye’de bugün yaşanan kriz, basit bir ekonomik daralma ya da geçici bir yönetim sorunu değildir. İçinden geçtiğimiz tablo sermayeden yana kurulmuş siyasal bir tercihin, emeği ve gençliği hedef alan bilinçli bir yoksullaştırma programının sonucudur. AKP’nin sermaye iktidarı ülkeyi üretimden ve kamuculuktan koparmış; sosyal adaleti tasfiye ederek milyonları açlık sınırının altında yaşamaya mahkûm etmiştir.

Bu düzende üniversiteye başlayan gençler barınma ve geçim sorunlarıyla, mezun olabilenler işsizlikle, çalışma hayatına atılanlar

ise düşük ücret ve güvencesizlikle yüz yüze bırakılmaktadır. Eğitim kamusal bir hak olmaktan çıkarılmış, piyasanın insafına terk edilmiştir. Barınma hakkı rant ve yatırım alanına dönüştürülmüş; gençlik ya borçlandırılarak ya da güvencesiz çalışma koşullarına sürüklenerek patronlara bağımlı hale getirilmiştir.

Büyükşehirlerde üniversite öğrencileri için barınmak neredeyse imkânsız bir hal almıştır. Devlet yurtları nicelik ve nitelik olarak yetersiz, özel yurtlar erişilemeyecek düzeyde pahalıdır. KYK bursları yemek ihtiyacını dahi karşılamaktan uzaktır. Mezuniyet sonrasında gençlerin karşısına çıkan tablo da yoksulluk açısından değişmemektedir: işsizlik, düşük ücret, geçici ve güvencesiz işler.

Ancak gençliğin içinde bulunduğu bu tabloyu tek başına ele almak yanıltıcı olur. Çünkü aynı düzen, Türkiye emekçilerinin tamamını hedef almaktadır. Asgari ücret, milyonlarca insan için geçici bir başlangıç ücreti değil, kalıcı bir yaşam standardına dönüştürülmüş; çalışan yoksulluğu olağanlaştırılmıştır. Grev hakkı fiilen askıya alınmış, sendikalaşma yasaları ve fiili baskılarla engellenmiş, emeğin örgütlenme ihtimali iktidar tarafından açık bir tehdit olarak görülmüştür. Grev yasağı artık istisna değil, doğrudan bir kural haline gelmiştir.

Bu tablo herhangi bir yönetim hatasının değil, bilinçli bir siyasal tercihin ürünüdür. AKP’nin sermaye düzeni emeği değersizleştirirken gençliği güvencesizleştirmekte; toplumu yoksullukta eşitlemektedir.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin 2025 yılına ilişkin verileri, emekçinin bu düzende hangi koşullarda yaşam mücadelesi verdiğini tüm açıklığıyla ortaya koymaktadır. Yalnızca bir yıl içinde en az 2.105 işçi çalışırken yaşamını yitirmiştir. Bu, her gün ortalama altı emekçinin göz göre göre ölüme gönderildiği bir çalışma rejimi demektir.

Daha da çarpıcı olan ise bu ölümlerden 94'ünün çocuk işçi olmasıdır. Çocuklar artık yalnızca yoksulluğun değil, doğrudan üretim sürecindeki sömürünün kurbanıdır. Bu ölümler "kaza" değildir; sermayenin maliyet düşürme hirsının ve iktidarın emek karşıtı politikalarının doğrudan sonucudur.

AKP'nin neoliberal politikaları ve Şimşek'in boğaz sıkma programı öyle bir yoksulluk yaratmıştır ki, Türkiye'de artık çocuklar dahi çalışmak zorunda kalmaktadır. MESEM'e dair araştırmalar, bu programlara katılan çocukların yaklaşık yüzde 60'ının yoksulluk nedeniyle çalıştığıni göstermektedir.

Sözde mesleki eğitim merkezleri,

gerçekte çocukların erken yaşta üretim alanlarına sürülmesinin aracı haline gelmiştir. "Yeni Türkiye'de" çocuklar eğitimden koparılmakta, sermaye için ucuz iş gücü haline getirilmektedir. Aynı düzende üniversite gençliği geçinemediği için eğitimini bırakmakta; mezun gençler ise insanca bir yaşam kurabilecek gelirden yoksun bırakılmaktadır.

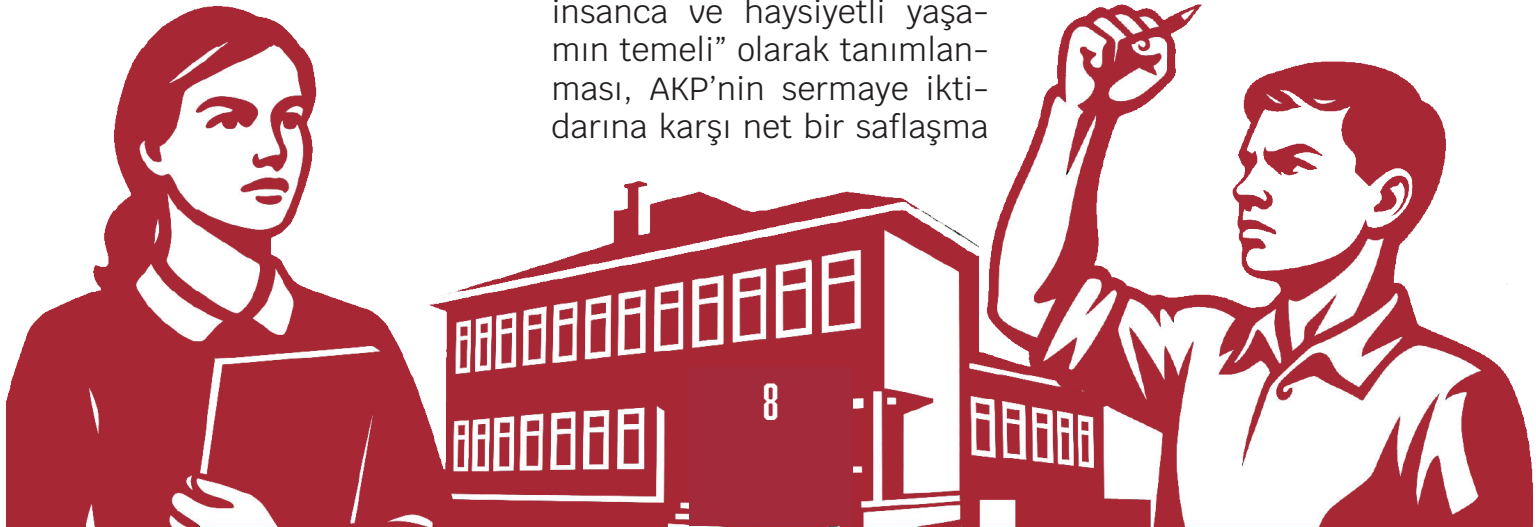
Bugün Türkiye'de gençliğin yaşadığı geleceksizlik ile işçi sınıfının maruz kaldığı sömürü, aynı sermaye düzeninin iki ayrı sonucu değil; tek bir sınıfsal programın birbirini tamamlayan parçalarıdır. Bu nedenle mücadele de parçalı değil, birleşik olmak zorundadır. Bu ortaklık kendiliğinden oluşmayacak; bilinçli, örgütlü ve siyasal bir hat üzerinden kurulacaktır. Kurulması gereken bu birleşik mücadele hattı, yalnızca taleplerin yan yana gelmesini değil; kamucu, halkçı ve toplumsal bir cumhuriyet fikrinin yeniden ayağa kaldırılmasını hedeflemelidir.

Cumhuriyet Halk Partisi'nin Parti Programı bu hattın siyasal çerçevesini açık biçimde tarif etmektedir. Programda emeğin "piyasanın insafına bırakılacak bir meta değil, insanca ve haysiyetli yaşamın temeli" olarak tanımlanması, AKP'nin sermaye iktidarına karşı net bir saflaşma

anlamına gelmektedir. Emek sömürsüne dayalı ekonomik sistemlerin reddi; güvence- li iş, adil bölüşüm ve emeğin anayasal güvence altına alındığı bir çalışma yaşamı hedefi, bugün gençliğin ve emekçilerin birlikte kurmak zorunda olduğu mücadelenin siyasal karşılığıdır. Devletin emeğin haklarının güvencesi olması gerektiği vurgusu ise, piyasacı yıkıma karşı kamucu ve halkçı bir yeniden kuruluş iradesinin ifadesidir.

Bu birleşik mücadelenin somut adımları bellidir. Grevdeki işçiler üniversitelere çağrılmalı, öğrenciler fabrikalara, grev çadırlarına ve direniş alanlarına gitmelidir. Ortak paneller, forumlar ve dayanışma ziyaretleri gençlik ile emek arasına örülen yapay duvarları yıkmanın en doğrudan yoludur.

"Çocuk işçiliğine hayır" mücadelesi, gençlik örgütleri ve sendikalar tarafından birlikte örülmeli; mesele bir vicdan çağrısı değil, sermaye düzenine karşı

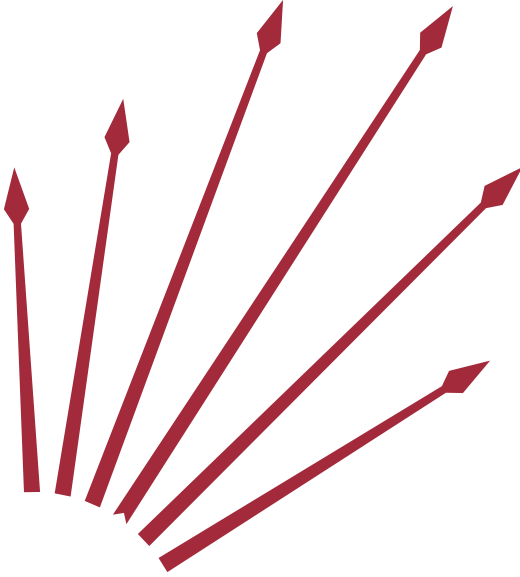

YENİDEN BASKI

sınıfsal bir itiraz olarak ele alınmalıdır. Çünkü bugün üretim alanlarına sürülen çocuklar emekçi ailelerin çocuklarıdır; üniversite gençliği ise yarının güvencesiz işçileridir.

Gençliğin enerjisi işçi mücadelelerine yönelmedikçe, işçi sınıfının direnişi gençliğin politik gündemine taşınmadıkça bu düzen sarsılmaz. Ortak mitingler, ortak alanlar ve ortak talepler etrafında kurulacak birleşik mücadele hattı Türkiye’de gerçek bir toplumsal dönüşümün anahtarıdır. Ancak sendikalar siyasal baskıyla geri çekilmekte, gençlik ise örgütsüz yılgınlığa bırakılmaktadır.

İşte tam da bu noktada iki alan arasında meşru, kurucu ve tarihsel olarak güvenilir köprü Cumhuriyet Halk Partisi’dir.

Cumhuriyet Halk Partisi’ne düşen görev açıktır: İşçi direnişlerine gençliği taşımak, gençlik hareketine sınıf perspektifi kazandırmak ve bu birleşmeyi siyasal iktidar hedefiyle örgütlemek. Cumhuriyet ya halkçı ve kamucu biçimde yeniden kurulacak ya da sermaye düzeninin enkazı altında kalmaya devam edecektir.

Kurtuluş, gençlerin ve emekçilerin birleşik mücadelesindedir.

2025 yılında çalışırken hayatını kaybeden çocuk işçilerin isimleri:

Zahra, Fatma, Bilal, Mehmet, Tuğba, Nisanur, Cansu, Ali, Muhammed, Ruhi Can, Hikmet, Zeynep, Fırat, Arda, Dindar, Şükrü, Mustafa, Alperen, Yağız, Emir, Süleyman, Turhan, Şerafettin, Alperen, Onur, Sedat, Yakup, Alperen, Mustafa, Samed Can, Enes Ötünç, Mehmet, Diyar, Necip Fazıl, Mehmet Cuma, Eren, Ömer, Ahmet, Yusuf, Mehmet, Emre, Yusuf, Ahmet Can, Resul, Muhammet, Yiğit, Hilal, Ahmet, Taha, Mehmet, Eyüp Can, Kaan Ege, Arda, Nisa, Derin Rüyam, Mert Ali, Mehmet Efe, Recep Kürşat, Abdurrahman, Buğrahan, Esmâ Nur, Utku Okan, Yakup, Emre, Miraç, İsa, Metehan, Nursefa Miraç, Hüseyin, Adem, Abdülkadir, Kemal, Yusuf Sami, Halil, Bayram, Yunus, Serdal, Muhammet Mislina, Mazlum, Zeliha, İbrahim, Abdullah, Ünal, Mehmet, Mehmet, Davut, Yusuf, Ahmet, Eymen, Şükrü, Barış, Emirhan, Berfin..

Okul sıralarında olması gereken 94 çocuğumuzu 2025 yılında tarlalarda, inşaatlarda ve sanayi çarkları arasında yitirdik. Karatahtaya yazılan bu isimler kaçınılmaz birer "kaza"nın değil; çocuk emeğini ucuz işgücü olarak sömüren ve buna göz yuman sistemin yarattığı iş cinayetlerinin acı bir kanıtıdır. Hayalleri çalınan çocuklarımızı hüznle anarken; onları bu karanlığa mahkum eden işverenleri, denetimsizliği ve çocuk işçiliğini normalleştiren tüm sorumluları en sert şekilde kınıyoruz. Başka hayatlar solmasın diye haykırıyoruz:

1. Çocuk işçiliğini teşvik eden tüm uygulamalar ve MESEM projesi derhal kaldırılmalıdır.
2. Mesleki eğitim 18 yaş sonrasına taşınmalı; çocuklar işyerlerine değil okullara gönderilmelidir.
3. Eğitim parasız, nitelikli ve bilimsel olmalıdır. Her çocuğa bir hak olarak sunulmalıdır.

HANGİ KEMALİZM?

Yakın döneme kadar aşılması gerektiği savunulan ve büyük ölçüde görmezden gelinen; eski, geçersiz ve hatta ilerlemenin önündeki engel olarak dayatılmaya çalışılan Kemalizm, bugün sözde özgürlükçü ve liberal vaatlerinin baskı ile sonuçlanması, ülkede derinleşen yoksulluk ve umutsuzluk, uluslararası düzlemde yaşanan egemenlik ihlalleri eşliğinde yeniden bir kurtuluş reçetesi olarak gündeme gelmiş ve özellikle gençler tarafından ilgiyle karşılanmıştır.

Ancak özellikle 90'lar ve 2000'ler boyunca Kemalist aydınların katledilmesi ve Kemalizm'in sistematik biçimde kriminalize edilmesi, Kemalizm etrafındaki tartışmaları ciddi biçimde sekteye uğratmış; kavram etrafındaki tartışmaların derinleşmesini engellemiş ve sonuç olarak farklı siyasi aktörler tarafından kendi düşünsel ihtiyaçlarına göre dar kalıplara sokulmaya çalışılıp yeniden tanımlanmasına yol açmıştır.

Bu yazıda Kemalizm, eskide kalmış bir yapı olarak değil; tarihsel kırılmalar ve siyasal yönelimler içinde şekillenen bir pratikler bütünü olarak ele alınmakta ve savunmacı bir geçmiş anlatısının ötesine geçerek anti-empyralist ve emek merkezli bir siyasal hattın bugün nasıl yeniden kurulabileceği tartışılmaktadır.

Empyralist işgale karşı direnen ve kurtuluş mücadelesini Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde örgütleyen Türklere verilen "Kemalist" tanımı, Cumhuriyet ile birlikte; ilerici olarak adlandırdığımız, siyasal bağımsızlığı, toplumun kalkınmasını ve bilimsel bakışı önceleyen devrimlerin koruyucusu ve taşıyıcısı konumuna gelen bir siyasi pozisyona evrilmiştir.

Cumhuriyetin ilk dönemlerinde geri ve yoksul olan toplumu kalkındırmak, bilinçlendirmek ve karşıdevrimci güçlerle mücadele etmek zorunda kalan Kemalistler, ciddi siyasal ve toplumsal sınavlardan geçmek zorunda kalmıştır. Atatürk'ün ölümü, II. Dünya Savaşı'nın yarattığı koşullar ve feodal ilişkiler bütünüyle yok edilmeden çok partili hayata geçilmesi nedeniyle, her ne kadar 27 Mayıs İhtilali ile ilerici bir adım denenmiş olsa da tam anlamıyla başa-sağlanamamış, Kemalistler iktidardan

“Devlet hayatında esas olan geçici politik tercihler değil, uzun vadeli yönelimlerdir.”

Mahmut Esat BOZKURT

uzaklaştırılmıştır. Kemalistler, bu dönem itibarıyla her ne kadar siyasi iktidardan uzaklaştırılmış olsalar da sınırları belli ve uluslararası tanınmış devlet, Cumhuriyet, anti-emperyalizm ve tam bağımsızlıkçılık gibi kavramlar bu topraklara işlenmiştir.

Altmışlarla birlikte bu miras daha ileri taşınmak istenmiş ve emek mücadelesini de kapsayan güncel bir yorum getirilmiştir. Karşıdevrimci güçlerin, feodal kalıntılar ve sermaye çevrelerinin öncülüğünde güç kazanması, bu yönelimin tarihsel zorunluluğunu gözler önüne sermiştir.

Özellikle Yön ve Devrim gibi dergilerle birlikte sol ve sosyalizm tartışmaları, Kemalizm içerisinde sistematik ve siyasi bir çerçeve kazanmıştır. Dönemin Kemalist aydınları, anti-emperyalizm, planlı kalkınma ve devletçilik vurgularını yeniden yorumlayarak aydın bir kadro öncülüğünde yapısal dönüşümler hedeflemekteydi. Özellikle askerî elitler ve üniversite gençliği üzerinde etkili olan bu düşünceler, Amerikancı olarak nitelendirilen 12 Mart Muhtırası ve ilerleyen yıllarda 1980 darbesi ile derin bir kesintiye uğramıştır.

80'ler sonrası Kemalizm yalnızca örgütsel olarak değil, düşünsel anlamda da ciddi kırılmalar yaşamıştır. Darbenin yarattığı baskı ortamı, sol düşüncenin toplumsal bağlarını zayıflatırken Kemalist düşünce daha savunmacı bir hatta sıkıştırılmıştır. Devletin kurucu ilkelerinin tehdit altında olduğu bu dönemde Kemalistler, geleceği tasarlayan bir özne olmaktan çıkarak geçmişin mirasını koruma refleksiyle hareket etmek zorunda kalmıştır. Bununla birlikte kendini meşrulaştırma amacı taşıyan darbe hükümeti, yeni bir "Kemalizm" tanımı inşa etmeye çalışmıştır. Bu çerçevede

Kemalizm'in ilerici, demokrat ve halkçı yönleri bir kenara itilmiş; baskıcı, muhafazakâr ve etnik milliyetçilik etrafında şekillendirilmeye çalışılmıştır.

24 Ocak eylemimizde sergilediğimiz pankartımız

Bu sıkışıklıkta öne atılan Muammer Aksoy, Bahriye Üçok, Uğur Mumcu, Ahmet Taner Kışlalı, Necip Hablemitoğlu gibi isimler, Kemalizm'in ilericiliğini sırtlayarak onu anti-emperyalist, laik ve kamucu bir çizgide yorumlamaya çalışmış; toplumsal aydınlanma ve demokrasiyle birlikte bir gelecek inşa etmeyi hedeflemişlerdir. Ancak yazının başında da ifade edildiği üzere, söz konusu aydınların faili meçhul suikastlarla katledilmeleri, Kemalist düşüncenin örgütsel ve teorik kadro yapısını zayıflatmış, toplum üzerindeki etkisini de ciddi biçimde azaltmıştır.

SAVAŞ VE BARIŞ: 2026

Savaş

Son günlerde hem ülkemizde hem de dünya genelinde barıştan bahsederek savaşı tırmandırmak yaygın bir anlayış hâline gelmiş durumda. Trump yeni yılda tüm dünyaya barış dileyip birçok cephede Amerikan saldırganlığını artırırken Türkiye’de yürütülen “Barış” süreci henüz savaş ve kan harici bir çıktı üretmedi.

Peki bölgede gerçekleşen savaşların ve süreçlerin arkasında ne var?

Oluşan çatışma ortamının dinamiklerini belki de 150 yıl geriye ve özellikle de Türk ulus oluşumunun dinamiklerine kadar takip etmesi mümkün olsa da esaslı bir tahlil yazının

kapsamını aşacağından yüzeysel bir değerlendirme yeterli olacaktır. 20. yüzyılın başında, sancılı bir imparatorluktan cumhuriyete geçiş süreci sonrası, Türkiye’de henüz sanayi sermayesi adına herhangi bir “milli” birikim olmadığı söylenebilir. Bu dönemde CHF aracılığı ile bir milli sermaye oluşturulmaya çalışılmış ve geçmişte gayrimüslimlere ait olan sermaye yeni oluşturulan sermayedar grubuna aktarılmıştır. Parti bu sermaye grubunun sınıflaşmasına ve dolayısıyla bir başka sınıfın üzerinde tahakküm kurmasına karşı çıkmıştır. Başta Atatürk’ün yazmış olduğu Medeni Bilgiler kitabında, 1935 CHF programında ve 1924 Anayasası’nda bu istek vurgulanmış; “ne kapitalist ne de bolşevik” solidarist bir üçüncü yol oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda toplum sisteme entegre edilmeye çalışılmış, toprak reformu gibi çalışmalarla süreç desteklenmek istenmiştir.

Ancak bu planın işleyişi kısa bir süre içerisinde bozulmuş ve hiçbir zaman tamamlanamamıştır. Yapılması planlanan devrimler yarıda kalmıştır. Sisteme entegre edilmemiş en büyük grup olan toprak ağaları ve muhafazakar kesim Demokrat Parti’nin yükselişiyle birlikte karşı devrim ateşini yakmış, böylece günümüze kadar sürecek bir çekişmeyi başlatmıştır. Bizzat CHF tarafından oluşturulmuş “milli” sermaye ise birikimlerini arttırdıkça zamanla karşı devrim saflarına geçmiş ve cumhuriyet değerlerini yalnızca halkın muhafazakar kesimini baskılayarak iç piyasadaki bölüşüm rekabetinde var olan avantajlarını sürdürmek için kullanmışlardır. Bu dönemde Kemalistlerin yalnız idealleri değil kendileri de iktidardan uzaklaştırılmış ve 12 Mart, 12 Eylül faşist askeri müdahaleleri başta olmak üzere ciddi bir baskı görmeye başlamışlardır.

Sermaye iki kutba ayrılmış bir hâldeyken -ki bu gruplar aynı zamanda İstanbul ve Anadolu arasındaki sermaye ayrımının temellerini oluşturmaktadır- halkta yükselen sol, sosyalist, Kemalist akımlar iktidarı tehdit etmeye başlamış ve eş zamanlı olarak muhafazakar kesimin küçük sermayedarları da bu akımlara karşı örgütlenmeye başlamışlardır. Bu dönemde oluşmuş MHP günümüzde de en büyük dört siyasi gruptan biri olma vasfını sürdürmektedir. Cumhuriyetin entegre etmeyi başaramadığı üçüncü grup olan Kürtler de bu dönemde örgütlenmeye başlamış ve askeri müdahalelerin de etkisiyle, Apocu ideoloji, Kürtler arasında rakiplerini yok etmek suretiyle tekelleşme-

ye başlamıştır. Günümüzde var olan dördüncü siyasi/iktisadi grup da bu geleneğin devamıyla oluşmuştur.

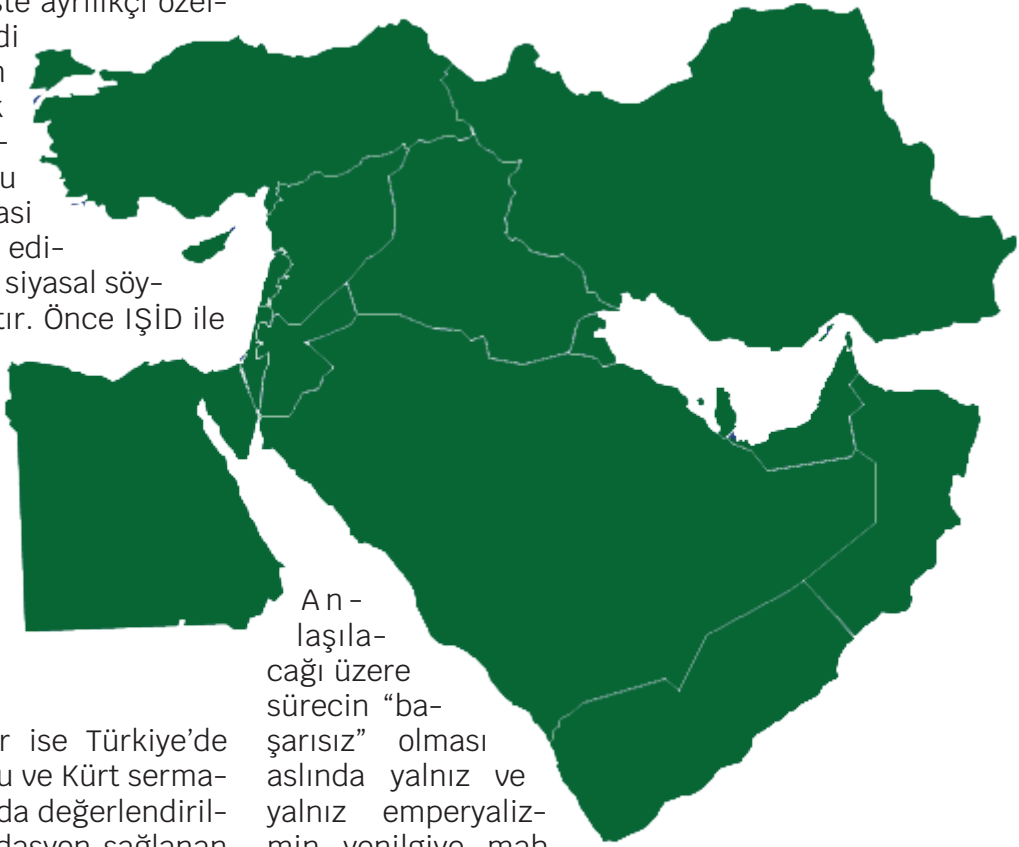
2025 yılına gelinirken “ikisi büyük, ikisi küçük” sermaye karakterli bu gruplar ve grupların temsil ettiği siyasi akımlar siyasetin çoğunluğunu teşkil etmiştir. 2000’lerde bu sermaye gruplarının arasındaki rekabette iki büyük gelişme olduğu ve siyasetin de bunu takip ettiği söylenebilir. Birincisi; DP ile oluşmaya başlamış karşı devrimci siyasi/iktisadi grup “yeşil sermaye” çatısı altında seküler İstanbul sermayesini yakalamış ve siyasi gücü de eline alarak gelişmeye başlamıştır. Bu AKP iktidarının Cumhuriyet düşmanı siyasetiyle perçinlenmiş ve hatta günümüze gelindiğinde çoktan karşı devrim saflarına geçmiş seküler sermayeyi de AKP altında konsolide edebilecek kadar kesinleşmiştir. İkinci gelişme ise geçmişte ayrılıkçı özellikleri daha yüksek olan ve iktisadi olarak daha feodal karakterli olan Kürt siyasal hareketinin küçük burjuvalaşarak İstanbul sermayesine eklemene sürecidir. Bu süreçle birlikte gerçekleşen siyasi gelişmeler, örneğin özerklik ilan edilip başarısız olunması, hareketin siyasal söylem/iddia kapasitesini daraltmıştır. Önce IŞİD ile olan savaşın bitmesi sonrasında da AKP’ye karşı bir koz olma vasfının yitirilmesiyle hareketin uluslararası pozisyonu ve almış olduğu emperyalist destek de sona ermiştir. Böylece hareket son yıllarda tam bir sıkışma ve tıkanmışlık yaşamaktayken bu durum oy oranlarına da yansımaktadır.

Günümüzde gerçekleşen olaylar ise Türkiye’de sermayenin genel konsolidasyonu ve Kürt sermayesinin konumlanması bağlamında değerlendirilmelidir. Gerçekleşen bu konsolidasyon sağlanan sermaye birikimiyle de kapitalist birikimin bir sonraki aşaması olarak emperyalizme evrilmektedir. Bundandır ki AKP iktidarı birçok ülkede çeşitli faaliyetler göstermekte, göçmen emeğini yaygın bir biçimde kullanmakta ve genel anlamıyla sermaye, ulus devlet kalıplarına sığmamaktadır. Bu emperyalleşme süreciyle birlikte aynı zamanda da emperyal tahakküm altına girilmiş ve başta dış politikalar olmak üzere iktidar ABD ile işbirliği içerisine girmiştir.

Bir yanda tüm bu süreçler devam ederken Türk halkı sefaletle, açlıkla mücadele vermekte ve AKP iktidarı da halk desteğini kaybetmektedir. Dolayısıyla yürütülmekte olan ve herkes ta-

rafından kolaylıkla çok zor olduğu hatta birçoğunun hiçbir zaman işlemeyeceğini düşündüğü bu “süreç” taraflar için yalnız istekler doğrultusunda değil zorunluluklar doğrultusunda da yürütülmektedir. Bu zorunluluklar da güncelliğini korumaktadır. Sürecin geldiği noktada aslında şaşılacak değildir çünkü zaten “barış süreci” olarak maskelenmeye çalışılan bu süreç esasında bir yandan emperyal tahakküm altına girilirken bir yandan da emperyalleşmenin sürecidir.

YENİDEN
BAŞKIL

Anlaşılacağı üzere sürecin “başarısız” olması aslında yalnız ve yalnız emperyalizmin yenilgiye mahkum edilmiş olması üzerine olabilir. Aksi tüm sonuçlar, masa bir noktada dağılmış gözükmese dahi sürecin doğal ilerleyişinin bir sonucu olacaktır. Taraflar bu durumun farkındadır ancak hangi tarafın isteklerinin daha fazla gerçekleştirileceği ise belirsizliğini korumaktadır. Tüm bunlar değerlendirildiğinde süreç basit bir biçimde bir tarafın diğerini kandırması değil toplumdaki diğer aktörlerin yüzüstü bırakılarak tarafların ABD hegemonyası altında bir bölüşüm müzakeresi yürütme sürecidir.

Her şeyin üstüne tarafların kendi iç dinamiklerin

varlığından da bahsetmek mümkündür. Genel çerçeveye benzer olsa da sürecin tam olarak nasıl işlediği elbette süreçteki tarafların kendi içerisindeki kırılımlara da bağlıdır. Her iki tarafın da uzlaşmaya daha yakın tarafları ve daha, tabiri caizse, şahin tarafları bulunmaktadır. Bu tarafların eylem kapasitelerine göre olayların şekillenme biçiminin de etkilendiği söylenebilir.

Bölgenin geneline bakıldığında ise çatışmalar Türkiye ve sınırlarıyla birlikte kalmaktadır. Bir yandan Suriye-Türkiye hattında bu gelişmeler olurken bölgede İsrail'in de agresifliği artmaktadır. Bu da çekişmelerin başka bir boyutunu işaret etmektedir. Nitekim bahsedilen tarafların temsilcileri de birinci ağızdan devamlı olarak bu durumu işaret etmektedirler. Bütün bu çatışmalar bütününde ise değişmeyen kısım çatışmaların ABD hegemonyası altında gerçekleşiyor olup bu bağlamda birer "iç bölüşüm" çatışması olarak kalmalarıdır. Neredeyse ABD ve emperyalizm karşıtı hiçbir güç kalmamışken bölge hızla bağımsızlığını iyiden iyiye kaybetmeye ve gericileşmeye devam etmektedir.

Tüm bunlarla birlikte kuvvetle muhtemel olan sürecin öyle ya da böyle hem içeride hem de dışarıda iniş-çıkışlı bir biçimde sürdürülmesidir. Peki bu süreç halka herhangi bir barış vaat edebilir mi?

Barış

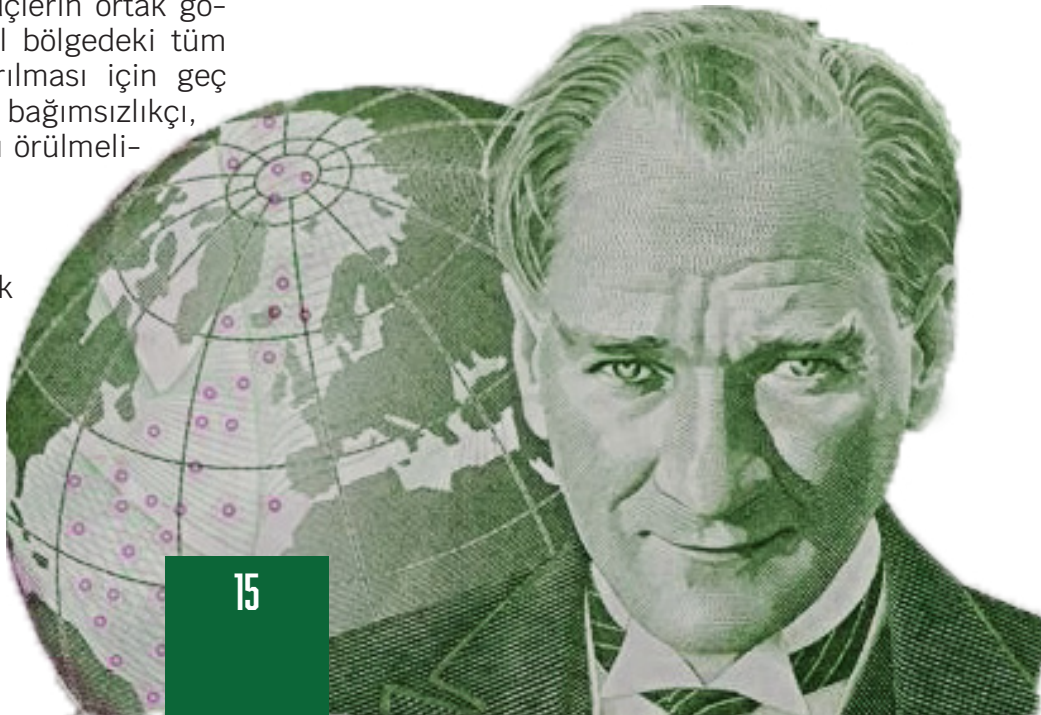
Şüphesiz ki gerçekten halka dayanan bir barışın yolu ne dünyanın dört bir yanından toplama cihatçılarından ne PKK/YPG'den ne de gün geçtikçe otoriterleşen AKP'den geçmemektedir. Topraklarımızdaki barışın formülü yıllar öncesinde Cumhuriyetimizin 'kurucu önderi' Gazi Mustafa Kemal Atatürk tarafından ortaya konmuştur: "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh"... Bu sulh da ancak halkların kendi ayakları üzerinde durması ve başta ABD emperyalizmi olmak üzere her türlü emperyalizme, içeride ve dışarıda karşı ayaklanma-sıyla gerçekleşebilir.

Bu bağlamda Cumhuriyet değerlerinin korunması, otoriterleşen ve emperyalleşen AKP ve MHP iktidarına karşı çıkılması ve memleketin savunulması yalnız Kemalistlerin değil tüm ilerici, halkçı, demokrat, vatansever güçlerin ortak görevidir. Yalnız Türkiye'deki değil bölgedeki tüm halkların makus talihlerinin kırılması için geç kalınmadan anti-emperyalist, bağımsızlıkçı, cumhuriyetçi bir mücadele hattı örülmelidir.

Aksi takdirde gerçekleşebilecek tek barış bir sermaye barışı olurken Türk halkı başta olmak üzere bölge halklarını kandan ve sömürüden başka bir şey beklememektedir. Çatışmaların bu izlençe ile İran'a da yayılması, gerici İran rejimini zayıflatma potansiyeli oluştursa da, ABD hegemonyasını daha da per-

çinleyecektir. Dolayısıyla kurtuluşun yegane yolu halkın emperyalizme karşı kendini savunmasından geçmektedir. Bunun haricindeki hiçbir gelişme ve herhangi bir taraflaşma halka kalıcı bir çözüm, ciddi bir iyileşme vaat etmemektedir.

Emperyalizme karşı bölgede vurulması en olası ve en kuvvetli darbe ise Türkiye'deki emperyalist ve gerici iklimin, cumhuriyetçi ve ilerici güçler tarafından tersine çevrilerek seküler ve halkçı bir iktidar öncülüğünde tekrardan bağımsızlıkçı ve anti-emperyalist bir doğrultuda bölgeye umut olunması olacaktır. Türk halkı bu öncülüğü yapabilecek niteliklere ve iradeye sahiptir. Nitekim, bağımsızlık bizim karakterimizdir!

TARİHİN SIFIR NOKTASINDA:

HUKUKTAN KANUNA, KANUNDAN HIÇLIĞE

LEVENT
AYDOĞAN

YENİDEN
BASKI

Kimi kavramların ne'liğini açıklamak için zamanda yolculuk gerekir. Bazen geçmişin karanlıklarına, bazen de geleceğin belirsiz aydınlığına doğru. Bu durum bizim ülkemizde daha belirgin görünür. Yanlış anlaşılmasın; bu kez yolumuz geleceğe değil, geçmişe doğrudur. Bahsini ettiğimiz yolculuk, hukuk sisteminin doğrusal gelişim çizgisinde en ilkel noktalara, karanlığın en eski katmanlarına doğru yapılan bir yolculuktur.

En ilkel haliyle bugün yaşananlar, önce iki kavramı ayırmamızı zorunlu kılıyor: Hukuk ve safi somut düzenleme. İradenin hukuk olarak belirmesi ile hukuka insan doğasının belirli gereksinimlerinin enjekte edilmesi arasındaki fark yani. Biri hukuk devletinin, diğeri kanun devletinin gereksinimi. Bugün bu yazıda size “adalet öldü”, “haksızlık bu!”, gibi soyut ve belirsiz sözler söylemeyeceğim. Hayır. Hukuk dediğimizde, gerçeklikten bütünüyle kopmuş, ulaşılmaz bir kuzey yıldızını anlamamız gerekmez. Hukuk, sanıldığı kadar soyut ve sisli bir kavram değildir; aksine oldukça açık ve ölçülebilir bir anlam taşır. Bir ülkede bireyin hak ve özgürlükleri-

nin ne ölçüde korunduğu, bu korumanın basit ve geçici düzenlemelerin dahi üstünde tutulup tutulmadığı ile doğrudan ilişkilidir. Bu bakımdan hukuk, “adalet” yahut “Olan değil, olması gereken yasa” gibi çoğu zaman soyutluk içinde yankılanan bir sözlerden ziyade, elle tutulur bir gerçekliğe işaret eder.

Üstelik bununla da sınırlı değildir. Somut düzenlemelerin kendisi, yani mevzuat, bize durumun niteliğini anlamamız için açık göstergeler sunar. Bu da zaten kanun devleti olup olamamakla ilgili bir tartışmadır. Kanun devleti, hukuk devletine çıkan basamakta halkın en sadık yoldaşdır. Hukuktan ve hukuk devleti olup olmadığına ilişkin tartışmadan da önce somut olarak neyin bozulduğunu, neyin çürüdüğünü ne kadar açık biçimde tespit edebilirsek, ona karşı vereceğimiz mücadele de o kadar somut ve güçlü bir zemine oturur. İşte tam da bu noktada sormamız gereken temel soru şudur: Türkiye bir hukuk devleti midir, yoksa yalnızca bir kanun devleti mi? Yahut artık bunların da ötesinde, bambaşka bir düzenle mi alakalıdır?

Size “hukuk öldü” de demeyeceğim. Çünkü bu, artık eski bir haberdir. Hukuk devleti olamayışımızı tartışmayı çoktan bıraktık; onu kanıksadık. Adil

yargılanma hakkı mı? Adliye yeye kaçtı. Peki adliye nerede? Kim bilir hangi dudakların arasında yandı, bitti, kül oldu. Masumiyet karinesi mi? Ya da seçme ve seçilme hakkımızı güvence altına alan en temel ilkeler? Birinci kuşaktan dördüncü kuşak haklara kadar bütün değerlerimiz —ki bunlar sanıldığı gibi yalnızca Avrupalı değerler değildir; bizzat Anadolu'dan, içinde yaşadığımız medeniyetin damarlarından doğmuş değerlerdir— kim bilir şimdi nerede?

Bunların hiçbirini sormayacağız. Sormak istemediğimizden değil; doğru sorunun artık bu olmayışından. Yanlış anlamayın beni. Önemsiz olduğunu söylemiyorum. Bu sorular mazide kaldı. Cevapları çoktan verildi, hatta içimize sindirildi. Burada yüz yıllık bir karanlığa dönüşten söz etmiyorum. Hayır. Günümüz, tarihin sıfır noktasına doğru ilerlemiş gibidir. Hukukun gelişim çizelgesinde, bilimsizliğin grimsi bölgesinde, tek yönlü bir ışının başlangıcına varmışız: Hukuk devleti ile kanun devleti arasındaki o eski farka.

Hukuk fakültelerinde akademisyenlerin üzerine titrediği bir cümle vardır: Her kanun, hukuk değildir. Çünkü hukukun özü insanın hak ve özgürlükleridir. Oysa kanun yalnızca bir metindir. Bir iradeden, bir düzenlemeden başka bir şey değildir ve kanunun her zaman da hukuka uygun olduğu söylenemez. Çünkü her düzenleme insanı korumak için yapılmaz. Bazı düzenlemeler suçsuz insanları cezaevine gönderebilir. Bazıları, açlıkla sınanan bir halkın omzuna yeni vergiler yükleyebilir. Kimisi basını dilsiz, vicdanı kulaksız bırakır. Kimisi toplumun sözünü öyle keser ki sizi savunacak kimseler kalmaz

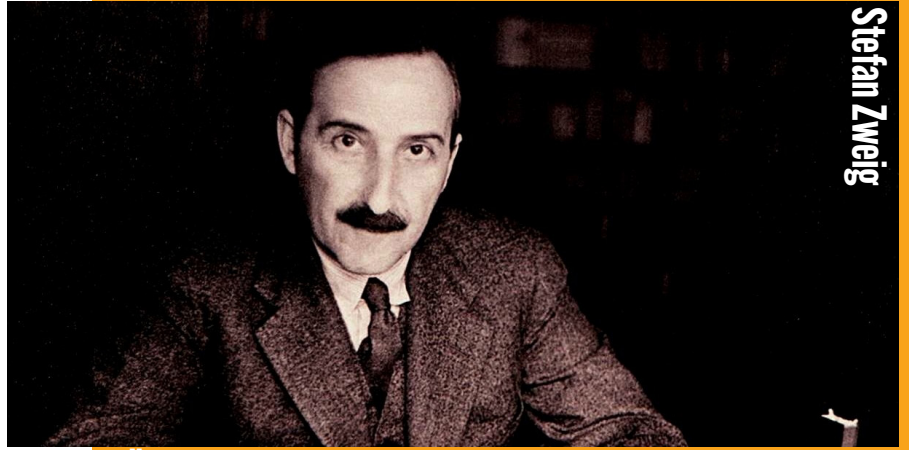
etrafta. Savunmanın savunulması gerekli hale gelir. Aynı davada sanık müşteki olur, avukat savcının dostu, yargıç ise geleceğin adalet bakanı. İşte o noktada mesele artık hukuk devleti değildir. Devletin, bırakın hukuku kabul etme-

sini, kendi çıkardığı kanunlara bile uymadığı yerde mesele hukukun varlığı değil, kanunun bile yokluğudur.

Doğru; akademisyenlerimiz derdi ki her düzenleme kanundur, fakat her hukuk kanun değildir. Tarihin başlangıcında ise yalnızca kanunlar vardır; hukuk olup olmadığı belirsiz kanunlar. Bu kanunlar devleti düzenler, toplumu şekle sokar, düzeni kurar; fakat insanın iyiliği, bireyin değeri, toplumun refahı için hiçbir gaye gütmmez.

Yine de tarihin sıfır noktasında en azından yazılanın uygulanması gerekir. İlkel bir durumdur ama yine de bir başlangıçtır. Anayasaya uyulmalıdır; fakat mevzuatın ilerici olması şart değildir. Bir ülkenin cumhurbaşkanı iki kez seçilebilir mesela; üçüncüyü kanun engellemelidir.

Örneğin Stefan Zweig, Castello Calvin'e Karşı eserinde şöyle anlatır: 16. yüzyılda Cenevre'de tiyatrolar kapatılır. Dans yasaklanır. Gösteriş suç sayılır. Kıyafetin rengi, sofranın bereketi, kahkahanın tonu bile düzenlenir. Toplum susturulur; uyum göstermeyen sürülür, direnen yakılır. Kanun da kanunmuş ha? Bir benzerlik; sosyal medya susturulur, oyun platformları kapatılır ve cebimizdeki para ile ne tiyatroya

Stefan Zweig

“Örgütlenmemiş bir memnuniyetsizlik, örgütlü bir terörle asla baş edemez.”

ne de herhangi bir kültürel faaliyet yapmak imkânsız hale gelir. Ama bizim bulunduğumuz karanlık öylesine eskidir ki önce yazılanın uygulanması gerektiği fikrinde birleşiriz. O yüzden kanun devleti ilkeldir dediğime bakmayın. Hukuk çölünde insan kanun devletine

bile hasret kalabilir. Bizimkisi medeni dünyanın bir övgüsüdür. Yoksa... Çok daha vahim olanlar gerçekleşmiştir: Önce hukuku alırlar elimizden, sonra kanunu. Geriye ise eşkiya düzeni kalır; yani düzensizliğin kendisi.

Elimizdekilerle yetinme alışkanlığı bize Anadolu irfanından kalmıştır. Nenelerimizin, dedelerimizin övgüsüdür. Saygı bazen bir çıkar uğruna katlanılan sıkıntıdır. Bizim çıkarımız ise çoğu zaman çıkarsızlığımızdır. Gerektiğinde kuru ekmekle soğan yemeye razı getirildiğimiz gibi, kanun devletini de ortasından bölüp kuru kuru yemeye razı olabiliriz. Lüks mekânlarda hukuka uyulabilir; bizim fakirhaneye kanun da yeter. Diyebilir miyiz?

İşte bakıyoruz ki kanun devletine hasretiz. Kuru soğanı bile ağzımızın içinden alıp kendi kasalarına yerleştirdiler. Seçim kanununa uyulması gerekmez; kanunsuzluktan doğan bir emir seçimleri iptal edebilir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bir karar verir; dinleyen kimdir ki? Bir gecede görevden alınan binlerce insan, vergi adaletsizlikleri; merkez bankasının çocuk oyuncağına dönen kararları. Gün gelir devlet kendi düzenlediği belgelerin varlığını bile inkâr eder. Ruhsatlar iptal edilir, diplomalar türlü bahanelerle reddedilir. Belgeye ve yasaya güven kalmamıştır. Ekrem İmamoğlu davası bunun en çok konuşulan örneklerinden biri olur. Kazanılmış haklar aşındırılır. Keyfilik yayılır.

*Ve kanun devleti de ölür.
Ve yerini kocaman bir boşluk doldurur.*

Ve o boşluğun içinde tutunacak bir dal ararız. Ve tarihin sıfır noktasında, atalarımızın yaptığı gibi bir çıkış yolu ararız. Işık huzmeleri etrafımızda dolaşır. O ışığın içinden önce yasayı buluruz. Yasayı takip ederiz. Yasa bizi sivil itaatsizliğin kapısından geçirip yeniden kanuna, oradan da hukuka çıkarabilir mi?

Önce içinde bulunduğumuz durumun vahametini kavramalıyız. Sonra bu karanlığa bir isim vermeliyiz. “Adalet” gibi havada asılı kalan, içi boşaltılmış sözlerin ardına saklanmayı bırakmalı; kanunun dahi öldüğünü somut gerekçelerle haykırmalıyız. Olması gerekenden değil, olanın ağırlığından başlamalıyız söze. Çünkü gerçek, olması gerekenin idealinde değil; yaşananın sertliğinde görünür. Bu yüzden önce gerçeğin adını koymalı, sonra örgütlenmiş bir memnuniyetsizliğin sesini büyütmeliyiz. Tarihin nice döneminde bunu başarabilmiş bir toplumduk biz.

Peki, yeniden başarabilir miyiz?

KURTULUŞ YOK TEK BAŞINA YA HEP BERABER YA HİÇBİRİMİZ

Dünya ve Türkiye tarihinde; gençlik hareketleri, kadın hareketleri, işçi hareketleri çok büyük öneme sahiptir. İktidar ne zaman yozlaşırsa ne zaman sosyal adaletten uzaklaşırsa gençler, kadınlar ve işçiler bu düzenin böyle devam etmemesi için halkın sesi olmak adına ön plana çıkarlar.

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde 1980 darbesine kadar eksik ya da tam bir şekilde demokrasinin sokağa yansıdığı bir tabloyla karşı karşıyaydık. 1980 sonrası yaratılan korku ortamı gençleri, kadınları ve işçileri sokaktan uzaklaştırdı ve siyasi partiler uzlaşmacı bir yol izleyerek sistemi yürüttü. Her ne kadar muhalif partiler 1980 darbesini kabullenmeseler de korku ortamını bozacak bir siyasi aksiyon alamadılar. 1980'den itibaren yaşanan durumları tek tek anlatmamın burada hem yazar olarak beni hem de okuyucu olarak sizleri yoracağı aşikardır. Bu sebeple genel çerçevede son dönemde yaşadıklarımıza değinip yazıma bu şekilde devam edeceğim.

Öncelikle bahsetmek isterim ki siyasi olarak fikirler değişebilir, uzlaşılar olabilir. Bunlar doğaldır. İktidar, aynı zamanda bir siyasal ürün olduğu için değişken olması kendi doğasıdır. Fakat değişmemesi gereken kanun adına iş yapan memurların tavrıdır. Aslında bu yazımın konusu da tam olarak budur. 'Kanun namına' çalıştığını iddia eden memurların, iktidarın keyfi uygulamalarına hizmet etmesi, vatandaşların

hem kanuna hem de adalete olan güvenini sarsmaktadır. 'Kanun önünde eşitlik' ilkesi bu güveni sağlamak için hakkında yüzlerce kitap yazılmış ve ülkelerin anayasalarında garantiye alınmış bir ilkedir. Din, dil, ırk, siyasi grup (artırılabilir) gözetmeksizin herkesin kanun önünde eşit olması her türlü keyfi uygulamanın önüne geçmektedir.

'Kanun önünde eşitlik' ilkesi çerçevesinde 19 Mart süreci ve sonrasını değerlendirerek bu konuyu daha da açmak isterim. Türkiye Belediyeler Birliği ve İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu bir şafak operasyonu ile gözaltına alındı. Kendisi o sırada partimizin yapacağı Cumhurbaşkanlığı ön seçimine adaydı. Şehir ziyaretlerine başlamış, iktidarı istediğini her cümlesiyle belirtiyor ve halk karşısında büyük bir geçerliliği vardı. İBB'de başkanlık döneminde yaptığı icraatlar ile vatandaşların gönlünde taht kurmuştu. Öğrencilere burslar, ailelere sosyal yardımlar, annelere özel ulaşım kartları, metrobüslerin sayılarının artması, sürekli olarak metro açılışlarının yapılıp metro sayılarının artırılması ve daha sayamayacağımız birçok icraat... Böyle bir siyasetçinin gözaltına alınması elbette ki halkta büyük bir tepki oluşturacaktı. Yazımın başında belirttiğim gençler, kadınlar ve işçiler tabii ki bu duruma sessiz kalamazdı.

Oluşan tepkinin buluşma yeri Saraçhane'di. Her gün sayısı neredeyse iki katına çıkan halk eylemleri gerçekleşti. Bu eylemler valiliğin toplanma

yasağına karşı yapıldı. Bu yasağın aşılmasına karşılık olarak ve Taksim yolunu kapamak adına Bozdoğan Kemeri yüksek güvenlik önlemleriyle kapatıldı. Saraçhane'den Yenikapı ve Beyazıt'a kadar her yer polislerle doluydu.

CHP önderliğinde toplanan kitleler kendi kortejleriyle alana giriş yapıyorlardı. Sendikalar, öğrenci toplulukları, kadın toplulukları ve katkı sunmak isteyen siyasi partiler kendilerinin belirledikleri yerden kortejler başlatıyordu. Kortejlere değinme sebebim şudur ki hepimizin bildiği gibi İstanbul Üniversitesi'nde öğrencilerin aştığı barikat, tüm gençleri ve öğrencileri heyecanlandırdı. Tabii ki bu barikati aşmanın iktidar tarafından bir cezası olacaktı. O eylemlerde bulunan bazı öğrenci arkadaşlarımız evlerinden gözaltına alındılar.

Yapılan gözaltıların korkutucu olacağı düşüncesi o dönem ters tepti diyebiliriz. Çünkü başta öğrenci grupları olmak üzere birçok yerde kortej yürütmeye ve Saraçhane eylemlerine katılmaya devam ettiler. Haliyle gözaltılar da devam etti.

Gözaltılar noktasında değineceğim en önemli husus insanların gözaltına alınma şekli olacak. Nedeni ise hepimizin bildiği üzere polis müdahalelerinin sertliği. Yerlerde sürüklenen yüzlerce genç, püskürtme amacıyla kullanım izni olmasına rağmen yakın mesafeden silah niyetine kullanılan biber gazları, coplanmalar ve daha niceleri...

Kalabalığın büyük bir kısmı dağıldıkça resmen 'karşı koyamazlar müdahale edelim' düşüncesiyle şiddetli müdahaleler başlıyordu. Kimi evine giderken kimi slogan atarken bu müdahalelere maruz kalıyordu. Kimse ama kimse polise karşı saldırmıyordu. Olayı kişiselleştiren polislerin bu denli vahşice hareketleri sadece gözaltına alırken devam etmedi elbette. Gözaltına alınan arkadaşlarımızdan ve avukatlarından edindiğimiz bilgilere göre Vatan Emniyette geçirilen sürede yapılan psikolojik şiddetin haddi hesabı yok. Memurların yine birçok hukuk ilkesini göz ardı ederek gerçekleştirdiği eylemler bir taraf edasıyla gerçekleştiriliyordu. Tutuklanıp cezaevinin yolunu tutan arkadaşlarla cezaevinde görüştüğümüzde cezaevi şartlarının Vatan Emniyet şartlarından çok daha iyi olduğunu söy-

lediler.

Cezaevi demişken cezaevinde gerçekleştirilen görüşmelere ayrı parantez açmak istiyorum. Gerek tutuklu arkadaşlarımız gerekse avukat arkadaşlarımız yaratılan bu korku düzeninde psikolojik olarak büyük bir sınav verdiler.

Avukatlar olarak tüm tutuklu arkadaşların isteklerinin ve durumlarının bulunduğu listeler tuttuk. Ailelerine ve sevdiklerine ilettik. Arkadaşlarımızın bir gün bile yalnız hissetmemesi için birçok meslektaşımızla birlikte Silivri'de bulduk. Görüşmelerde en çok dikkatimi çeken koşullarda sağlanan dayanışma oldu. Bir nevi kaderin birleştirdiği gençlerin; ideoloji, din, dil, ırk ayırt etmeksizin koşu ortamında birbirlerine sarılmaları ve destek olmaları, ülkemizin kurtuluş yolunun küçük bir göstergesi gibiydi.

Cumhuriyet Halk Partisi olarak, 30 Ekim 2024 tarihinden itibaren sistematik bir şekilde özgürlüğünden alıkonulan Belediye Başkanlarımızın, Parti Meclisi Üyelerimizin, Belediye Meclis Üyelerimizin ve partili yoldaşlarımızın yanında olduk. Bu satırları bitirdiğim anda 83. eylemimizi gerçekleştirdik. Genel Başkanımız Sn. Özgür Özel liderliğinde şehir şehir ve ilçe ilçe haksızlıkları anlattık ve anlatmaya devam ediyoruz. Umudun bitmeyeceğini, Mustafa Kemal Atatürk'ün evlatlarının pes etmeyeceğini her yerde her koşulda gösteriyoruz.

Yazımın sonunda, tüm bunları değerlendirdiğimizde ülkemizde insan hakları ve demokrasi tanımında bir sorun olduğu, bu sorunun iktidar tarafından yaratıldığı ve çözülmesi gerektiği aşikardır. 2017 referandumu sonrası yaşanan rejim değişikliği ve hükümet uygulamaları muhalefetin ayrılmaması gerektiğini ortaya koymaktadır. Çözümün adı dün olduğu gibi bugün de 'kurtuluş' olacaktır. Haksız ve hukuksuz uygulamalara karşı tek vücut olan halkın mottosu da 'Kurtuluş yok tek başına; ya hep beraber ya hiçbirimiz' olması kaçınılmazdır.

Bir memleketin gerçek kalkınması; toprağını hoyratça kazarak, suyunu tüketerek, şehrini yaşanmaz hale getirerek sağlanamaz. Kalkınma; aklın, bilimin ve kamu yararının rehberliğinde yürütülen planlı bir ilerlemedir. Bugün “büyük proje” adı altında sunulan ve Kanal İstanbul olarak anılan girişim, bu temel ilkelerle açıkça çelişmektedir.

İstanbul’un su havzalarını besleyen alanların yok edilmesi, milyonlarca insanın içme suyunu tehlikeye atmak demektir. Toprağın doğal yapısını bozmak, denizlerin ekolojik dengesini altüst etmek, geri dönüşü olmayan bir yıkım yaratacaktır. Bilimin uyarılarını yok sayarak atılan her adım, gelecek kuşaklara karşı işlenmiş bir sorumluluk ihlalidir.

Bu mesele yalnızca çevreyle sınırlı da değildir. İstanbul, bir deprem kuşağı üzerinde bulunmaktadır. Fay hatlarının bulunduğu bir bölgede, milyonlarca metre küp kazı yapmak, yer altı dengesini zorlamak, yeni yapılaşmalarla nüfus yoğunluğunu artırmak, açıkça felakete davetiye çıkarmaktır. Siyasi liderlik, “olmaz” denileni zorlamak değil; riskleri önceden görüp felaketleri engellemektir. Bilim insanları deprem tehlikesine işaret ediyorsa, bu uyarı görmezden gelinmemelidir.

Ancak en vahim meselelerden biri de bu girişimin kamu yararından çok, rant düzenine hizmet etmesidir. Şehirler, bir avuç sermaye grubunun kazanç alanı

değildir. Toprak, milletindir. Bir bölgeyi imara açarak, değerini yapay biçimde artırarak, kamusal varlıkları özel çıkarlara devretmek; ne modernleşmedir ne de kalkınmadır. Bu anlayış, Cumhuriyet’in halkçı ve kamucu ruhuna aykırıdır. Yönetim anlayışı, ranttan değil; halktan yana olmak zorundadır.

Kanal İstanbul meselesi, aynı zamanda Türkiye’nin egemenlik haklarını ilgilendiren hayati bir dış politika konusudur. Boğazlar meselesi, bu milletin tarih boyunca bedel ödeyerek kazandığı bir egemenlik sembolüdür. Montrö Boğazlar Sözleşmesi, Türkiye Cumhuriyeti’nin güvenliği için yalnızca bir hukuk metni değil; stratejik bir kazanımdır. Bu sözleşme sayesinde Türkiye, Boğazlar üzerindeki denetimini sağlamış, savaş ve barış dönemlerinde ulusal çıkarlarını koruma imkanı elde etmiştir.

Yeni bir su yolu açarak Montrö rejimini fiilen tartışmalı hale getirmek, Türkiye’yi uluslararası baskılara açık hale getirir. Bu durum, büyük güçlerin askeri ve siyasi taleplerinin önünü açabilir. Egemenliğin aşınması, bir günde olmaz; küçük tavizlerle, “önemsiz” görünen adımlarla başlar. Tarih, bu tür ihmallerin nelere yol açtığını defalarca göstermiştir. Ülkenin Jeopolitik dengesini ve güvenlik mimarisini riske atan girişimlere göz yummak; ulusal egemenliği aşındıran tehlikeli bir sürecin başlangıcı olacaktır.

Şunu açıkça ifade etmek gerekir: Egemenlik, yalnızca bayrak

ve sınır meselesi değildir. Egemenlik; toprağın kullanımında, suyunun korunmasında, şehirlerinin geleceğinde söz sahibi olmaktır. Bir projeyi, millet istemediği halde, bilim karşı çıktığı halde ve ülkenin güvenliğini riske atarak dayatmak; egemenliği güçlendirmeyecek tam tersi daha da zayıflatacaktır.

Cumhuriyet, şahısların ihtirasları üzerine değil; ortak akıl üzerine kurulmuştur. Devlet yönetimi, inatla değil, sorumlulukla yapılmalıdır. Yanlış olduğu ortaya konmuş bir girişimde ısrar etmek, büyüklük değil, hatadır. Bu hatanın bedelini ise yalnızca bir kişinin değil, bütün bir ulusun ödemesi gerekecektir. Türkiye Cumhuriyeti, akıl ve bilimle yükselmiştir. Bu yoldan sapmak, Cumhuriyet’i ileri değil, gittikçe geriye götürecektir. Bu nedenle akla, bilime, çevreye, halkın iradesine ve ulusal egemenliğe aykırı olan her teşebbüsün karşısında durmak, bir tercih değil; tarihsel ve vatanı bir görevdir.

**RANTA DEĞİL, YAŞAMA
YATIRIM DİYORUZ;
KANAL’I DEĞİL,
İSTANBUL’U SEÇİYORUZ!**

68 KUŞAĞI VE KEMALİZM

FİKRİ SEYMEN
AYIK

Kadının Erkek, Cumhuriyeti
Mirası

YENİDEN
BASKI

68 Kuşağı o dönem dünya gündemini oluşturan Vietnam Savaşı, Martin Luther King JR.'in yürüttüğü sivil haklar hareketi, Soğuk Savaş, Varşova Paktı'nın Çekoslovakya'ya müdahalesi gibi tüm dünyayı etkisi altına alan olayların temelini oluşturduğu siyasi birtakım gelişmelerin yarattığı özgürlük rüzgarından etkilenmiş; savaş karşıtlığı, anti-emperyalizm ve sol düşünceyi esas olarak benimsemiş bir gençlik hareketidir. Hareketin başlangıç noktası olarak Sorbonne Üniversitesi'nde gerçekleşen öğrenci isyanı kabul edilir. Bu isyan hareketi sonrasında birçok Avrupa şehrine yayılmıştır.

68 Kuşağı protestoları Türkiye'de Mahir Çayan, Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan, Yusuf Aslan, Hüseyin Cevahir, Rasih Ulaş Bardakçı gibi devrimci önderler çevresinde şekillenmiştir. Bu isimler o dönem anti-emperyalist mücadelenin sembolleri olmuş, çeşitli eylemlerle Türkiye soluna iz bırakmışlardır. Bu yazının amacı elbette 68 Kuşağı hakkında detaylı bilgi vermek değildir.

Amacımız o dönem de tartışmalarda ciddi yer tutan Sosyalizm-Kemalizm arasındaki ilişkiyi devrimci önderlerin bakış açısıyla aktarmaktır.

İktidar tarafından yargının bir silah olarak kullanıldığı, hukuksal hiçbir dayanağı olmayan, tamamen siyasi motivasyonla yürütülen İBB Yolsuzluk ve Rüşvet Soruşturması(!) kapsamında gözaltına alınan İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanımız ve Cumhurbaşkanı Adayımız Sn. Ekrem İmamoğlu'nun mücadelesine destek olmak, sandıkta ortaya koyduğu iradesine sahip çıkmak ve ifade özürlüğü, barınma hakkı, eğitim hakkı gibi temel haklarına yapılan müdahalelere bir son vermek adına milyonlarca üniversite öğrencisi 19 Mart akşamı Saraçhane Meydanı'nda bir isyan bayrağı açtı. Bu isyan ateşi polislin hukuksuz ve aşırı müdahaleleriyle bir anda tüm Türkiye'ye yayıldı.

Saraçhane protestolarına kadar apolitik olarak nitelendirilen Z kuşağının bu süreçte protesto hakkı, örgütlenme, milli egemenlik, sandık iradesi ve demokrasi gibi kavramlarla yakınlaşması hızlı bir şekilde politize olmasına sebep oldu. Sol örgütlerin sahadaki varlığı, Saraçhane direnişinde gösterdikleri mücadele ve bu örgütlerin gençlere esaslarını aktarış biçimleri sol görüşün gençler arasında yeniden yükselmesi bakımından oldukça etkili oldu.

AKP'nin ve AKP Genel Başkanı Erdoğan'ın son 25 yıldır yürüttüğü karşı devrim hareketine maruz kalarak büyüyen Z kuşağı, bu 25 yıllık sürecin sonunda Anadolu'nun gördüğü en yüce devrimci olan Mustafa Kemal Atatürk'ün esaslarını bir çıkış noktası olarak görüp 6 ilkeye sıkı sıkıya sarıldı. 19 Mart sürecinde sol düşünceyle tanışan, belli düşünce gruplarının ve sözde kanaat önderlerinin Sosyalizm ve Kemalizm'i sert bir şekilde ayırmasıyla kafa karışıklığı yaşayan gençlerin bu arada kalmışlığa bir cevap bulma çabası, yıllardır süren o tartışmaları tekrar ateşledi: "Sosyalizm ve Kemalizm bir arada olabilir mi?" Bu tartışmayı dönemin devrimci önderlerinin bakış açısıyla değerlendirmek bize göre en isabetlisidir.

Mahir Çayan'ın Kurtuluş Savaşı ve Kemalizm hakkında ifadeleri şu şekildedir:

“Kemalizm, emperyalizmin işgali altındaki bir ülkenin devrimci-milliyetçilerinin bir milli kurtuluş bayrağıdır. Kemalizm’in özü, emperyalizme karşı bir tavır alıştır. Kemalizm’i bir burjuva ideolojisi veya bütün küçük burjuvazinin veyahut asker-sivil bütün aydın zümrenin ideolojisi saymak kesin olarak yanlıştır.

Kemalizm, küçük burjuvazinin en sol, en radikal kesiminin milliyetçilik tabanında anti-emperyalist bir tavır alışıdır. bu yüzden Kemalizm soldur; milli kurtuluşçuluktur. Kemalizm, devrimci-milliyetçilerin, emperyalizme karşı aldıkları radikal politik tutumdur.

Ülkede, kendi solunda, emperyalizme karşı hiçbir devrimci, ulusal radikal sınıf hareketi olmadığı, dünyada bugünkü gibi milli kurtuluş savaşlarının destekçisi bir dünya sosyalist blokunun olmadığı bir evrede emperyalizme karşı muzaffer olmuş bir halk savaşını veren radikal devrimciler, ülkemizin-kökünü osmanlı alt bürokrasisinin ilericiliğine dayanan bir orjinalitesidir. Kemalistler için ülkemizdeki asker-sivil aydın zümrenin jakobenleri diyebiliriz.”

Bütün Yazılar-Mahir Çayan

“İstiklal-i tam Türkiye yolunun her alanda tam bağımsız olmaktan geçtiğinin bilincinde olan bu yönetimin lideri G. Mustafa Kemal, milli ekonomi konusunda çok hassas davranmıştır. Gümrük himayeleri, millileştirme, yerli malı kullanma mecburiyetleri vs. milli bir kapitalist sınıfı oluşturma gayretleri içinde olan Cumhuriyet yönetimi, bu amaçla milli kapitalizmin gelişmesi için devletin bütün imkanlarını kullanmıştır.”

Kesintisiz Devrim II

Yine Mahir Çayan, THKP/C davasından yargılandıkları sırada tutuklu iken İstanbul 3 No’lu Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi’ne Kemalist çizgide olduğunu şu sözlerle aktarmıştır:

“...Bugün, Gazi Mustafa Kemal’in yükselttiği

“İstiklali Tam Türkiye” bayrağı bu

yolu seçmiş olan sosyalist ve gerçek Kemalist Millî Kurtuluşçuların ellerinde dalgalanmaktadır. Evet bütün Türkiyeli aydınlar, bu iki alternatiften birisini seçmek zorundadırlar.

Birinci alternatifte rahat bir yaşantı, bu düzenin nimetleri vardır.

İkincisinde ise çeşitli zorluklar, kan, işkence ve ölüm vardır. Biz yurtsever kişiler olarak ikinci yolu seçtik. Seçtiğimiz yol. Gazi Mustafa Kemal’in açtığı yoldur.

O’nun başlattığı Anadolu ihtilalinin yoludur.

Birinci alternatifte rahat bir yaşantı, bu düzenin nimetleri vardır. İkincisinde ise çeşitli zorluklar, kan, işkence ve ölüm vardır. Biz yurtsever kişiler olarak ikinci yolu seçtik. Seçtiğimiz yol. Gazi Mustafa Kemal'in açtığı yoldur. O'nun başlattığı Anadolu ihtilalinin yoludur.

Savunmanın ilerleyen bölümlerinde Mustafa Kemal'in sosyalist olmamasına rağmen anti-emperyalist ve anti-feodal bir ihtilalci olduğu belirtilerek; sosyalizmi benimsememiş olmasını çeşitli dinamiklere bağlamıştır. Öte yandan Mustafa Kemal'in sosyalist olması durumunda da devrimin benzer olacağını iddia ederek, sosyalist hareketin kadroya ve sınıfa dayandığı, bu nedenle de sınıf bilinci ve kadro eksikliğinin Mustafa Kemal Atatürk'ün sosyalist olmamasında etken olduğunu iddia etmiştir. Kendisini Kemalist Hareketin devamı olarak gördüğünü savunmasında şu şekilde ifade etmiştir:

"Evet, Mustafa Kemal sosyalist değildi, bizler ise sosyalistiz. Ve biz sosyalistler, şartlar ne olursa olsun, onun başlattığı Anadolu ihtilalini (Millî Demokratik Devrim'i) sonuna kadar götürmekte kararlıyız."

Şimdi bir diğer önderimiz Deniz Gezmiş'in Kemalizm ve Mustafa Kemal hakkındaki düşüncelerine Oral Çalışlar'ın Deniz Gezmiş'le olan bir anısı üzerinden bakalım:

"Bir gün Deniz Gezmiş'le Tünel'deki Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı binasından çıkmıştık. Sokağın başında, vitrininde Atatürk fotoğraflarının sergilendiği Foto Süreyya'nın önünde durduk. Deniz, "Biz Kemalistler" diye söze başlayınca şaşırarak "Biz sosyalist değil miyiz?" dedim. Deniz rahat bir şekilde, "Hem sosyalistiz hem de Kemalistiz" cevabını verdi."

Yine Deniz Gezmiş THKO davasındaki savunmasında birçok yerde Atatürk'ün devrimlerinin ve Kurtuluş mücadelesinin bir devamı olarak kendilerini gördüklerini ifade etmiştir:

"Türkiye, emperyalizme karşı ilk Kurtuluş Savaşı veren ve onu dize getiren ülkedir. Bütün ezilen uluslara ışık tutan ve Kurtuluş Bayrağını dalgalandıran Türkiye halkı, bundan 50 yıl önce görevini yapmıştır. Ne yazık ki, o zaman yurdumuzu terk etmek ve yenilgiyi kabullenmek zorunda kalan emperyalist ülkeler, sonradan bir avuç satılmışın menfaati uğruna tekrar yurdumuza girerler ve Kurtuluş Savaşında gerçekleştiremedikleri emellerini bugün gerçekleştiriyorlar. Ulusumuz, Amerikan emperyalizminin sömürsü altında

ezilmektedir. Kurtuluş Savaşımızda şehit düşen yüz binlerin onurları ve cesetleri üzerinde yabancı pençesi cirit atmaktadır. Mustafa Kemal'e gerçekten sahip çıkanlar varsa onlar da bizleriz. Onun istiklal-i tam prensibini ve onun istiklal-i tam Türkiye idealini yalnızca biz devam ettiriyoruz. (...) Bundan tam 42 yıl önce Mustafa Kemal Atatürk bu mücadelenin bayrağını açmıştı. Bugün de genç kuşaklar bu mücadelenin verilmesi gereğine inanmış bulunuyorlar. (...) Atatürk'ün deyişi ile (gençlik) "İnkıpların ve rejimin sahibi ve bekçisidir". Bu sözlerden gençliğe sadece yurdun emanet edilmediği,

Deniz Gezmiş Mustafa Kemal Yürüyüşü'nde

Deniz Gezmiş, Doğan Avcıoğlu tarafından çıkarılan Devrim Gazetesine verdiği bir röportajda, kendisine yöneltilen sorulara şu şekilde yanıt vermiştir:

Gençlik eylemleri içinde önemli bir yerin var ve tutucu güçler senin okuldan atılmış olmanı sürekli istismar konusu ediyorlar. Bu durumda senin söyleyeceklerin neler?

“Üniversite öğrenimi yapmak Anayasa’nın verdiği bir haktır. Öğrenci olarak devrimci mücadeleye katılmak ise, Mustafa Kemal’in bize yüklediği bir görevdir. Dünyanın bütün gericiileri bir araya gelseler bu hakkımızı ve görevimizi elimizden alamayacaklardır.”

Mustafa Kemal’in gençliğe yüklediği devrimci görevler nelerdir, biraz daha açıklar mısın?

“Türkiye ilk Kurtuluş Savaşı’ndan 50 yıl sonra tekrar yarı-sömürge durumdadır. Ve Kemalist bir Cumhuriyetin başına anti-Kemalist politikacılar geçmiştir. Politikacı, anti-Kemalist karşı devrim hareketine yeşil ışık yakmaktadır. Bu koşullarda gençlik, emperyalizme ve anti-Kemalist gidişe karşı verilen savaşta somut olarak ön safta bulunmaktadır.”

Elbette tarihi önderlik sorunu ayrı bir konudur. Bugün için gençlik, mümkün olduğu kadar geniş halk kitlelerini emperyalizme karşı mücadeleye katmak için devrimci eylemde bulunacaktır. Kemalist Devrim tamamlanacak ve onun emperyalizmle çelişen bütün milli sınıf ve tabakalara mal edilmesi sağlanacaktır. Gençlik bütün Kemalist güçlerle yek vücut olmak zorundadır.”

Halk kitlelerini emperyalizme karşı mücadeleye katmak için gençliğin dayanışma içinde bulunacağı Kemalist güçler kimlerdir?

Bugün Türkiye’de Kemalist Devrim’in bekçiliğini yüklenen güçler arasında başta ordu, 27 Mayıs’ı yapan güçlerin önemli bir yeri vardır. Anti-Kemalist karşı devrim hareketine karşı gençlik bütün zinde güçlerle el eledir.

Emperyalizmin işbirlikçileri gençlik ile öteki zinde güçlerin arasını açmak istemektedir. Fakat aynı inançta olan, yani emperyalizmi kovmuş, feodal unsurları tasfiye etmiş bir Kemalist

Türkiye isteyen bu ilerici güçlerin arasını anti-Kemalist karşı devrimi tezgahlayanlar açmayı başaramayacaklardır.

Devrim Gazetesi 29 Aralık 1969, Sayı:10, Sayfa 2-7

Kadıköy Gençlik
Örgütü olarak
tasarladığımız
Deniz Gezmiş-Filistin
Pankartı

Deniz Gezmiş babasına yazdığı bir mektupta şu ifadeleri kullanır:

“Baba, sana müteşekkirim, çünkü Kemalist düşünceyle yetiştirdin beni.”

Önde gelen devrimci önderlerimizin Kemalizm konusunda görüşleri bu şekildeyken Kemalizm ve sosyalizmi keskin bir şekilde ayırmak, "Hem sosyalist hem Kemalist olunmaz." şeklinde söylemlerle mücadeleyi belli kalıplar içine oturtmaya çalışmak verdiğimiz özgürlük, demokrasi ve tam bağımsızlık mücadelesine zarar vermekten başka bir şey değildir. Açık bir şekilde görülmektedir ki Türkiye solunda derin izler bırakmış, günümüzde hala mücadelesini sürdürerek anısını yaşattığımız devrimci önderlerimize göre Kemalist olmak sosyalist olmaya bir engel değil, aksine sosyalist olmanın ön koşuludur. Unutulmamalıdır ki Kemalizm'in altı ilkesini sembolize eden altı okun en altında devrimcilik oku bulunur. Her şey devrimin üzerine kurulmuştur.

Bizlere düşen teorik kavgalardan sıyrılıp devrimi bir ileri noktaya taşımaktır. Başta bu toprağın gördüğü en yüce devrimci olan Ulu Önder

Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere Türk milletinin tam bağımsızlık mücadelesi için, ezilenlerin sesi olmak için, sömürü düzeninin çarklarını kırmak için mücadele etmiş tüm devrimci önderlerimiz saygıyla anıyor, sözlerimi Ulu Önder'in "Kemalizm nedir?" sorusunda verdiği şu cevapla tamamlıyorum:

Kemalizm, socialisme d'etat demektir.

K. Atatürk

ARDA
GÜRBÜZ

FİKİRTEPE'NİN HİKAYESİ

Türkiye'de 1950'li yıllarda artmaya başlayan kırsaldan kente büyük göç dalgası, başta İstanbul olmak üzere büyük şehirlerin merkezlerinin bitişiklerinde gecekondulaşmayı tetiklemişti. Fikirtepe de, Kadıköy merkezine ve çevredeki sanayi alanlarına yakınlığı nedeniyle göç eden işçi nüfusu için tercih edilen bir nokta hâline gelmişti.

Türkiye'de gecekondulaşmayı, arazi mülkiyeti bakımından iki ana başlığa ayırabiliriz: Birincisi, kamu arazilerine yapılan gecekondulaşmadır ki çoğu gecekondu bu tiptedir. İkincisi ise başka bir şahsın özel mülküne yapılan gecekondulaşmadır. Fikirtepe'nin hikâyesini anlamak için, 2009 verilerine göre bölgedeki özel mülkiyet oranının %72 oldu-

ğunu belirtmek gerekir. Yani 1950'li yıllardan itibaren köyden kente göç eden işçiler, aslında bölgede eşine çok sık rastlanmayan bir şekilde başkalarının özel mülkiyetlerinin üzerine gecekondu inşaa etmişlerdi.

1984 yılında İmar Affı çerçevesinde gecekondu sahiplerinin özel mülkiyet hisselerine ortak edilmesi, her parselde birden fazla paydaşın ortaya çıkmasına sebep olmuştu. Bu durum, gecekondu sahipleriyle eski arazi sahipleri arasındaki krizi derinleştirmişti. 2005 yılına gelindiğinde, çi-

çeği burnunda AKP iktidarı krize kendi yöntemleriyle bir çözüm bulmuştu: kentsel dönüşüm. Kentsel dönüşümle birlikte hem gecekondu sakinlerinin hem de arazi sahiplerinin onlarca daire kazanacağı bir model öngörülüyordu.

Bu noktadan sonra hak sahipleri mülklerini yalnızca bir barınma alanı olarak değil, geleceklerini garanti altına alacak bir yatırım aracı olarak görmeye başlamışlardı. Fikirtepe'nin köyden kente henüz göç etmiş birinci ve ikinci nesil sakinleri, piyasa aktörlerinin ve devletin kâr odaklı stratejisini taklit etme yoluna yönelmişlerdi.

2005 yılında “Özel Proje Alanı” ilan edilen bölgede plansızca yapılan planlar, donatı dengesini bozduğu ve yoğunluğu aşırı artırdığı gerekçesiyle meslek odaları tarafından dava edilmiş ve 2011 yılında mahkemece iptal edilmişti. Ancak çok geçmeden devlet duruma müdahale etti. 2012 yılında yürürlüğe giren 6306 sayılı

Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun ile Bakanlığa olağanüstü yetkiler tanındı. Bu kanuna dayanılarak Fikirtepe, 31 Mayıs 2013 tarihinde Bakanlar Kurulu kararıyla “Riskli Alan” ilan edildi. Bu sayede, mahkeme kararınca donatı dengesini bozduğu ve yoğunluğu aşırı artırdığı gerekçesiyle iptal edilen projeler, bakanlığın araya girmesiyle yeniden yolunu bulmuş, rant hukuka üstün gelmiştir.

2014 yılında gerçekleştirilen ilk büyük ölçekli yıkım ve temel atma törenleri, ilave imar hakları ve emsal artışlarıyla desteklenen yüksek bir rant beklentisi üzerine kurgulanmıştı. Dönüşümün finansmanı için bir araç olarak planlanan olağanüstü nüfus artışı, gayrimenkul değerlerini yükseltme vaadi taşısa da sonuç, sosyal alanlarından mahrum bırakılmış kimliksiz bir beton yığını oldu.

Dönüşüm öncesi yapılan planlamalarda, sosyal ve kültürel tesis alanlarının artırılacağı şeklinde pazarlanan Fikirtepe’de bu alanların pek çoğu, Konut + Ticaret gibi karma kullanım fonksiyonları içerisine gizlenerek müteahhit

inisiyatifine bırakılmıştır. “Neoliberal kentsel dönüşüm” olarak adlandırılan bu modelde müteahhitlerin inisiyatifi, evlerin pek çoğu güneş görmeyinceye kadar yoğunlaşan bir sıklıkta bina dikmekten yana olmuştur. Nitekim Fikirtepe Mahallesi ve çevresindeki kentsel dönüşüm projesi öncesi toplam nüfus 50 bin civarındayken, proje sonunda 150 bin olarak, yani üç katına çıkacak şekilde planlanmıştır.

Müteahhitlerin “ne kadar çok kat çıkarsak o kadar kârdır” zihniyetiyle diktikleri gökdelenler, sonuç olarak bölgenin çok altında bir fiyat skalasında kalmıştır. sahibinden.com verilerine göre, yalnızca 0-4 yaş arası binaların karşılaştırılması yapıldığı zaman, Fikirtepe’nin hemen yanında yer alan Göztepe’de yaklaşık aynı büyüklükteki daireler %95 oranında daha yüksek fiyata satılıyor.

Plansızlıkla ve kâr hırsıyla Kadıköy’ün ortasına bırakılan bir beton yığını olan Fikirtepe, Kadıköy’ün insan yükünü artırmakla kalmayıp kültürel kimliğine de zarar verdi. Oysa kâr hırsı gözleri bürümeseydi, kolektif ve bilinçli bir planlamayla hem gecekondü sahiplerinin hem de arazi sahiplerinin iyi imkânlarda yaşayabileceği yeni bir cazibe merkezi oluşturulabilirdi.

KADIKÖY BELEDİYE BAŞKANI MESUT KÖSEDAĞI İLE RÖPORTAJ

YENİDEN
BAŞKİ

Kadıköy bugün sizce hangi sorunla en fazla sıkışmış durumda ve 2026'da bu sıkışmayı gerçekten hissettirmeden aşmak için en kritik adım ne olacak?

rini etkileyen çok sayıda alan var ve belediye bu alanların her birinde aynı anda sahada olmak zorunda. Kadıköy'ün kozmopolit ve yoğun kamusal hayatı da bu çok başlı yapıyı daha görünür kılıyor.

Üstelik Kadıköy, resmi nüfusu ile yaşadığı "gerçek nüfus" arasında ciddi fark olan bir ilçe. Hafta içi akşam saatlerinden itibaren nüfus artıyor; hafta sonu ve tatil dönemlerinde bu artış katlanıyor. Bu tablo temizlikten güvenliğe, yaya konforundan altyapı yüküne kadar her alanda ekstra bir baskı demek. Örneğin günlük atık miktarı çok yüksek; bu nedenle temizlik 24 saat kesintisiz bir organizasyon olarak yürütülüyor ve burada emek veren ekiplerin hakkını teslim etmek gerekiyor.

En ağır başlıklardan biri de kentsel dönüşüm. Dönüşüm devam ederken bir yandan sokakların, kaldırımların, yağmur suyu hatlarının sürekli bozulması gibi bir sorun yaşıyoruz; ağır tonajlı araçların geçişi, yeni yapılan işi kısa sürede yıpratıyor. "Dönüşüm bitsin, sonra sokaklara girilsin" yaklaşımı pratikte mümkün değil; çünkü bu, kimi mahallelerde yurttaşın 10-15 yıl daha mağdur olması anlamına gelir. Belediyenin görevi, dönüşüm sürerken de gündelik yaşamı işler tutmak.

Bu yüzden 2026 için kritik adımları iki eksende görüyorum: Birincisi, güvenli ve planlı kentsel dönüşümün hızlanması ve bir an önce tamamlanması. İkincisi, dönüşüm sürerken yurttaşın yaşam kalitesini koruyacak temizlik, altyapı ve bakım süreçlerinin daha da güçlendirilmesi. Buna ek olarak atığın azaltılması, geri dönüşüm ve farkındalık gibi konularda yurttaşla birlikte hareket etmeden temizlik başlığında kalıcı sonuç almak da zor; bu ortak sorumluluğu büyütmemiz gerekiyor.

Temizlik ve atık yönetimi üzerinden konuşursak: İklim değişikliği ve sürdürülebilirlik konusunda Kadıköy Belediyesi'nin yaklaşımı nedir? Kadıköylüler bu sürecin aktif bir parçası haline nasıl gelebilir?

İklim değişikliği çok paydaşlı ve çok katmanlı bir mesele. Yerel yönetimin yapabileceği işler var; ama yurttaşın günlük alışkanlıkları da en az kamu ya-

tırımları kadar belirleyici. Sürdürülebilirlik dediğimiz şey, atık üretiminden enerji tüketimine, ulaşım tercihlerinden kamusal alan kullanımına kadar geniş bir davranış setini kapsıyor.

Ulaşım tarafında en net ihtiyaç, gereksiz araç kullanımını azaltmak ve alternatifleri güçlendirmek. Herkesin aracını dükkanın kapısına yanaştırmak istediği bir alışkanlık var; oysa kent hayatında bu gerçekçi değil. Yürümek kötü bir şey değil; hatta kenti keşfetmeyi, kamusal hayatı güçlendirmeyi de beraberinde getiriyor. Belediyenin görevi, yürüme mesafelerini güvenli ve konforlu kılmak; toplu taşıma, bisiklet ve mikromobilite gibi seçenekleri birlikte düşünmek.

Mikromobilite (özellikle paylaşımlı e-scooter) alanında ise temel öncelik, yaya güvenliği ve erişilebilirlik. Kaldırıma gelişigüzel bırakılan araçlar yaşlılar, engelliler ve pusetli aileler için doğrudan bir engel. Bu nedenle belirli bölgelerde sürüş sonlandırmayı kısıtlamak, duraklı sisteme geçmek, şirketlerle düzenli koordinasyon kurmak gibi adımlar atıyoruz. Bu tür kurallar sayesinde şikayetlerin belirgin biçimde azaldığını da gördük.

Bir diğer büyük başlık motosiklet. Kaldırımları işgal eden park, ters yön veya kapalı yola girme gibi davranışlar hem güvenliği hem de kent düzenini bozuyor. Burada sadece denetim değil, çözümün bir parçası olarak park kapasitesi üretmek de gerekiyor. Bu nedenle bazı yerlerde otomobil park ceplerinin bir bölümünü motosiklet parkına dönüştürmek, uygun noktalarda yeni motosiklet alanları oluşturmak ve kapalı otoparklarda motosikletlere ayrılmış bölümler planlamak gibi adımlar gündemimizde.

Sürdürülebilirlik, aynı zamanda uzun vadeli şehircilik kararları demek. Örneğin dar kaldırımlara “iyi niyetle” dikilen bir ağacın 30 yıl sonra erişilebilirliği tamamen ortadan kaldırılabildiğini görüyoruz; bugün verdiğimiz kararlar geleceğin kentini belirliyor. Bu nedenle kaldırım genişliği belirli bir ölçünün altındaysa yeni ağaç dikmemek gibi ilkeler koyuyoruz; buna rağmen uygun alanlarda ağaçlandırmayı artırıyoruz.

Kadıköylülerin aktif parçası olmasının yolu, hem davranış değişikliğinden (atığı azaltmak, ayrıştırmak, yaya önceliğini gözetmek) hem de kamuyla iş birliğinden geçiyor. Şikayet mekanizmalarını doğru kullanmak, kurallara uymak ve kamusal alanı birlikte sahiplenmek; iklim ve sürdürülebilirlik başlığında en somut yurttaş katkısı.

Önümüzdeki dönemde Kadıköylülerin gündelik hayatında “bu değişti” diyeceği en net üç fark sizce ne olacak?

Kadıköy çok eski bir yerleşim; binlerce yıllık bir kent hafızasından söz ediyoruz. Bu, iki şeyi beraberinde getiriyor:

Birincisi, birçok temel donatı ve kamusal ihtiyacın tarihsel olarak zaten oluşmuş olması. İkincisi ise hızlı ve büyük ölçekli dönüşümün her zaman kolay olmaması. Dolayısıyla “bir yılda her şey değişir” türü iddialardan özellikle kaçınmak gerekiyor.

Buna rağmen birinci somut başlık, yeşil alanı korumak ve artırmak. Uygun bulduğumuz her noktada küçük ölçekli ama etkili iyileştirmeler yapıyoruz. Yakın dönemde kamusal bir alanın yeniden kazanılması ve nitelikli bir “sanat parkı” gibi kullanımların devreye alınması bu yaklaşımın iyi bir örneği; hem yeşil hem kültür birleşiyor.

İkinci başlık, kentsel dönüşüm ve deprem hazırlığı. Dönüşümü hızlandırmak tek başına yetmiyor; dönüşümün öncesi-sırası-sonrası için kurumsal kapasiteyi güçlendirmek, veri ve koordinasyonu artırmak, ilçeyi afet karşısında daha dayanıklı hale getirmek gerekiyor. Yurttaşın “daha güvendesim” duygusunu güçlendiren fark burada oluşacak.

Üçüncü başlık ise kültür-sanat. Kadıköy zaten güçlü; ama bunu daha erişilebilir, daha yaygın ve daha çeşitli hale getirmek mümkün. Hem amatör üreticilerin alan bulduğu, hem ulusal-uluslararası etkinliklerin arttığı, hem de mahalle ölçeğinde kültüre erişimin güçlendiği bir hat kurmak istiyoruz. Gündelik hayatta “Kadıköy’ün kültürü daha da görünür oldu” hissi bence çok net ortaya çıkar.

Sosyal yardımlar ve destekler elbette sürüyor; ancak Kadıköy’ün ihtiyaç profili bazı ilçelere kıyasla farklı. Bu nedenle farkı, daha çok kamusal yaklaşımı güçlendiren ve yaşam kalitesini artıran yatırımlar üzerinden okumak daha doğru: yeşil, güvenli dönüşüm ve kültür-sanat.

Tabela, cephe ve benzeri uygulamalar Kadıköy’ün kent kimliğini uzun süredir zorluyor. Belediye olarak bu konuda nasıl bir duruş alıyorsunuz? Kadıköy’e yakışan ortak bir kamusal estetik standardı oluşturmak mümkün mü

Kadıköy’de çok büyük bir ticari ekosistem var; on binlerce iş yeri, çok farklı sektör, çok farklı marka dili demek.

Özellikle hızlı tüketim ve zincir işletmeler, görünür olmak için ışıklı ve hareketli tabela gibi yöntemlere daha fazla başvuruyor. Bu, kent estetiği kadar, çevrede yaşayanların gündelik konforunu da doğrudan etkiliyor.

Bizim yaklaşımımız, “tamamen yasaklamak” değil; kamusal düzeni bozmayan, ölçülü ve ortak kurallara dayanan bir standardı adım adım kurmak. Ana akslardan başlamak daha doğru: Bahariye, çarşı bölgesi, Bağdat Caddesi gibi yerlerde tek tip tabela, tente ve cephe düzeni gibi uygulamalar üzerinde çalışıyoruz. 2026’da bu hattı daha da hızlandırma niyetindeyiz.

Bu işi keyfi değil, kurumsal bir mekanizma ile yürütmek gerekiyor. Bu yüzden bir komisyon oluşturduk ve müdahaleleri veriyle, şikayetle ve sahadaki gözlemlerle yapıyoruz. Geçtiğimiz dönemde göze batan çok sayıda noktada tabela küçültme, söktürme ve düzenleme adımları attık. 24 saat yanıp dönen ışıkların konut yaşamını bozması gibi durumlarda da hızlıca devreye giriyoruz.

Yeni bir sorun alanı ise LED tabelalar. Geleneksel tabeladan farklı olarak sürekli değişen içerik, ışık yoğunluğu

ve içerik denetimi gibi başlıklar var; mevzuatın ve denetim kapasitesinin buna uyarlanması gerekiyor. Teknolojiyle kavga ederek kent yönetemezsiniz; ama teknolojiyi de kamusal düzeni bozan bir biçimde serbest bırakamazsınız. Biz burada güncel bir çerçeve oluşturma ihtiyacını açıkça görüyoruz.

Sonuçta Kadıköy bir “marka şehir”; esnafın da yatırımcının da görünür olma ihtiyacı var. Bizim görevimiz, bu ihtiyacı yurttaşın sağlığını, konforunu ve kent estetiğini gözeterek dengeli bir standartta buluşturmak. Bu dengeyi kurduğumuzda, hem ticaret hem de kent kimliği kazanır.

Paris ve New York'ta okul giriş-çıkış saatlerinde “school streets” modeli ile okul çevresi sokaklarının araç trafiğine kapatılması, Amsterdam'da bisiklet-entegre kent felsefesinin uygulanması, Barcelona'da “superblock” sistemiyle kapalı alanlar oluşturulması gibi yaklaşımlar gerek bölge halkı gerekse dünyada ses getiren ve olumlu değerlendirilen, şehrin kimliğine değer katan çalışmalar olmuştur. Kadıköy'ün marka değeri ve belediyecilik anlayışında nasıl özgün çalışmalara yer verilebilir? Bu çalışmalarda yerel yönetim mekanizmasının görev ve çalışma alanı sizce ne olmalıdır ve belediye, realist bakış açısından Kadıköylülere ne gibi taahhütlerde bulunabilir?

Bu tip uygulamalar, çocuk güvenliği ve yaya önceliği açısından çok kıymetli. Biz şu anda okul önlerinde temel olarak çocukların yola kontrolsüz çıkmasını engelleyecek fiziksel önlemler alıyoruz; özellikle ilkököl ve kreş çevrelerinde kaldırım-yol arasına bariyer uygulaması bunlardan biri. Bu, hızlı sonuç veren pratik bir güvenlik adımı.

School Streets gibi daha iddialı bir model ise yetki ve koordinasyon gerektiriyor. Trafik düzenlemeleri, güvenlik birimleri ve ilgili bakanlıklarla bağlantılı süreçler içeriyor; ilçe belediyesi her şeyi tek başına “karar aldım” diye uygulayamıyor. Ama bu, yapılamaz demek değil: doğru aktörlerle doğru masa kurulduğunda mümkün.

Bizim yaklaşımımız şu: örnekleri çalışalım, Kadıköy'de fiziki olarak uygun olabilecek okulları belirleyelim, velilerle ve okul yönetimleriyle birlikte ihtiyaçları netleştirelim. Ardından yetki sınırlarımız içinde yapabileceklerimizi hemen yapalım; bizi aşan kısımlar için de resmi yazışma ve ortak çalışma ile süreci zorlayalım.

Kadıköy Belediyesi olarak okullarımıza zaten çeşitli destekler veriyoruz: fiziki koşulların iyileştirilmesi, çevre düzeni, küçük ölçekli bakım-onarım gibi. Çocuklarımızın daha güvenli ve daha iyi bir eğitim ortamında olması, yerel yönetimin doğrudan sorumluluk alanıdır. School Streets benzeri bir pilotu da, doğru zeminde, Kadıköy'de ilklerden biri olarak hayata geçirmek isteriz.

Yurtdışında uygulanan “School Streets” modeline bir örnek

Toplu taşımada Kadıköy'ün en büyük meselesi sizce aktarma kalitesi ve yaya erişimi mi yoksa yeni hat ve aksların oluşturulması mı? 2026'da aktarmayı belirgin şekilde kolaylaştıracak en somut düzenleme ne olacak ve bu konuda İBB ve merkezi yönetimle ne gibi işbirlikleri hayata geçirilebilir?

Kadıköy'ün en güçlü tarafı, ulaşım seçeneklerinin çeşitliliği. Vapur, metro, Marmaray, metrobüs ve otobüs hatlarıyla Kadıköy'e ulaşmak görece kolay; bu erişim de ilçeye çok yoğun bir ziyaretçi akışı getiriyor. Merkeze indikten sonra pek çok nokta yürüyüş mesafesinde; bu, kent yaşamı açısından büyük avantaj.

Aktarma tarafında “genel bir çöküş” olduğunu düşünmüyorum; Rıhtım ve ana düğüm noktalarında hatlar birbirine yakın ve seçenek bol. Ancak üç mahallede daha belirgin bir problem yaşıyoruz: Caferpaşa, Osmanağa ve Rasimpaşa. Bu bölgelerde özellikle yaşlı nüfusun daha yoğun olması nedeniyle, kısa mesafeli ama düzenli bir ring ihtiyacı daha görünür hale geliyor.

İlçe belediyesi olarak doğrudan toplu taşıma işletmeciliği yapma yetkimiz yok; bu nedenle Büyükşehir'le koordinasyon kurmak zorundayız. Bu mahalleleri pilot bölge ilan ederek, İstanbulkart ile entegre, erişilebilir bir “ring” hattının devreye alınması için Büyükşehir'le çalışıyoruz. Hedef, hem gündelik ulaşımı kolaylaştırmak hem de yaşlı yurttaşların sosyal hayata katılımını artırmak.

2026'da bu başlıkta somut bir adım atmak istiyoruz. Kentte yıllardır konuşulan ama uygulanmayan bazı çözümler var; bizim hedefimiz bunları sahaya indirmek. Yetki sınırlarımızı bilerek ama koordinasyonu zorlayarak ilerleyeceğiz.

Göreve geldiğiniz andan beri Yenilenen sokaklar ve kamusal alanlar Kadıköylülere olumlu geri dönüş aldı. Bu çalışmalarla Kadıköy’de nasıl bir kent hissi yaratmak istiyorsunuz?

Kadıköy şu anda yoğun bir dönüşüm sürecinin içinde. İlçede çok sayıda aktif inşaat var; dönüşüm izinleri de ciddi bir tempoda devam ediyor. Bu, bir yandan depreme karşı güvenlik açısından kıymetli; diğer yandan sokakların, kaldırımların ve asfaltın sürekli bozulması gibi bir gündelik sorun üretiyor.

Altyapı ve üstyapı yenilemelerinde temel yaklaşımımız, bugünü toparlarken geleceği de düşünmek. Yeni yapılan binaların ömrü 80-100 yıla uzanıyor; demek ki sokak düzeni, yaya erişimi, yağmur suyu hatları gibi kararlar sadece bugünü değil, onlarca yılı etkiliyor. Bu nedenle her müdahaleyi “geçici yama” değil, mümkün olduğunca kalıcı bir standartla yapmak istiyoruz.

Kent hissi dediğimiz şey, çoğu zaman yaya ölçeğinde oluşur. Kaldırım genişliği, engelliler için erişilebilirlik, aydınlatma, oturma alanları, yeşil dokunun sürekliliği... Uygun yerlerde yeşillendirmeyi artırmak, yaya durakları ve kent mobilyalarını doğru yere koymak, sokakta geçirilecek zamanı daha konforlu hale getirir.

Kadıköy’ün Yenilenen Sokaklarından Bir Örnek

Bir başka önemli başlık, Kadıköy’ün hafızasını korumak. Dönüşüm sırasında kaybolabilecek mimari detaylar, mozaikler veya özgün parçalar varsa; bunların sökülüp yeni yapıya taşınmasını talep ediyoruz. Taşınamayan parçaları da kamusal bir sergileme alanında yaşatmak istiyoruz. Böylece “yenilenme” Kadıköy’ün kimliğini silen değil, onu taşıyan bir sürece dönüşebilir.

Elbette kayıplar da var: eskiden geniş bahçeli, kamelyalı, ağaçlı dokuların azalması üzücü. Ama dönüşümün mevcut koşulları içinde, en azından ağaçları ve çevre dokuyu mümkün olduğunca koruyarak; kent hafızasını da kamu adına savunarak ilerlemeye çalışıyoruz.

Göreve geldiğinizden bu yana, uygun fiyatlı ve herkesin erişimine açık bir Christmas Market olarak hayata geçirilen Buzzfest, Kadıköy’de halkçı ve kamucu belediyeçiliğin güçlü bir örneği oldu. Bu anlayışı büyütme adına 2026’nın geri kalanı da yeni sosyal-kültürel etkinlikler planlıyor musunuz; bu süreci tek merkezli büyük festivallerle mi yoksa mahalle ölçeğine yayılan, sürekliliği olan kamusal etkinliklerle mi ilerletmeyi hedefliyorsunuz?

Kış Festivali “BuzzFest”ten bir kare

Kültürün bir “mevsimi” yok; Kadıköy’de kültür-sanat 12 ay yaşar ve sokakta da yaşar. Sergi salonlarından tiyatrolara, konserlerden açık hava etkinliklerine kadar hem mekanlarda hem kamusal alanda kültürü yaygınlaştırmak istiyoruz. Son dönemde sokak tiyatroları ve açık alan etkinlikleri bu yaklaşımın parçası.

Burada en kritik mesele erişim. Kamu bir işi yaptığında, sadece “yaptı” demek yetmez; yurttaşın o işe ulaşabilmesi gerekir. Bilet fiyatı, yeme-içme fiyatı, ulaşım, güvenlik ve kapsayıcılık... Bunların hepsi erişimin parçası. Bu yüzden etkinliklerin mümkün olduğunca ücretsiz ya da uygun fiyatlı olması benim için çok önemli.

Buzzfest’te kısa sürede yüksek bir ziyaretçi sayısına ulaştık. Uygun fiyatlı bilet ve makul yeme-içme seçenekleri, özellikle çocuklar ve gençler için alanı gerçek anlamda erişilebilir kıldı. İnsanların kaliteli vakti “yüksek maliyet” olmadan geçirebilmesi, sosyal belediyeçiliğin somut bir karşılığı.

Bu tür etkinlikleri büyütme istiyoruz; daha kapsamlı bir ‘market’ kurgusu, daha fazla kültürel içerik, daha iyi lojistik ve daha güçlü programlama mümkün. Yurttaşın gelen geri bildirimler de bunu doğruluyor. Kadıköy’ün kültür-sanat kimliği, bu tip deneyimlerle daha geniş kitlelere daha rahat taşınabiliyor.

Dolayısıyla hedef net: Kültürü 12 aya yayarak, erişilebilirliği önceleyerek ve Kadıköy'ün kamusal alanlarını 'yaşayan' mekanlar haline getirerek devam edeceğiz.

Yoğun gündemin ardından biraz da kişisel bir soru sormak isteriz: Gençlere bir film ve bir kitap önerecek olsanız, bunlar hangileri olurdu?

Gündem ağırlaştığında insanın kendini toparlamak için bazen nefes alanına ihtiyacı oluyor. Yerel yönetimler de son yıllarda hem yoğun hizmet gündemiyle hem de genel siyasi iklimin getirdiği baskılarla daha yüklü bir tempoda çalışıyor. Bu nedenle serbest zamanda, insanı ayakta tutan ve umudu diri tutan işler daha anlamlı hale geliyor.

Film olarak benim için "Esaretin Bedeli" bu duyguyu iyi taşır. Umudun tükenmemesi, uzun vadeli dayanıklılık ve haklı olduğuna inandığın bir yolda kararlılık... Belediyecilikte de insanın zaman zaman hatırlamak zorunda kaldığı bir motivasyon kaynağı.

Kitap tarafında ise daha çok "öğretici" ve kavramsal bir hat öneririm. Özellikle siyaset teorisinin temel kavramlarını, jargonunu daha anlaşılır kılan bir başlangıç metni önemli. Bu bağlamda Ahmet Taner Kışlalı'nın siyaset bilimi alanındaki çalışmalarını, özellikle okuma gruplarına ve genç arkadaşlarımıza öneriyorum; kavramları öğrenmek, teoriyle pratik arasındaki bağı daha güçlü kurmayı sağlıyor.

Elbette herkesin okuma ve izleme alışkanlığı farklı. Benim iş gereği son dönemde daha çok mevzuat, yönetmelik ve kent yönetimiyle ilgili metinlere ağırlık verdiğim de oluyor. Ama günün sonunda, hem zihni dinlendiren hem de umut ve dayanıklılık hissini besleyen işler; insanın kamu görevini daha sağlıklı sürdürebilmesine de katkı sunuyor.

Son olarak; CHP Kadıköy Gençlik Kollarından, Kadıköy Belediye Başkanlığına uzanan bu süreçte Cumhuriyet Halk partili gençlere bir mesajınız var mı?

En kısa mesajım şu olur: Partinin ve örgütün vicdanına güvenin. Bu örgüt, doğru iş yapmayı ve kamu yararını gözetmeyi bilen birikimli bir yapı; gençler bu birikimi sahiplenmeli ve güçlendirmeli.

Bunu yaparken hayatın diğer alanlarını ihmal etmemek de önemli. Eğitim, iş, meslek... Genç arkadaşlarımız bu alanları aksatmadan, sorumluluklarının tanımını iyi okuyarak, üstlendikleri işi hakkıyla yaparak ilerlemeli. Siyaset, ancak böyle bir disiplinle sürdürülebilir.

Örgütlenmenin gücü; liyakat, tecrübe ve dayanışmayla birleştiğinde ortaya çıkıyor. Bugün yerel yönetimlerde görev alan birçok isim, bu örgütün içinden yetişti. Gençler de "ben de yapabilirim" diyebilmeli; ama bunu emek vererek, öğrenerek ve kolektif akla güvenerek yapmalı.

Son olarak şunu ekleyeyim: Partiye sahip çıkmak, sadece seçim dönemlerinde değil; gündelik hayatta da sorumluluk almak demek. Mahallende, okulunda, iş yerinde; nerede yaşıyorsan orada kamu yararını savunmak ve dayanışmayı büyütmek...

Gençlerin en büyük gücü burada.

Belediye Başkanımız Sn. Mesut Köseadağı'nın gençlik örgütümüze yaptığı ziyaretten bazı kareler

GENÇLİĞE REVA GÖRÜLEN YURTSUZLUK VE YOKSULLUK MU? ŞEVVAL DOĞA ÇETİN

Türkiye’de üniversite öğrencileri için eğitim hayatı, artık amfilerde değil; KYK yurt başvuru ekranlarında, kiralık daire ilanlarında ve borç hesaplarında başlamaktadır. Gençlik, daha üniversitenin kapısından girmeden barınma ve geçim krizinin içine itilmekte; eğitim hakkı, ekonomik koşullara bağlı bir ayrıcalığa dönüştürülmektedir. İktidarın her yıl tekrarladığı “gençliği destekliyoruz” söylemi ise gençlerin yaşadığı somut gerçeklikle taban tabana zıttır.

KYK yurtları, artan öğrenci sayısı karşısında hem nicelik hem de nitelik olarak bilinçli bir biçimde yetersiz bırakılmaktadır. Binlerce öğrenci, devlet yurdu çıkmadığı için ya fahiş ücretli özel yurtlara mahkûm edilmekte ya da güvencesiz, sağlıksız ve denetimsiz evlerde yaşamaya zorlanmaktadır. Barınma sorununu bir “imkân” ya da “konfor” meselesi değil; doğrudan

doğruya eğitim hakkını ortadan kaldıran siyasal bir tercihin sonucudur.

Yurtlara yerleşebilen öğrenciler açısından da tablo farklı değildir. Kalabalık odalar, yetersiz temizlik, niteliksiz yemek hizmetleri ve baskıcı yönetmelikler, KYK yurtlarını birer yaşam alanı olmaktan çıkarıp disiplin, denetim ve itaat mekânlarına dönüştürmektedir. Öğrenciler en temel taleplerini dile getirdiklerinde ise karşılarında çözüm üreten bir kamu idaresi değil; susturan, tehdit eden ve cezalandıran bir anlayış bulmaktadır.

Bu tablo, açıklanan KYK burs ve kredi miktarlarıyla daha da ağırlaşmaktadır. Enflasyonun, barınma ve beslenme giderlerinin kontrolsüz biçimde arttığı bir ülkede belirlenen burs miktarları, öğren-

cinin en temel ihtiyaçlarını dahi karşılamaktan uzaktır. İktidarın “destek” olarak sunduğu bu rakamlar, gerçekte gençlere “hayatta kalmayı öğrenin” demenin resmî karşılığıdır.

Burs alamayan yüz binlerce genç ise, mezuniyet sonrası işsizlik ve güvencesizlik gerçeği ortadayken borçlandırılarak eğitim hayatına tutunmaya çalışmaktadır. Gençlik, daha hayatın başında borç yükü altına sokulmakta; geleceği ipotek altına alınmaktadır. Bu bir sosyal politika değil, yoksulluğu kalıcı hâle getiren ve yöneten bir sistemin bilinçli tercihidir.

Oysa barınma, beslenme ve eğitim hakkı; bütçe kalemlerine sıkıştırılabilecek lütuflar değil, sosyal devletin vazgeçilmez sorumluluklarıdır. Gençler sadaka değil, hak talep etmektedir. Güvenli yurtlar, insanca yaşam koşulları ve gerçekçi burs miktarları, gençliğin “abartılı beklentileri” değil, en temel haklarıdır.

Bugün yaşanan KYK krizi yalnızca öğrencilerin krizi değildir; bu ülkenin geleceğinin krizidir. Gençliğini yoksulluğa, güvencesizliğe ve borca mahkûm eden bir düzenin sürdürülebilirliği yoktur. Gençler barınmadığı, beslenemediği için eğitim hayatına devam edemezken, bu düzenin ayakta kalması da mümkün değildir.

Bu düzen, gençliği barındıramıyor, besleyemiyor, yaşatamıyor. Üniversiteler bilgi üretim merkezleri olmaktan çıkarılıp borç, yoksulluk ve itaate mahkûm edilen alanlara dönüştürülürken, gençliğin geleceği sistemli biçimde gasp ediliyor. Biz bu yoksulluğu kader, bu yurtsuzluğu zorunluluk olarak kabul etmiyoruz.

YENİDEN
BASKI

Barınmanın bir hak olduğu, nitelikli eğitimin herkes için erişilebilir olduğu bir Türkiye'yi; geleceği gasp edilen gençler, mücadelesiyle yeniden kuracak.

ÇOCUK BEDENİ ÜZERİNDEKİ SUSKUNLUK: ÇOCUKLARIN CİNSEL İSTİSMARI VE KAMUSAL SORUMLULUK.

ELİF NAZ
YALÇIN

Türkiye’de sistematik olarak görmezden gelinen, konuşulmaktan kaçınılan ve bu nedenle süreklilik kazanan yapısal bir sorundur. 2025’in Aile Yılı ilan edilmesi, bu yapısal körlüğü gidermeyip aksine derinleştirme riski taşımaktadır. Çocukların birçoğunluğu ailelerinden veya yakın akrabalarından kaynaklı olarak kendi özel alanlarında istismara uğruyor.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), UNICEF, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (UNCRC) çerçevesinde hazırlanan raporlar; çocuğun korunmasının yalnızca cezalandırma ile değil, önleyici sosyal politikalar, yaşa uygun cinsel eğitim, kurumsal erken uyarı sistemleri ve çocuk merkezli hukuk ile mümkün olduğunu vurgular. Buna rağmen Türkiye’de politika dili, hâlâ “aileyi zedelememe” refleksi etrafında şekillenmektedir. Türkiye’de kamu politikaları, aile imajını korumayı çocuğun güvenliğinin önüne koymaktadır.

Çocukları korumak maksadıyla erken yaşta verilmesi gereken cinsel eğitimler mu-

hafazakar reflekslerle verilememektedir. Oysa çocuğun cinsel eğitimi, çocuğun gelişimsel sürecinde bedeniyle kurduğu doğal ve pedagojik olarak ele alınması gereken ilişkiyi ifade eder. İstismar ise güç, hiyerarşi ve rızasızlık içerir.

Cinsel eğitimin “ahlaki tehdit” olarak kodlandığı her toplumda istismar riski artar. Bilgi, çocuğun kalkanıdır; cehalet, failin yandaşıdır. Türkiye’de cinsel eğitim başlığı, ideolojik korkularla sistematik biçimde bastırılmaktadır.

CHP’nin yerel yönetimler üzerinden geliştirdiği çocuk merkezli hizmet modelleri, psikososyal destek merkezleri, ücretsiz danışmanlık hatları, çocuk dostu kent uygulamaları, merkezi politikalara alternatif değil; onları tamamlayan ve iyileştiren araçlardır.

Sosyal devlet, çocuğu yalnız bırakmaz; onu denetimsiz bir şekilde aileye terk etmez. Koruma, kamusal bir görevdir. CHP’li Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Lanzarote Sözleşmesi kapsamında çocuk hakları sorumluluğunu kabul eden ilk belediye olarak örnek gösterilmektedir.

Belediye bünyesinde Çocuk Hakları Birimi kurulmuştur. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, çocukların psiko-sosyal gelişimini destekleyen bir dizi Çocuk Etkinlik Merkezi işletmektedir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Adli Tıp Bölümü'nün kapsamlı çalışmasında, 2006–2019 dönemindeki 1785 çocuk cinsel istismarı vakası incelendi. Bulgular, mağdur çocukların %80'den fazlasında istismar sonrası ciddi psikiyatrik belirtiler görüldüğünü; vakaların büyük çoğunluğunun tanınmış kişiler tarafından gerçekleştirildiğini ortaya koydu.

Bu, çocukların en güvende olması beklenen çevrelerde bile risk altında olduklarını gösteriyor. Bir derleme çalışması, Türkiye'de çocuk cinsel istismarının yaygınlığını toplum temelli araştırmalar üzerinden ele aldı.

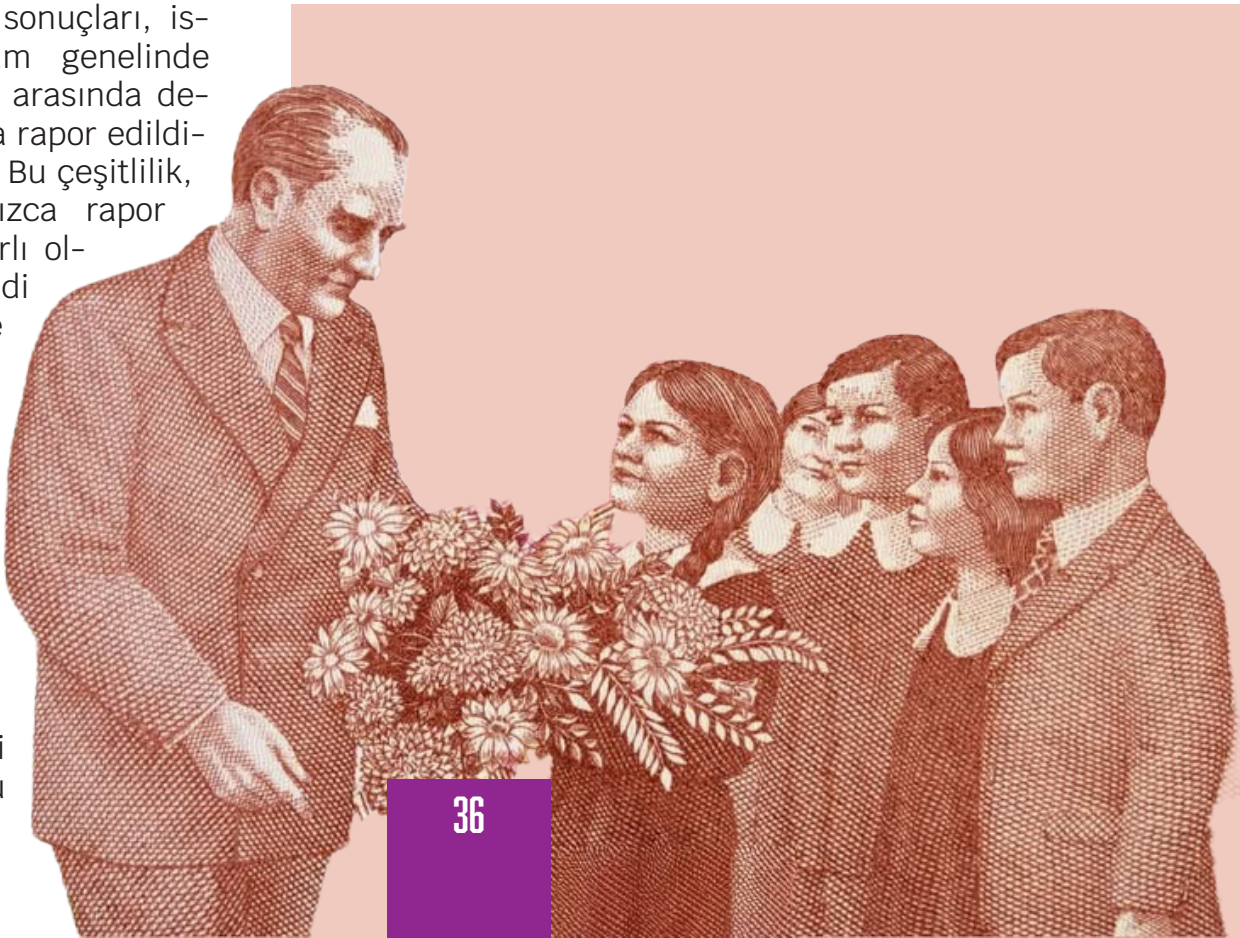
Araştırmaların sonuçları, istismarın toplum genelinde %2,8 ile %32,4 arasında değişen oranlarda rapor edildiğini gösteriyor. Bu çeşitlilik, vakaların yalnızca rapor edilenlerle sınırlı olmadığını; ciddi bir gizlilik ve bildirim eksikliği bulunduğunu ortaya koyuyor.

Çocuklar çoğu zaman anlatamıyor, çünkü toplum olarak dinlememeyi seçiyoruz. Bu ülkede çocuk-

lar susarak hayatta kalmayı öğreniyor; biz de buna düzen der olduk. Ayrıca, aile içi baskılar nedeniyle vakaların sık sık gizlendiği, kamuoyuna yansımadığı ve bunun da etkin önleme politikalarını zorlaştırdığı vurgulanmaktadır. UNICEF ve Türkiye Hükümeti iş birliğiyle hazırlanmış "Türkiye'de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması" raporuna göre, 7–18 yaş arasındaki çocukların en az %10'u bir tür cinsel istismara tanıklık ettiğini; en az %1'inin pornografik içeriklere zorlandığını; %0,5 kadarının fiziksel dokunmaya maruz kaldığını belirtmiştir. Raporda, failerin çoğunlukla aileden veya çocuğun yakın çevresinden kişiler olduğu vurgulanmıştır. Çocukları korumayan hiçbir düzen masum değildir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün bir sözüne atıfta bulunmak isterim: "Gençler! Cesareti-

mizi güçlendiren ve sürdüren sizlersiniz." Şimdilerde ise çocuklar cesaretini kaybetmiş susturulmaya, bastırılmaya zorlanmıştır. Bu ülkede çocuklar korunmuyorsa, ahlak nutukları yalnızca gürültüden ibarettir. Çocukların suskunluğu bir tercih değil, öğretilmiş bir mecburiyettir. Görmezden gelinen her istismar, toplumsal bir onaya dönüşür. Bu sessizlik, hepimizin payına yazılır. Çocuklar bu ülkede erken büyüyorsa, bu düzen çürümüştür.

Türkiye’de genç olmak artık yalnızca gelecek kaygısı taşımak değil. Aynı zamanda hayatta kalmaya çalışmak anlamına geliyor.

Eğitimini tamamlamış ve çalışmak isteyen gençler güvencesizliğe mahkum ediliyorlar. Bugün, bu gençler sadece işsizlik ile değil görünmez ama derin bir bağımlılıkla da mücadele ediyor: sanal kumar.

Sanal kumar uzun süredir bireysel bir zayıflık olarak görülüyor. Oysa bugün gelinen noktada bu mesele açıkça toplumsal ve ekonomik bir sorun haline gelmiştir. Özellikle gençler için sanal kumar artık “kolay para kazanma hayali” değil; geçim sıkıntısının, umutsuzluğun ve çaresizliğin bir sonucu olarak karşımıza çıkıyor.

Asgari ücretle yaşamanın imkansız olduğu, kiraların maaşları aştığı, barınma ve beslenme gibi temel ihtiyaçlarını karşılayamayan gençler için “şans” kavramı cazip hale geliyor. Çünkü gençlere sunulan sistemde emeği ödülendiren bir yol değil, sabrı tüketen ve umudu eriten bir bekleyiş hakim. Çalışarak bir hayat kurmanın mümkün olmadığına inandırılan gençler, bu kez algoritmaların, reklamlardaki sahte başarı hikayelerinin ve kolay kazanç vaatlerinin hedefi oluyor.

Sanal kumar siteleri ve uygulamaları, sosyal medyada son derece agresif bir biçimde pazarlanıyor. Üstelik bu pazarlama dili, doğrudan gençlerin ekonomik çaresizliğine hitap ediyor: “Bir gecede hayatın değişebilir”, “Borçlarından kurtul”, “Şansını dene”. Bu çağrılar, bir tercihten çok, çaresizliğin manipülasyonudur.

Daha da çarpıcı olan ise, bu tablo karşısında hükümetin sergilediği sessizliktir. Gençlerin borç batağına sürüklenmesi, psikolojik olarak çökmesi, aile içi sorunların artması ve hatta intihara va-

YOKSULLUK VE SANAL KUMAR GERÇEĞİ ULUS BARAN ARDA

ran sonuçlar doğurmasına rağmen, etkili bir önleyici politika ortada yoktur. Ne dijital denetimler yeterlidir, ne de gençleri koruyacak sosyal destek mekanizmaları güçlendirilmiştir.

Sanal kumarla mücadele yalnızca “yasaklamakla” olmaz. Bu sorun, gençleri bu noktaya iten ekonomik koşullar düzeltilmeden çözülemez. Güvenceli istihdam, erişilebilir barınma, borçsuz eğitim ve umut vadeden bir gelecek perspektifi olmadan, gençleri sanal kumardan uzak tutmak mümkün değildir.

Bugün ise yapılması gereken açıktır: Gençleri suçlamak ye-

rine, onları bu döngünün içine iten sistemi sorgulamak. Sanal kumarı bir ahlak meselesi değil, bir kamu sağlığı ve sosyal adalet meselesi olarak ele almak gerekiyor.

Gençler, ekranın başında şans aramıyor. Onlar, kendilerine karartılmış bir geleceğin kapısını zorlamaya çalışıyor. Ve bu kapıyı açmak, sizlerin sorumluluğudur.

ÇEDES: Kamusal Eğitimin Dönüştürülmesi ve Laikliğin Aşındırılması

YENİDEN
BAŞKI

CEMRE
TUNCA

Millî Eğitim Bakanlığı'nın ("MEB") Diyanet İşleri Başkanlığı ("Diyanet") ile birlikte yürüttüğü ÇEDES (Çevreme Duyarlıyım, Değerlerime Sahip Çıkıyorum) projesi çocukların, "millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerimizi benimseyen, koruyan ve geliştiren fertler olmaları" adı altında sözde "değerler eğitimi" olarak sunulsa da, gerçekte kamusal eğitimin ideolojik yeniden yapılandırılmasının bir aracıdır. Bu uygulama, yalnızca pedagojik açıdan sorunlu değil; aynı zamanda laiklik ilkesine doğrudan meydan okuyan bir siyasal müdahaledir. Projenin içeriği incelenmeden dahi MEB gibi düzenlemeleriyle gelecek nesillerin yetişmesinde doğrudan pay sahibi olan bir devlet kurumunun Diyanet ile açıktan işbirliği içerisinde olması Atatürk ilke ve inkılaplarından uzak bir nesil yetiştirilmeye çalışıldığını göstergesidir.

Kamusal eğitim, toplumun tüm kesimlerinin ortak alanıdır. Bu alanın dini referanslarla yeniden biçimlendirilmesi, anayasal laiklik ilkesini aşındırmakla kalmaz; aynı zamanda çocukların özgür bireyler olarak gelişimini de engellemektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 2. maddesi devleti "laik" olarak tanımlar. Laiklik, yalnızca din ve devlet işlerinin ayrılması değildir; aynı zamanda kamusal hizmetlerin özellikle zorunlu bir dini doktrinin taşıyıcısı haline getirilmemesidir. Laiklik, soyut bir anayasal ilke değil; çoğulcu toplumun sigortasıdır. Devletin bir inancı kurumsal olarak görünür ve etkin hale getirmesi, diğer tüm inanç ve inançsızlık biçimlerini direkt olarak ikincilleştirir. Zorunlu eğitim alanında yapılan her ideolojik müdahale, özgürlük alanını daraltır. Çünkü çocuk, devlete karşı eşit konumda değildir; okul ise tarafsız olmak zorundadır.

ÇEDES kapsamında din görevlilerinin "manevi danışman" sıfatıyla okullara sokulması, devletin dini kurumsal yapısını eğitim alanına entegre etmesi anlamına gelir. Devlet bu sayede dini bir düşünceyi ka-

musal eğitimin her anında etkin kılmakta, bilimsellikten uzak ve toplumu ayrıştırıcı nesiller yetiştirmektedir. Okullar; daha soyut düşünce sistemine dahi geçememiş, özellikle 7-12 yaş arası çocukların ailelerinin sahip olduğu dinlere, mezheplere göre ayıran yerler olmak yerine tüm yurttaşların birlikte yaşamayı öğrendiği, bilimsel müfredatla kendini geliştirdiği, düşünmeyi ve sorgulamayı öğrendiği yerler olmalıdır. ÇEDES uygulaması ise, bu ortak zemini tek bir dini çerçeve üzerinden şekillendirmektedir. Kamusal eğitim; itaat eden değil, düşünen; biat eden değil, sorgulayan bireyler yetiştirmek için vardır. Eğer okullar normatif-dini bir değer aktarım alanına dönüştürülürse, bu yalnızca pedagojik bir tercih değil, siyasal bir yönelimdir.

ÇEDES Eğitim bilimsel bir disiplindir. Pedagoji, çocuk psikolojisi, gelişim kuramları, öğrenme süreçleri ve eleştirel düşünme becerileri üzerine kurulu bir uzmanlık alanıdır. Bu nedenle eğitim ortamında görev alacak kişilerin pedagojik formasyona sahip olması esastır. ÇEDES ile birlikte herhangi bir pedagojik eğitimden geçmemiş, formasyonu olmayan din görevlileri okul içerisinde "manevi danışman" sıfatı altında yerleştirilmiş olup sözde manevi danışmanlar öğrencilerle birebir temasta bulunarak tebliğ faaliyeti gerçekleştirmektedir.

Eğitim, sorgulama ve eleştirel düşünme becerisi kazandırmayı amaçlar. Oysa dini referanslı değer aktarımı çoğunlukla sorgulamaya değil, kabule, korkutmaya, içselleştirmeye ve biat etmeye dayanır. Çocukların bilişsel gelişim süreçleri, özellikle soyut düşünme yetisinin yeni geliştiği dönemlerde, otorite figürlerinin söylemlerine karşı daha az dirençlidir. Okul içinde konumlanan bir din görevlisi, kurumsal meşruiyet saye-

YENİDEN BASKI

sinde güçlü bir otorite etkisi yaratır ve özgür düşünce süreci baskılanmış olur. Eğitim, çocuğa “neyi düşüneceğini” değil, “nasıl düşüneceğini” öğretmelidir. ÇEDES ise içerik üzerinden değer dayatmaktadır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, çocuğun düşünce, vicdan ve din özgürlüğünü açıkça güven-

ce altına alır. Devletin yükümlülüğü, çocuğun farklı fikirlerle karşılaşabileceği çoğulcu bir ortam yaratmaktır. ÇEDES uygulamalarının zorunlu değil gönüllülük esasına dayandığı iddia edilse de durum pratikte çok daha farklıdır. Sözde gönüllü faaliyetlere katılmayan çocuk akranlarınınca dışlanma riski ile karşı karşıyadır. Yurttaşların birbirine karşı düşmanca yaklaşarak kendinden olmayana ötekileştirdiği şu son dönemlerde ÇEDES projesi ile daha da bölünmüş, birlikte yaşamaktan aciz bir topluma “koşarak” gidilmektedir.

ÇEDES uygulaması yalnızca pedagojik ya da idari bir tasarruf değildir; kamusal alanın ideolojik olarak yeniden yapılandırılmasının bir parçasıdır. Burada tartışılması gereken mesele, birkaç etkinliğin okullarda yapılması değil; devlet okulunun hangi değer rejimi temelinde yeniden konumlandırıldığıdır. Kamusal alan, farklı inançlardan, sınıflardan ve dünya görüşlerinden yurttaşların eşit statüyle bir arada bulunduğu alandır. Devlet okulu ise bu alanın en kritik kurumsal mekânıdır. Çünkü okul, yalnızca bilgi aktaran bir kurum değildir; aynı zamanda yurttaşlık bilinci üreten bir toplumsallaşma alanıdır.

İdeolojik dönüşümler zor yoluyla ya da propagandayla değil, özgür düşünce yoluyla gerçekleşmelidir. Okul ise yazının her bölümünde de belirttiğimiz gibi bu özgür düşüncenin üretildiği başlıca kurumlardan biridir. Devletin kurumsal meşruiyetiyle desteklenen dini değerler çocuklar için sorgulanabilir bir durumdan çıkar ve sorgulanamaz bir doğal düzen olarak algılanır. Bu noktada din, bireysel inanç alanından çıkar ve kamusal norm üretim mekanizmasının parçası haline gelir. Uzun vadede eleştirel yurt-

taş yerini itaatkar bireye bırakır, sorgulayan ve birlikte hareket eden toplumdaki otoriteye körü körüne inanan ve sadece kendi kurtuluşunu benimseyen tekil varlıklara dönüşüm kaçınılmaz olur.

Devlet okulları, özellikle yoksul ailelerin çocuklarının sayıca fazla olduğu kamu kurumlarıdır. Eğitim politikalarındaki ideolojik dönüşüm, en çok bu kesimleri etkiler. Özel okullar MEB müfredatına uymakla birlikte görece daha seküler ve uluslararası normlara dayalı eğitim sunarken; devlet okullarının dini referanslarla yeniden yapılandırılması

kamusal eğitimin bile sınıfsallaştırıldığına açık örneğidir.

Kamusal alanın ideolojik dönüşümü, yalnızca bugünü değil, geleceğin yurttaş profilini belirler. Devlet okulu üzerinden kurulan değer rejimi, siyasal kültürü biçimlendirir. Eğer kamusal eğitim dini merkezleştirir, bu durumu bir norm haline getirir ve eleştirel düşüncüyü hiçe sayarsa demokratik bir toplumdan söz etmek mümkün olmayacaktır.

ÇEDES meselesi, birkaç okul etkinliğinin ötesinde, devletin kamusal eğitimi hangi ideolojik çerçeveye yerleştirmek istediği sorusudur. Okul; iktidarın dünya görüşünü yeniden üretme alanı olmamalıdır. Okulların

KADININ GÜCÜ, CUMHURİYETİN MİRASI

YENİDEN
BAŞKI

EYLÜL
KAVAKLI

Bir toplumun gerçek gelişmişliği, kadınların ne kadar özgür olduğu ve ne kadar görünür olabildiğiyle doğrudan ilgilidir. Kadınlar eğitiliyor, çalışıyor, karar veriyor ve geleceğe yön verebiliyorsa; o toplum ilerliyor demektir.

Bugün Avrupa Birliği'nin cinsiyet eşitliği politikaları, sosyal adalet anlayışı ve kadınlara sunulan fırsatlar örnek gösteriliyor. Oysa bizim tarihimizde bu anlayışın temelleri, çok daha önce ve çok daha güçlü bir şekilde atıldı. Çünkü biz, kadınların toplumdaki yeri söz konusu olduğunda yalnızca çağdaş uygarlık seviyesini hedeflemedik; bu seviyeyi inşa edenlerden olduk.

Mustafa Kemal Atatürk, kadını sadece evin bir unsuru değil, ulusun temel taşı olarak gördü. Ona göre kadın, modernleşmenin gerisinde değil önünde yer almalıydı. Bu yüzden eğitim hakkı, medeni haklar ve nihayetinde 1934'te seçme ve seçilme hakkı birer lütuf olarak değil, birer hak olarak Türk kadınının hanesine yazıldı.

O yıllarda Avrupa'nın büyük bir kısmında kadınların siyaset sahnesine çıkması tartışma bile edilmezken, Türkiye'de kadınlar meclise giriyor, yasa yapıyor, ülke yönetimine katılıyordu. Bu sadece bir yasal kazanım değil, bir zihniyet devrimiydi.

Kadının "ben de varım" dediği andı.

Kadınlarımız, Cumhuriyet'in ilk günlerinden itibaren öğretmen, doktor, yazar, çiftçi ve bilim insanı kimlikleriyle hayatın her alanında aktif oldular. Bu, onların azmi kadar Atatürk'ün onlara duyduğu güvenin de sonucuydu. "Kadınlarını geri bırakan bir millet, geride kalmaya mahkumdur," diyen bir liderin mirasını taşıyoruz.

Bu miras, sadece geçmişe ait bir başarı öyküsü değildir. Bugün hâlâ Türk kadını, her alanda kendi gücünü ortaya koymaya devam ediyor. Yeni çağın zorluklarına rağmen, eğitimde, iş dünyasında, sanatta ve sivil toplumda var olmanın yollarını açıyor.

Ancak bu yürüyüş, tamamlanmış bir yol değil. Hâlâ eşitliğin sadece kâğıt üzerinde kaldığı anlar var. Hâlâ bazı coğrafyalarda kadınların sesi duyulmuyor. İşte tam da bu nedenle, Atatürk'ün bize emanet ettiği bu ilkeleri sadece birer hatıra olarak değil, bir yol haritası olarak görmeliyiz.

Bugün genç bir kız çocuğu okula özgürce gidebiliyorsa, bir kadın tek başına kendi işini kurabiliyorsa, bir anne kendi kararlarını bağımsızca alabiliyorsa—bunun altında yatan güç, Cumhuriyet'in kadına verdiği değerdir.

Bu değer, bir siyasi ideolojiden değil, insana duyulan saygıdan doğdu. Atatürk'ün vizyonunda kadın, yalnızca anne ya da eş değil; birey, yurttaş ve liderdir. Onun "Ey kahraman Türk kadını!" diye başlayan sözleri, bir hitap değil; bir saygı duruşudur.

Bugün kadınların attığı her kararlı adım, o ilk harcın üzerine konan bir tuğladır. Ve biz biliyoruz ki kadın yürürse, toplum ileri gider. Kadın güçlenirse, ülke büyür. Kadının sesi çıkarsa, adalet gürleşir. Yüz yıl önce yükselen bu sesi kısmamak, aksine daha da büyötmek hepimizin görevi. Çünkü kadının gücü, sadece kadının değil, insanlığın gücüdür. Ve o güç, Cumhuriyet'in bize bıraktığı en değerli miraslardan biridir.

**Sandıktan çıkan iradeyi zincirlemek,
demokrasiyi hapsedmektir.**

Ekrem İMAMOĞLU
İstanbul Büyükşehir
Belediye Başkanı

Muhittin BÖCEK
Antalya Büyükşehir
Belediye Başkanı

Tunç SOYER
Eski İzmir Büyükşehir
Belediye Başkanı

Tanju ÖZCAN
Bolu
Belediye Başkanı

Rıza AKPOLAT
Beşiktaş
Belediye Başkanı

**Resul Emrah
ŞAHAN**
Şişli Belediye Başkanı

Mehmet Murat ÇALIK
Beylikdüzü
Belediye Başkanı

Alaattin KÖSELER
Beykoz
Belediye Başkanı

İnan GÜNEY
Beyoğlu
Belediye Başkanı

Hasan AĞÜN
Büyükkçekmece
Belediye Başkanı

Hakan BAHÇETEPE
Gaziosmanpaşa
Belediye Başkanı

**Utku Caner
ÇAYKARA**
Avcılar Belediye Başkanı

Kadir AYDAR
Ceyhan
Belediye Başkanı

Oya TEKİN
Seyhan
Belediye Başkanı

Niyazi Nefi KARA
Manavgat
Belediye Başkanı

Özgür KABADAYI
Şile
Belediye Başkanı

Hasan MUTLU
Bayrampaşa
Belediye Başkanı

SANDIĞA VURULAN KİLİT: İRADENİN TUTSAKLIĞI

Demokrasinin temeli, halk iradesinin sandıkta tecelli etmesi ve bu iradeye kayıtsız şartsız saygı duyulmasıdır. Ancak bugün, seçmenin oylarıyla göreve gelmiş 17 belediye başkanının parmaklıklar ardında olması; sadece o makamların değil, milyonlarca yurttaşın iradesinin de tutsak edildiğinin en açık göstergesidir.

Hukuk, toplumsal barışı sağlamak yerine siyasi hesaplaşmaların aracı haline getirildiğinde, adaletin dengesi tüm toplum için şaşar. Cumhuriyetin kurucu değerlerini temsil eden simgelerin zincirlere vurulması, aslında bir ulusun kendi kendini yönetme hakkına vurulan prangadır. Yerel yönetimler demokrasinin kılcal damarlarıdır; bu damarların tıkanması, tüm ülkenin demokratik nefesini kesmek demektir.

Mesele sadece 17 ismin özgürlüğü değil; sokağın "Benim oyumun bir gücü var" inancıdır. Bu inanç zedelendiğinde geriye sadece soğuk taş duvarlar ve kararan bir adalet duygusu kalır. Unutulmamalıdır ki; hiçbir kilit, halkın hür iradesini sonsuza dek zapt edemez.

ÇinKO

MUHAMMET ERCAN

YENİDEN
BASKI

Çinko, insan vücudunda sessizce çalışan bir mineraldir. Ne enerji verir ne de doğrudan güç kazandırır; fakat bağışıklık sisteminin ayakta kalmasını, hücrelerin yenilenmesini ve organizmanın dış tehditlere karşı dirençli olmasını sağlar. Eksikliği ani bir çöküşe yol açmaz; tam tersine, yavaş yavaş ilerleyen, kronik ve sinsi bir zayıflama yaratır. Beden dışarıdan sağlıklı görünebilir; ancak içten içe savunma mekanizmaları çöker.

Devletlerin kalkınma süreçleri de benzer biçimde işler. Bir ülke büyüyebilir, istatistikleri artabilir, hatta küresel piyasalarda geçici başarılar elde edebilir ancak kalkınmanın görünmeyen unsurları eksikse bu büyüme sürdürülebilir değildir. Türkiye'nin bugün yaşadığı temel sorun ani bir ekonomik krizden ziyade uzun süredir devam eden yapısal bir "çinko eksikliği"dir.

Fabrika Ayarlarımıza Geri Dönmemeliyiz!

Cumhuriyetin kuruluş yılları, bu gerçeğin erken fark edildiği nadir dönemlerden biridir. 1923 sonrasında Türkiye, son derece sınırlı maddi imkânlarla rağmen kalkınmayı piyasanın kendiliğinden işleyişine bırakmamış, erken kalkınmacı devlet modelini benimsemiştir. Mustafa Kemal Atatürk'ün öncülüğünde uygulanan ekonomi politikaları erken dönem kalkınmacı devlet modeli olarak tanımlanabilecek niteliktedir. 1927 Teşvik-i Sanayi Kanunu, 1934 Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı ve kamu öncülüğünde hayata geçirilen sanayi yatırımları kalkınmanın tesadüfe bırakılmadığını açıkça göstermektedir. Sümerbank, Etibank ve demiryolu yatırımları kısa vadeli kâr hedefleriyle değil, ulusal üretim kapasitesi yaratma amacıyla kurulmuştur. Bu yaklaşım, daha sonra Japonya, Güney Kore ve Çin gibi ülkelerde sistematik biçimde uygulanacak olan devlet öncülüğünde kalkınma anlayışının erken bir örneğidir. Cumhuriyet kadroları, kalkınmanın yalnızca sermaye birikimiyle değil; planlama, üretim ve kurumsal akılla mümkün olacağını kavramışlardır. Başka bir ifadeyle kalkınmanın "çinko"su o yıllarda doğru teşhis edilmiştir.

Çin'in yükselişi ise bu teşhisin geç ama son derece disiplinli bir biçimde uygulanmış hâlidir. 1978 yılında Deng Xiaoping liderliğinde başlatılan reform ve politikalar Çin'i tarım ağırlıklı bir ekonomiden dünyanın üretim merkezine dönüştüren uzun soluklu bir dönüşüm sürecinin başlangıcı olmuştur. Bu süreç ani bir sıçrama değil, bilinçli bir evrimdir. Çin, ideolojik dogmalardan ziyade pragmatik hedeflere yönelmiş, devlet kontrolünü tamamen terk etmeden piyasa mekanizmalarını kalkınmanın hizmetine sokmuştur. Deng Xiaoping'in "Zengin olmak ayıp değildir" sözü bu zihniyet dönüşümünün sembolik ifadesidir.

DENG XIAOPING

Çin'in başarısının merkezinde beş yıllık kalkınma planları yer almaktadır. Bu planlar sembolik belgeler değil; sektörleri, bölgeleri ve teknolojik öncelikleri somut biçimde tanımlayan bağlayıcı metinlerdir. Hangi sektörlerin destekleneceği, hangi teknolojilere yatırım yapılacağı ve hangi bölgelerin sanayi üsleri hâline getirileceği önceden belirlenmiştir. Bu durum Çin'e hem öngörülebilirlik hem de uzun vadeli istikrar sağlamış, yerli ve yabancı sermaye için güvenli bir yatırım ortamı yaratmıştır.

Çin, kalkınmayı aşamalı bir stratejiyle yürütmüş, önce ucuz iş gücüne dayalı ihracatla küresel sisteme entegre olmuş ardından orta teknoloji üretimine geçmiş, son aşamada ise yüksek katma değerli sektörlerle yönelmiştir.

Bugün Çin; elektrikli araçlar, batarya teknolojileri, yenilenebilir enerji ekipmanları, yapay zekâ ve yüksek hızlı tren sistemleri gibi alanlarda küresel liderlik iddiası taşımaktadır. "Made in China 2025" gibi devlet destekli sanayi politikaları bu dönüşümün rastlantısal değil bilinçli bir stratejinin ürünü olduğunu göstermektedir. Bu sanayi hamlesi eğitim politikalarıyla da eşgüdüm içinde yürütülmüştür.

AKP Hükümeti'nde Eğitim Ne Kadar Önemsendi?

Türkiye, AKP iktidarında teknoloji değil din odaklı eğitime odaklandı. İmam hatip okulları yerine teknik eleman ya da nitelikli insan gücüne odaklanılmıyordu. Diyanet İşleri Başkanlığı'na, tarikatlara ve cemaatlara aktarılan paraların günümüzde ekonomiye hiçbir faydası olmadı. Çin özellikle mühendislik ve temel bilimler alanında her yıl milyonlarca mezun vererek insan sermayesini sanayi ihtiyaçlarıyla uyumlu hâle getirmiştir.

Bilgi, çağımızın en büyük hazinesidir. Örneğin; ABD işgalinden kurtulan Vietnam, 1986'da başlayan Doi Moi reformlarıyla hükümet yatırımlarının %20'sini eğitime harcayarak teknoloji odaklı ilerledi. Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)'nün açıkladığı istatistiğe göre 2002 yılında bilgi ve iletişim teknolojileri ürünleri ihracatında Türkiye 1,6 milyar dolarken Vietnam 0,6 milyar dolardı. 2025 yılında ise Türkiye 17,7 milyar dolarken Trading Economics verilerine göre Vietnam tam 148,5 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. Vietnam'ın Türkiye'ye yaklaşık 165 kat fark attığı görülmektedir. Bu tablo her şeyi son derece net biçimde ortaya koymaktadır.

Türkiye'nin son yirmi yıllık ekonomik performansı farklı bir yönelime işaret etmektedir. Büyüme rakamları üretilmiş olsa da bu büyüme büyük ölçüde inşaat, tüketim ve dış finansmana bağımlı bir yapı üzerine kurulmuştur. Sanayi yatırımları yerine özelleştirmeler ve varlık satışları öne çıkmış, üretim ekonomisinin yerini rant odaklı bir anlayış almıştır. AKP döneminde sanayileşme derinleştirilmemiş, aksine cumhuriyetin inşa ettiği birçok üretim noktası elden çıkarılmıştır. Bu süreç Türkiye'nin kurumsal kapasitesini zayıflatmış ve kalkınmanın görünmeyen unsurlarını aşındırmıştır.

Bu noktada Türkiye'nin yaşadığı sorun kaynak ya da potansiyel eksikliği değildir. Genç nüfus, stratejik coğrafi konum ve tarihsel sanayi birikimi hâlâ mevcuttur. Eksik olan, bu potansiyelin harekete geçirilememesidir. Bilimsel planlama, kurumsal istikrar, eğitim-sanayi uyumu ve uzun vadeli devlet aklı kalkınmanın vazgeçilmez unsurlarıdır. Çinko nasıl ki enerji üretmez ama enerjinin işe yaramasını sağlarsa bu unsurlar da büyümeyi kalkınmaya dönüştürür.

Rastlantı Değil Strateji: Çin'in Yükselişi

Çin kalkındı çünkü çinkoyu sistemli biçimde aldı. Dünya Bankası verilerine göre yaklaşık 900 milyon insanı yoksulluktan kurtararak tarihte eşi benzeri görülmemiş bir başarıya imza attı. Küresel dengeleri zorlayan ve dönüştüren, ABD karşısında en güçlü rakip oldu. Nadir toprak elementleri bakımından ABD'ye nazaran daha zengin olması, petrol ithalatına en çok ihtiyaç duyan bu iki güç arasındaki rekabeti arttırdı; bu rekabet Trump döneminde daha da görünür hâle geldi. Bugün Venezuela'nın, Grönland'ın, İran'ın ve Afrika'nın sürekli gündemde olmasının temel sebebi ABD'nin, Çin'in yükselişini petrol kaynakları ve nadir toprak elementleri üzerindeki kontrolü artırarak sınırlandırmaya çalışmasıdır. Çin ise Trump döneminde izlenen tutumun aksine son on yıldır diplomasiye dayalı bir yaklaşım benimseyerek müdahalecilikten kaçınmakta, ülkelerin doğrudan iç işlerine müdahale etmeyip müzakere ve barışçıl yöntemlere odaklanmaktadır. Pekin yönetimi, bir yandan ekonomisini güçlendirirken diğer yandan uluslararası alanda siyasi nüfuzunu artırma stratejisi izlemektedir.

Çin, BRICS ve Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) aracılığıyla liderlik rolünü pekiştirmektedir. Ayrıca tarihî İpek Yolu güzergâhında ticareti yeniden canlandırmak amacıyla başlatılan Kuşak ve Yol Girişimi'ne anlaşmalar yoluyla 153 ülkeyi dâhil etmeyi başarmıştır. Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru (CPEC), Kenya Hızlı Tren (SGR) Projesi ve Peru'nun okyanus kıyısındaki Chancay kentinde inşa edilen mega liman projesi bu girişimin somut örnekleri arasındadır. Çin hem ekonomide hem de siyasette güçlendirdiği liderlik rolüyle Küresel Güney'in alternatif bir dünya düzeni inşa etme stratejisini izlemektedir.

Türkiye Ne Yapmalıdır?

Türkiye'nin de kalkınabilmesi için öncelikle kronik yapısal eksikliklerini kabul etmesi gerekmektedir. Hukuk devletinin temelini oluşturan anayasa ve kanunlara tam uyum, adaletin istisnasız biçimde tesis edilmesi, uzun vadeli ve nitelikli eğitim yatırımları, ayrıca liyakat esaslı bir yönetim anlayışı bu sürecin vazgeçilmez unsurlarıdır. En önemlisi, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün planlı kalkınma anlayışının günümüzün ekonomik, teknolojik ve küresel koşullarına uyarlanarak yeniden hayata geçirilmesidir. Bu akıl ve disiplinle hareket edilmiş olsaydı, bugün Türkiye sanayi, tarım, sağlık ve pek çok stratejik alanda küresel ölçekte söz sahibi bir ülke konumunda olabilirdi. Kalkınmanın önündeki kronik eksiklikler doğru biçimde teşhis edilmeden kalıcı ilerleme sağlanamaz. Nasıl ki insan bedeninde çinko eksikliği, vücut ayakta kalsa dahi onu zayıf ve savunmasız bırakıyorsa devletlerde de temel unsurlardaki eksiklikler sistemin dışarıdan işliyor görünmesine rağmen uzun vadede yapısal bir kırılma yaratır. Türkiye'nin ihtiyacı olan bu eksiklikleri görmezden gelmek değil; bilimsel veriye dayalı, planlı ve cesur politikalarla gidermektir.

SADECE YARIN DEĞİL, BUGÜN DE BİZİM!

ÖZGÜR EROĞLU

2025 yılının yorgunluğunu geride bırakırken, 2026'ya sadece takvim değişikliğiyle değil; yepyeni mücadelelerin ve umudun eşliğinde giriyoruz. Kadıköy'de geçtiğimiz yıl boyunca gerçekleştirdiğimiz onlarca etkinlik, yüzlerce buluşma ve her bir toplantı; bizler için sadece birer anı değil, omuz omuza verdiğimiz mücadelenin manevi tuğlaları oldu. Bu yolda el ele, omuz omuza yürümeye kararlılıkla devam edeceğiz.

2025, ekonomik zorlukların sadece rakamlardan ibaret kalmadığı, yaşam tarzımıza doğrudan müdahale ettiği bir yıl da oldu aynı zamanda. Kadıköy'de yaşayan, çalışan veya vakit geçiren akranlarımızın en büyük gerçeği artık barınma ve sürdürülebilir bir yaşam krizidir. Yüksek kiralar nedeniyle Kadıköy gibi özgürlük alanlarından uzaklaşmak

zorunda kalan öğrenciler, genç yetişkinler, sadece bir semti değil, sosyal haklarını da kaybediyor. Bugün kaliteli gıdaya ulaşmanın bir lüks, arkadaşlarla bir masada oturmanın bir "maliyet kalemi" haline gelmesi; sadece cebimizi değil, sosyal gelişimimizi de kısıtlıyor. Bu tablo, gençliğin potansiyelini üretmeye değil, sadece hayatta kalmaya harcamasına neden olan sistematik bir sorundur. Hayatın her alanında daralan bu çember, sadece fiziksel dünyada değil, dijital dünyada da karşımıza çıkıyor. Uygulanan dijital sansürler ve ifade özgürlüğünün önüne çekilen setler, aslında modern dünyanın "meydanlarını" bizlere kapatma girişimidir. Dijital dünya biz gençler için sadece bir eğlence alanı değil; haberleşme, örgütlenme

ve dünyayı anlama biçimimizdir. Bilginin ve iletişimin bu kadar hızlandığı bir çağda, yasakçı zihniyetle dijital barikatlar kuranların, bugünün dünyasını anlamasını bekleyemeyiz. İşte tam da bu noktada, siyasetin neden sadece belli bir yaş grubunun veya "statü sahiplerinin" tekelinden çıkması gerektiği daha net anlaşılıyor. Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu değişimin öncülüğünü üstleniyor; gençlerin siyasette sadece bir "figür" olarak değil, asıl karar vericiler olarak var olmasını en güçlü şekilde savunuyor ve bunu gerçekleştiriyor olmanın haklı gururunu yaşıyoruz. Dünyanın dijital kodlarını çözen, değişen ekonomiyi bizzat yaşayan bizler; artık bu sürecin sadece izleyicisi değil, asıl karar vericisi olmak zorundayız.

Genliğin yönetim kademelerine katılımı, sadece bir temsil meselesi değil; ülkeyi muasır medeniyetler seviyesine taşıyacak bir liyakat ve vizyon gerekliliğidir.

Peki, biz CHP Kadıköy Gençlik Kolları olarak neden buradayız? Neden hayatımızın en dinamik yıllarını bu mücadeleye ayırıyoruz? Cevabımız net: Çünkü bireysel kurtuluşun değil, örgütlü mücadelenin gücüne inanıyoruz. Özgürlüklerin kalesi Kadıköy'den tüm Türkiye'ye yayılacak bir umut dalgası başlatmak istiyoruz. Bir daha hiçbir neslin gençliğini "hayatta kalma" mücadelesiyle harcamasın, herkes dilediği hayatı özgürce yaşasın diye direniyoruz. Muhalefetten iktidara yürüdüğümüz bu kritik dönemde, gençlerin aktif sahada rol alması ve sorumluluk üstlenmesi en büyük umut kaynağımızdır. Atatürk'ün bizlere emanet ettiği mirasın gerekliliklerini, sadece geleceği bekleyerek değil; bugünü inşa ederek yerine getiriyoruz. Biz sadece yarını savunmuyoruz; bu hayat bizim ve bugün de bizimdir!

2026 yılının hepimize adalet, şans ve direnme gücü getirmesini diliyorum. Adaleti sokak sokak, umudu ise omuz omuza inşa ettiğimiz bir yıl olmasını diliyorum. Gelin, bu büyük değişimin sadece şahidi değil, asıl mimarı olalım. "Yarın değil, bugün de bizim." diyen tüm Kadıköylü genç arkadaşlarımı bu yürüyüşün bir parçası olmaya davet ediyorum.

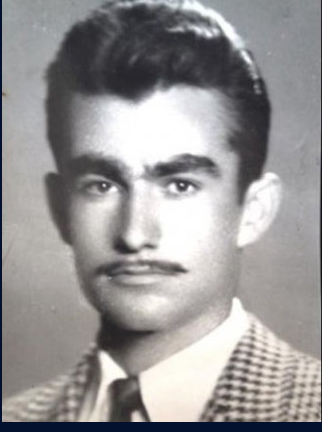

Kadıköy Gençlik Örgütümüzün pankartlarından bazıları

YENİDEN
BASKI

**kültür-
sanat**

CHP KADIKÖY GENÇLİK KOLU TURAN EMEKSİZ OKUMA ATÖLYESİ

Turan Emeksiz Kimdir?

Turan Emeksiz (1940-1960), Türkiye siyasi tarihinin en çok hatırlanan öğrenci figürlerinden biridir. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi öğrencisi olan Emeksiz, 28 Nisan 1960'ta İstanbul'da Demokrat Parti iktidarına karşı düzenlenen öğrenci gösterileri sırasında vurularak hayatını kaybetti. Henüz 20 yaşındayken yaşamını yitiren Emeksiz, özellikle 27 Mayıs'a giden süreçte gençlik muhalefetinin ve siyasi gerilimin sembol isimlerinden biri hâline geldi. Ölümünün ardından uzun süre "özgürlük", "öğrenci mücadelesi" ve dönemin politik kırılmalarıyla birlikte anıldı; adı Türkiye'de yakın siyasi tarihin hafızasında özel bir yer edindi.

Oturum öncesinde okuduğumuz kitapları tartıştığımız Turan Emeksiz Okuma Atölyesi'nde programlı okuma yaparak teorik bilgilerimize sağlam temellerle katkıda bulunuyor ve fikirlerimizi özgürce paylaşarak ufkumuzu genişletiyor, gençlik örgütümüze politik bir nitelik kazandırıyoruz. Oturumlarımızda vardığımız çıkarım ve mutabakatları sizler için derledik, iyi okumalar dileriz!

Georges Politzer FELSEFENİN BAŞLANGIÇ İLKELERİ #1

1. Gerçekliği ve Hayatı Nasıl Açıkıyoruz?

Georges Politzer'in Felsefenin Başlangıç İlkeleri kitabı, felsefeyi ulaşılmaz bir entelektüel

alan olmaktan çıkarıp gündelik hayatın tam ortasına yerleştiriyor. Okurken en çok fark ettiğimiz şey, felsefenin soyut bir düşünce egzersizi değil, dünyayı anlama ve ona müdahale etme biçimi olduğuydu. Politzer'in amacı yalnızca kavram öğretmek değil; bir düşünme yöntemi kazandırmak.

Kitap boyunca karşımıza çıkan temel ayırım idealizm ile materyalizm arasındaki karşıtlıktır. Bir tarafta gerçekliğin temelini düşüncede, bilinçte ve fikirlerde arayan anlayış vardır. Diğer tarafta ise maddi dünyanın, doğanın ve üretim ilişkilerinin belirleyici olduğunu savunan yaklaşım yer alır. Bu ayırım yalnızca teorik bir tartışma değildir; dünyayı nasıl konumlandığımızı belirler.

Atölyede bu noktada uzun süre durduk. İnsanların düşüncelerini mi toplumsal koşullar belirler, yoksa düşünceler mi toplumu şekillendirir sorusu etrafında farklı görüşler dile getirildi.

YENİDEN 48
BASKI
kültür-
sanat

Çoğunluğun ortaklaştığı nokta; fikirlerin boşlukta doğmadığı oldu. İçinde yaşadığımız ekonomik düzen, sınıfsal konum ve tarihsel bağlamın düşünce dünyamızı doğrudan etkilediği düşüncesi hakim oldu.

Bu tartışma bizi insan doğası tartışmasına götürdü. İnsan doğası diye genel geçer yargılardan gerçekten de bahsedebilir miyiz? Eğer insanın doğasını/yapısını belirleyen şey maddi koşullar ise maddi koşullar değiştiğinde insan doğası da değişecektir çıkarımı yapıldı.

Politzer'in idealizm eleştirisi burada önem kazanıyor. Gerçekliği yalnızca fikirlerle açıklayan yaklaşımlar, çoğu zaman maddi eşitsizlikleri görünmez kılıyor. Yoksulluğu kişisel başarısızlıkla, adaletsizliği kaderle açıklayan anlayışların arkasında böyle bir düşünme biçimi yatabiliyor. Bu nedenle felsefi bir tercih, aynı zamanda siyasal bir konum anlamına geliyor.

2. Değişim, Çelişki, Diyalektik

Politzer'in savunduğu materyalizm durağan bir anlayış değil. O, düşünce ile madde arasındaki ilişkiyi diyalektik bir hareket içinde ele alıyor. Diyalektik yaklaşım, her şeyin değişim içinde olduğunu ve çelişkilerin gelişmenin motoru olduğunu kabul ediyor. Hiçbir toplumsal düzen donmuş ve ebedi değildir.

Bu vurgu atölyede özellikle dikkat çekiciydi. Eğer toplum çelişkiler üzerinden ilerliyorsa, mevcut eşitsizlikler de doğal ve değişmez değildir. Tarih boyunca farklı üretim biçimlerinin ortaya çıkmış olması, bugünkü düzenin de sonsuz olmadığını gösterir. Bu bakış açısı siyaseti yalnızca mevcut yapıyı yönetme meselesi olmaktan çıkarıp dönüştürme meselesine taşıyor. Atölye tartışmalarımız güncelle de uzandı. Gençlerin yaşadığı barınma krizi, güvencesizlik ve işsizlik gibi sorunların yalnızca mevcut iktidarın tercihleriyle açıklanamayacağı dile getirildi. Çoğunluk, bu sorunların yapısal ve ekonomik temelleri olduğu konusunda hemfikirdi. Eğer sorunlar tarihsel ve toplumsal koşullardan doğuyorsa, çözüm de aynı düzlemde aranmalıdır.

Diyalektik düşünme biçimi burada umutlu bir perspektif sunuyor. Çelişkiler yalnızca kriz değil, aynı zamanda dönüşüm imkânıdır. Bu yaklaşım, toplumsal mücadeleleri geçici tepkiler olarak değil, tarihsel süreçlerin parçası olarak görmemizi sağlıyor.

3. Gerçekliği Anlamak ve Geleceği Kurmak

Politzer'in en güçlü yanlarından biri, karmaşık kavramları sade bir dille anlatması. Felsefeyi bir ayrıcalık alanı olmaktan çıkarıp herkes için erişilebilir kılıyor. Bu tutumun kendisi bile politik bir anlam taşıyor. Düşünme hakkını genişletmek, bilgiye erişimi demokratikleştirmek demektir.

Dünyayı nasıl açıkladığımız, hangi yöntemi benimsediğimiz ve hangi çelişkileri görünür kıldığımız aslında nerede durduğumuzu gösteriyor. Felsefe burada soyut bir disiplin olmaktan çıkıp toplumsal sorumluluk alanına dönüşüyor. Atölyede en çok konuşulan başlıklardan biri de buydu. Dünyayı yalnızca yorumlamakla yetinmek mi gerekir, yoksa onu değiştirme iddiası taşımak mı gerekir sorusu etrafında yoğun bir tartışma yürüttük. Ortaya çıkan görüş; doğru düşünme ve hareket etme yönteminin pasif bir gözlem değil, bilinçli bir tutum gerektirdiği yönündeydi. Sonuç olarak Felsefenin Başlangıç İlkeleri, felsefenin hayatın dışına itilemeyecek kadar politik olduğunu gösteriyor. Gerçekliği nasıl kavradığımız, hangi çelişkileri görünür kıldığımız, geleceğe ve hayata dair tavrımızı belirliyor.

Erkin Özalp TEORİSYENİNİZ DEVRİMCİYDİ #2

Marx'ı Yeniden Okumak, Bugünü Yeniden Düşünmek

Marksizm uzun yıllar boyunca ya kutsallaştırıldı ya da şeytanlaştırıldı. Ama çoğu zaman bir şey unutuldu: Marx her şeyden önce bir devrimciydi. Erkin Özalp'ın Teorisyeniniz Devrimciydi kitabı tam da bu unutulmuş noktayı merkeze alıyor. Marx'ı üç ciltlik Kapital'in yazarı olarak değil; sürgün edilmiş, yoksulluk yaşamış, kazandığını örgütlenmeye harcamış, teorisini mücadele içinde dönüştürmüş bir siyasal özne olarak anlatıyor.

Bu kitap, Marksizm'i "her şeyi açıklayan büyük teori" olarak değil, işçi sınıfı devriminin teorisi olarak konumlandırıyor. Ve belki de en kritik cümleyi hatırlatıyor:

"Filozoflar dünyayı yalnızca farklı şekillerde yorumladılar; oysa mesele onu değiştirmektir."

Marx Nasıl Devrimci Oldu?

Atölyede en çok tartıştığımız başlıklardan biri buydu. Marx önce teorisyen miydi, sonra mı devrimci oldu? Yoksa teori zaten pratiğe mi akıyordu?

Genel anlatının aksine kitap, Marx'ın devrimciliğini bir "aydınlanma anı" olarak değil, tarihsel süreç içinde şekillenen bir dönüşüm olarak anlatıyor. 1844-45 kırılması kritik. Genç Hegelci çevrelerden kopuş, Feuerbach'tan etkilenme, ardından Alman İdeolojisi ile teorik hesaplaşma...

Ama esas kırılma şu: Marx yalnızca fikir üretmenin yeterli olmadığını görüyor. Gazete yazıları nedeniyle baskı görüyor, sürgüne gidiyor, işçi hareketleriyle temas kuruyor. Teori artık soyut bir tartışma değil; mücadeleye rehberlik edecek bir araç. Atölyede dile getirilen önemli bir nokta şuydu:

Marx'ı yalnızca filozof olarak görmek, devrimci yönünü silikleştiriyor.

Bugün Marx'a uzaktan, 2000'lerden bakıyoruz. Onu sistematik bir düşünür, büyük bir teorisyen olarak inceliyoruz. Oysa yaşadığı dönemde Marx, devrim varsa oraya gitmeyi tercih eden biriydi. Akademik konfor yerine siyasal risk aldı. Teorisi pratiği doğurdu; pratik de teorisini dönüştürdü.

Marksizm "Her Şeyin Teorisi" Değil

Önceki okumalarda Marksizm'in kapsamı üzerine tartışmalar yürütmüştük. Bu kitapta ise açık bir ayırım var: Marksizm bir "her şey teorisi" değil.

Özalp'in vurgusu net. Marksizm sınıfsız toplum mücadelesinin teorisi. Evrenin, ahlakın, estetiğin, insan doğasının ezeli-ebedi açıklaması değildir. Atölyede şu cümle özellikle öne çıktı:

"Her şeyi açıklayan teori her zaman hatalıdır."

Bu yaklaşım Marksizm'i dogmatik olmaktan çıkarıyor. Marx'ın ilk yazdıkları ile son yazdıkları arasında fark var. 1848 devrimleri sonrası analizleri değişiyor. Paris Komünü deneyimi onu yeniden düşünmeye zorluyor. Devrim modeli sabit değil; koşullara göre yeniden şekilleniyor. Bu da önemli bir ders veriyor:

Devrimci teori, hayatın dışında donmuş bir metin değil; tarihsel mücadele içinde dönüşen bir kılavuzdur.

İşçi Sınıfı Her Zaman Devrimci midir?

Kitabın ve atölyemiz katılımcılarının cevabı net: Hayır.

İşçi sınıfı, doğuştan devrimci değildir. Kapitalizm işçileri yalnızca sömürmez; aynı zamanda birbirine rakip haline getirir. Aynı iş için yarışan, terfi için birbirini eleyen, sınıf atlama hayaliyle yaşayan bir yapı yaratır. Atölyede verilen örnek çarpıcıydı: Boğulduğun bir gölde seni her seferinde son anda çıkarıyorlar. Bir süre sonra nefes alabildiğin her ana şükretmeye başlıyorsun. Kapitalizmin kriz ve refah döngüsü tam olarak böyle işliyor. İşçi sınıfı, sistemin yarattığı rekabet ve ideolojik aygıtlar nedeniyle çoğu zaman düzenin yeniden üretimine katkı sunabiliyor.

Burada hegemonya kavramı devreye giriyor. Devletin ideolojik aygıtları — *medya, eğitim, dini ve kültürel kodlar* — işçilerin kendilerini sınıf olarak görmelerini engelliyor. Beyaz yaka kendini işçi olarak tanımlamıyor. Mavi yaka sınıf atlama hayali kuruyor.

Ama kitaba göre bu tablo umutsuz değil. Marx'ın söylediği şey şu: İşçi sınıfı mücadele içinde devrimcileşir. Grevlerde, direnişlerde, ortak bir mücadelede örgütlenildiğinde sınıf bilinci sığırma yapar. Tarih bunu defalarca gösterdi. Patronlar bu yüzden örgütlüdür. Sendikaları etkisizleştirmeye çalışır. İşçi önderlerini tasfiye eder. Çünkü örgütlü işçi sınıfı potansiyel olarak devrimcidir.

Sorulması gereken soru belki de şu: İşçi sınıfı gücünün farkında mı?

Devrim Modeli ve Tarihsel Dersler

Marx'ın ilk devrim modeli burjuvazi ile proletaryanın feodalizme karşı ortak mücadelesini içeriyordu. Ancak 1848 deneyimi, burjuvazinin tarihsel rolünün sınırlı olduğunu gösterdi. Devrimci rolünü kaybeden burjuvazi, kendi çıkarlarını koruma noktasında gericileşti. Bu doğrultuda Marx da burjuvazi ile ittifak düşüncesinden ilerleyen yıllarda vazgeçti. Kendi teorisini dönüştürdü. Hayat deneyimleri sonucunda çıkarılan bu tarihsel ders önemli.

Atölyemizde Burjuvaziyle ittifak kurulmalı mı? Kurulacaksa hangi sınırlar içerisinde bu ittifak kurulmalı tartışmaları yapıldı. Türkiye'deki sınıfsal mücadelenin eksenini değerlendirildi. Kitaba göre tarih; burjuvazi devrimci rolünü tamamladığında işçi sınıfını bastırmakta tereddüt etmediğini gösteriyor. Bu yüzden devrim modeli mekanik değil; güç dengelerine göre şekillenir.

Kitap, Rus Devrimi örneği üzerinden önemli bir noktaya işaret ediyor: Tarih şablonla işlemez.

Bazı aşamalar atlanabilir. Koşullar belirleyicidir. Türkiye mücadelesi pratiği bakımından aşamaların atlanma imkanı sorgulandı ve tartışıldı.

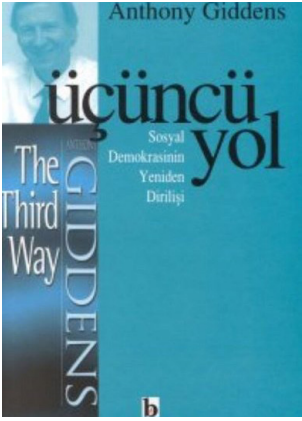

21. Yüzyılda Ne Yapmalı?

Kitabın son bölümleri bugüne dönük güçlü vurgular içeriyor. Kapitalizm yeniden sorgulanıyor. Küresel krizler, gelir eşitsizliği, genç işsizliği, güvencesizlik... Ama bu sorgulama otomatik olarak devrimci sonuç üretmiyor.

Özalp'ın altını çizdiği nokta şu: Bilimsel bir programa sahip, örgütlü bir işçi partisi olmadan devrimci potansiyel kalıcı hale gelemmez. Bu, kendiliğindencilığe karşı açık bir uyarı. Öfke yetmez. Tepki yetmez. Sokak hareketi tek başına yetmez. Örgütlü, bilinçli ve programlı bir siyasal hat gerekir.

Kitaba göre; bugün Türkiye'de gençlik hareketleri, emek mücadeleleri, üniversite direnişleri var. Ama süreklilik sorunu da var. Sermaye örgütlüdür. Uluslararasıdır. Devlet aygıtıyla iç içedir. Kapitalist sistem yalnızca ekonomik değil; ideolojik olarak da yeniden üretilir. Bu koşullarda Marx'ı okumak nostaljik bir faaliyet değildir. Onu yeniden devrimci olarak kavramak, teoriyi mücadeleye bağlamak demektir. Bu bakımdan, atölyemizde gençlik mücadelesinde meselenin açıklığı dile getirildi: Teori olmadan pratik kör ve rotasızdır. Pratik olmadan teori boşluktur.

Anthony Giddens ÜÇÜNCÜ YOL (THE THIRD WAY) #3

Üçüncü Yol Yeni Bir Sol Mu, Yeni Bir Uzlaşma Mı?

Anthony Giddens'in Üçüncü Yol kitabı, 20. yüzyılın son çeyreğinde sosyal demokrasinin yaşadığı krize verilen teorik bir yanıtıdır. Refah devleti uzlaşmasının çözülmesi, Sovyetler Birliği'nin dağılması ve neoliberal politikaların yükselişi, klasik sosyal demokrasinin zeminini sarsmıştır. Giddens bu tabloyu "sosyalizmin ölümü" olarak tarif ederken, aslında devletçi ve planlamacı eski sol modelin tarihsel olarak tükendiğini savunur.

Ancak burada kritik bir ayırım var. Giddens'a göre ölen şey eşitlik ideali değil; bu

ideali

gerçekleştirme yöntemi olarak görülen merkezi planlama ve geniş müdahaleci devlettir. Ona göre artık ne klasik sosyal demokrasi ne de katı neoliberalizm tek başına çözüm üretmektedir. Bu yüzden "üçüncü yol" adını verdiği bir sentez önerir.

Atölyemizde özellikle "sosyalizmin ölümü" kabulünün yanlışlığı ele alındı. Sosyalizmin gerçekten ortadan mı kalktığı, yoksa yalnızca devletçi-planlamacı biçiminin mi çöktüğü tartışıldı. Kanaat belirgin olarak şu şekildeydi: Eşitsizlik ortadaysa, sosyalizm fikri de ortadan kalkmış değildir.

Giddens'a Göre Sınıfın Dağılışı Ve Yeni Siyaset

Giddens'a göre eski solun en büyük açmazı, piyasayı tümüyle karşısına alması ve merkezi planlamayı temel çözüm olarak görmesidir. Küreselleşme ve teknolojik dönüşüm, bu modeli sürdürülemez hale getirmiştir. "Sosyal yatırımcı devlet" kavramı burada devreye girer. Giddens'a göre devlet yardım dağıtan değil, bireyi piyasaya hazırlayan bir aktör olmalıdır. Atölyemizde kitap tam da bu noktadan eleştirildi. İşsizlik maaşı yerine, mesleki eğitim ücreti verilmesi önerisi, eşitsizliği yapısal değil bireysel bir eksiklik olarak ele alması bakımından eleştirildi.

Eğer sorun sistematikse, çözüm yalnızca bireysel yetkinlik artırımı olabilir mi?

Türkiye örneği üzerinden yürüttüğümüz tartışmada önemli bir başlık öne çıktı: İşçi sınıfının nicel olarak büyümesine rağmen siyasal tercihlerinin sınıfsal refleksle şekillenmemesi.

Üçüncü Yol Yeni Bir Sol Mu, Yeni Bir Uzlaşma Mı?

Anthony Giddens'in Üçüncü Yol kitabı, 20. yüzyılın son çeyreğinde sosyal demokrasinin yaşadığı krize verilen teorik bir yanıttır. Refah devleti uzlaşmasının çözülmesi, Sovyetler Birliği'nin dağılması ve neoliberal politikaların yükselişi, klasik sosyal demokrasinin zeminini sarsmıştır. Giddens bu tabloyu "sosyalizmin ölümü" olarak tarif ederken, aslında devletçi ve planlamacı eski sol modelin tarihsel olarak tükendiğini savunur. Ancak burada kritik bir ayırım var. Giddens'a göre ölen şey eşitlik ideali değil; bu ideali gerçekleştirme yöntemi olarak görülen merkezi planlama ve geniş müdahaleci devlettir. Ona göre artık ne klasik sosyal demokrasi ne de katı neoliberalizm tek başına çözüm üretmektedir. Bu yüzden "üçüncü yol" adını verdiği bir sentez önerir.

Atölyemizde özellikle "sosyalizmin ölümü" kabulünün yanlışlığı ele alındı. Sosyalizmin gerçekten ortadan mı kalktığı, yoksa yalnızca devletçi-planlamacı biçiminin mi çöktüğü tartışıldı. Kanaat belirgin olarak şu şekildeydi: Eşitsizlik ortadaysa, sosyalizm fikri de ortadan kalkmış değildir.

Giddens'a Göre Sınıfın Dağılışı Ve Yeni Siyaset

Giddens'a göre eski solun en büyük açmazı, piyasayı tümüyle karşısına alması ve merkezi planlamayı temel çözüm olarak görmesidir. Küreselleşme ve teknolojik dönüşüm, bu modeli sürdürülemez hale getirmiştir. "Sosyal yatırımcı devlet" kavramı burada devreye girer. Giddens'a göre devlet yardım dağıtan değil, bireyi piyasaya hazırlayan bir aktör olmalıdır. Atölyemizde kitap tam da bu noktadan eleştirildi. İşsizlik maaşı yerine, mesleki eğitim ücreti verilmesi önerisi, eşitsizliği yapısal değil bireysel bir eksiklik olarak ele alması bakımından eleştirildi.

Eğer sorun sistematikse, çözüm yalnızca bireysel yetkinlik artırımı olabilir mi?

Türkiye örneği üzerinden yürüttüğümüz tartışmada önemli bir başlık öne çıktı: İşçi sınıfının nicel olarak büyümesine rağmen siyasal tercihlerinin sınıfsal refleksle şekillenmemesi. Atölyemizde konu sınıf bilincinin oluşmaması bağlamında ele alındı. Beyaz yaka-mavi yaka ayrımı, güvencesizleşme ve kimlik siyaseti, kolektif sınıf siyasetinin önüne neden geçtiği tartışıldı.

Sol Ve Sağ Arasında "Merkez" Arayışı

Giddens klasik sosyal demokrasiyi güçlü, müdahaleci ve kolektivist bir devlet anlayışıyla tanımlar; neoliberalizmi ise piyasayı merkeze alan, devlet müdahalesini en aza indirmeyi savunan bir "piyasa radikalizmi" olarak konumlandırır. Üçüncü yol, bu iki yaklaşım arasında yeni bir denge kurma iddiasındadır. Devlet bütünüyle geri çekilmemeli, ancak ekonominin doğrudan yöneticisi olmaktan da vazgeçmelidir. Piyasa reddedilmemeli, fakat kuralı da bırakılmamalıdır. Kitaba göre devletin görevi piyasayı ortadan kaldırmak değil, onu düzenlemek ve sosyal koruma mekanizmalarıyla dengelemektir. Atölyemizde kitap tam da bu noktadan yoğun biçimde tartışıldı. Bu yaklaşım gerçekten yeni bir sentez mi sunuyor, yoksa neoliberalizmin sosyal demokrasi içindeki yeniden üretiminden mi ibaret? Özellikle "piyasa ile barışık sosyal demokrasi" formülünün sınırları sorgulandı. Üçüncü yolun, eşitlikçi bir dönüşümden ziyade kapitalist düzenin istikrarını önceleyen bir çerçeve sunduğu yönünde güçlü eleştiriler dile getirildi.

Bununla birlikte atölyede farklı görüşler de vardı. Giddens'ın tezlerini, 21. yüzyılın küreselleşmiş, teknolojik olarak dönüşmüş dünyasında sosyal demokrasiyi ayakta tutmaya dönük realist ve güncel bir çaba olarak değerlendiren katılımcılar da oldu. Onlara göre üçüncü yol, dogmatik devletçiliği aşarak sosyal demokrasiyi yeniden siyasal merkeze taşıma girişimidir.

Ancak eşitsizliğin "doğal" ya da "kaçınılmaz" bir sonuç gibi ele alınmasına yaklaşan bölümler özellikle eleştiri topladı. Çünkü eşitsizlik yalnızca bireylerin performans farkından kaynaklanmaz; üretim ilişkilerinin ve güç dağılımının sonucudur. Eğer bu yapısal boyut geri plana itilirse, sosyal demokrasi toplumsal dönüşüm iddiasını yitirir ve teknik bir yönetim modeline indirgenir. Bu durumda siyaset, adalet mücadelesi olmaktan çıkar; düzeni daha verimli yönetme arayışına dönüşür.

Tam da bu nedenle tartışma şu soruya düğümlendi: Üçüncü yol, sistemi dönüştürmenin mi, yoksa sistemi stabilize etmenin mi teoridir?

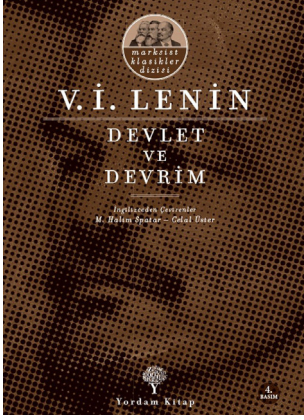
Bugün Biz Nerede Duruyoruz?

Üçüncü Yol, sosyal demokrasinin 1990'lar sonrası arayışını temsil eder. Tony Blair ve Yeni İşçi Partisi deneyimiyle somutlaşan bu model, piyasayla barışık ama sosyal korumayı tümüyle terk etmeyen bir hattı savunur. Ancak bu çizgi, eşitsizliğin yapısal nedenlerini sorgulamak

yerine sistemi istikrara kavuşturmayı öncelendiği için eleştiriye açıktır.

Üçüncü Yol, sosyal demokrasinin kriz döneminde verdiği bir yanıtı temsil ediyor. Ancak bugün dünya yeni bir krizler çağından geçiyor: Derinleşen gelir adaletsizliği, genç işsizliği, güvencesizlik, ekolojik yıkım... Bu koşullarda soru artık daha net:Piyasa ile uzlaşarak mı güçleneceğiz, yoksa eşitliği ve insanca bir yaşamı yeniden merkezine alan daha cesur bir siyasal hat mı kuracağız?

V.İ. LENİN DEVLET VE DEVRİM

**Devlet Nedir? Tarafsız Bir Hakem mi,
Sınıf Egemenliğinin Aygıtı mı?**

#4

Devlet gerçekten hepimizin mi? Lenin'in Devlet ve Devrim'i bu soruya net bir cevap veriyor: Devlet, sınıf karşıtlıklarının uzlaşmazlığının ürünüdür.Toplum sınıflara bölündüğünde, bu çatışmayı "düzen" içinde tutacak bir güç ortaya çıkar.

Lenin'in Engels'ten aktardığı ifadeyle: Devlet, toplumun üzerinde yükselen "özel bir baskı gücü"dür. Sürekli ordu, polis, hapisaneler... Bunlar yalnızca teknik kurumlar değildir; belirli bir düzenin korunmasının araçlarıdır.Okuma atölyemizde tartışmaya tam da buradan başladık. Bugün devlet çoğu kişi için yasaları uygulayan, düzeni sağlayan, piyasayı denetleyen bir mekanizma olarak görülüyor. Ancak Lenin'e göre devlet hiçbir zaman tarafsız değildir. Devlet, egemen sınıfın egemenliğini sürdürmesinin örgütlü biçimidir. Bu noktada önemli bir tartışma yürüttük:Devleti yalnızca sınıf baskısının bir aracı olarak okumak yeterli mi? Devleti aşiretten ayıran şey kurumsallık mı, yoksa zor aygıtlarının merkezileşmesi mi?

Atölyemizde; modern devletin karmaşık bir yapıda olduğu; ancak karmaşıklığının onu sınıfsallıktan azade kılmayacağı yönünde bir düşünce baskın oldu.

"Devlet Yok Olup Gider" Ne Demek?

Lenin'in en çarpıcı vurgularından biri, devletin "ortadan kaldırılmadığı", "yok olup gittiği"dir. Ancak bu, bugünkü devletin kendiliğinden eriyeceği anlamına gelmez. Lenin' göre; burjuva devlet mekanizması parçalanmadan, yerine emekçi sınıfların iktidar organları kurulmadan gerçek bir dönüşüm mümkün değildir.Paris Komünü örneği bu yüzden kritiktir. Lenin, Komün'ü devlet aygıtının basitçe devralınmadığı, parçalanarak yerine yeni bir siyasal örgütlenmenin konulduğu ilk tarihsel deneyim olarak okur. Tarih, yalnızca iktidar değişiminin yeterli olmadığını gösteriyor. Devlet aygıtı olduğu gibi bırakıldığında, eski ilişkiler kendini yeniden üretir. Lenin'in ısrarla vurguladığı nokta da tam budur.

Zor, Devrim ve Gerçekçilik

Bir başka tartışma yoğunluğumuz; devrimin zora dayalı olmak zorunda olup olmadığı yönünde gerçekleşti. Lenin, Engels'e dayanarak şunu söyler: Devlet zaten bir zor aygıtıdır. Egemen sınıf iktidarı gönüllü olarak bırakmaz. Bu nedenle mesele şiddet yüceltmek değil; devletin niteliğini doğru tespit etmektir. Atölyemizde zora dayalı olmayan bir devrimin de mümkün olduğu yönünde görüşler ileri sürüldü. Barışçıl devrim pratikleri üzerinde değerlendirmelerde bulunuldu.

Gençlerin barınma ve beslenme sorunu yaşadığı, güvencesizliğin normalleştiği, emeğin değersizleştiği bir ülkede “devlet nedir ve ne için var?” soruları tam da hayatın içinden sorulmaktadır.

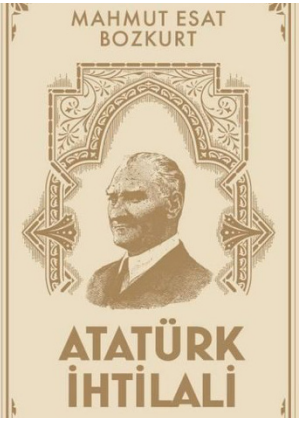
*Devlet kimin çıkarını koruyor?
Ekonomik krizlerin yükü neden emekçilere çıkıyor?
Kamusal kaynaklar kimler için seferber ediliyor?*

Bu soruları Lenin’in Devlet tanımı ve perspektifiyle ele aldık.

Devlet Üzerine Düşünmek

Devlet ve Devrim iktidarın doğasını soğukkanlı biçimde analiz eder. Devletin tarafsız olmadığını, sınıf mücadelesinin siyasal biçim aldığını ve gerçek dönüşümün yalnızca yönetici kadroların değişmesiyle gerçekleşmeyeceğini hatırlatır. Bugün gençlik açısından mesele şudur: Demokrasi yalnızca sandık mıdır, yoksa ekonomik ve toplumsal eşitliği de kapsar mı? Özgürlük yalnızca ifade hakkı mıdır, yoksa yaşam güvencesi midir?

Devlet üzerine düşünmek, aslında şu soruyu sormaktır: Bu ülkede güç, kamu kaynakları ve kamu kurumları kimden yana taraftır?

MAHMUT ESAT BOZKURT ATATÜRK İHTİLALİ

#5

Kemalizm: Doktrin mi, Tarihsel Zorunluluk mu?

Mahmut Esat Bozkurt’un Atatürk İhtilâli eseri, Kemalizm’i yalnızca bir siyasi program değil, tarihsel bir kırılmanın teorik ifadesi olarak ele alır. Bozkurt’a göre Atatürk İhtilâli, klasik anlamda bir rejim değişikliğinin ötesindedir; bir milletin esaretten bağımsızlığa, dağılımıktan kurucu iradeye geçişidir. Bu yönüyle Fransız, Rus ve diğer büyük devrimlerle karşılaştırılır; ancak onların bir kopyası değil, özgün bir sentezi olarak değerlendirilir.

Kitabın ilk bölümlerinde Bozkurt, ihtilâlin felsefesini tartışır. İhtilâl, ona göre tesadüfi olayların ürünü değil; tarihsel zorunluluğun sonucudur. Osmanlı İmparatorluğu’nun çöküşü, ekonomik ve siyasal bağımlılık ilişkileri, toplumsal çözülme ve emperyalist kuşatma yeni bir düzeni zorunlu kılmıştır. Atatürk İhtilâli bu zorunluluğun cevabıdır.

Bozkurt, Kemalizm’i altı ok etrafında kurumsallaşan bir doktrin olarak tanımlar. Ancak bu doktrin donmuş bir ideoloji değil; dönemin ihtiyaçlarına cevap veren, pragmatik ve ilerici bir çerçevedir. Yazar, farklı ideolojilerin güçlü yanlarının Kemalizm’de sentezlendiğini savunur. Devletçilik anlayışı özel mülkiyeti tanımlamakla birlikte, sömürüyü engelleyen ve kalkınmayı önceleyen bir sistem olarak açıklanır. Otoriter mi Totaliter mi? Okuma atölyemizde en yoğun tartışma, devrimlerin uygulanma biçimi üzerine gerçekleşti:

Atatürk İhtilâli otoriter miydi?
Bu soruya net bir uzlaşma çıkmadı.

“Evet” diyenler, tarihsel koşulların olağanüstü olduğunu; yıkılmış bir devlet, işgal altındaki bir ülke ve düşük kurumsal kapasite karşısında merkezi ve güçlü bir liderliğin zorunlu olduğunu savundu. Bu görüşe göre otoriter görünen uygulamalar, aydınlanma ve cumhuriyet devrimini koruma refleksiydi ve gerekliydi.

“Hayır” diyenler ise Kemalizm’in temel ilkeleri olan halkçılık ve cumhuriyetçilik ile kalıcı bir otoriterliğin bağdaşmayacağını ifade etti. Otoriterliğin yapısal değil, geçici bir dönemsel özellik olduğunu; asıl hedefin egemenliğin millete devri olduğunu vurguladılar.

Bu tartışma bizi daha temel bir soruya götürdü: Kemalizm bir ideoloji midir, yoksa pragmatik bir kurtuluş reçetesi midir?

Bozkurt’un metninde Kemalizm sistemleştirilmeye çalışılır; ancak aynı zamanda tarihsel bağlamına da bağlıdır. Bu nedenle atölyede şu görüş öne çıktı: Kemalizm’i yalnızca bir doktrin olarak değil, belirli bir tarihsel eşikte ortaya çıkmış kurtarıcı ve ilerici bir irade olarak algılamak gerekir.

Kemalizm Günümüz İçin Ne Söylemektedir?

Kitapta Kemalizm’in evrensel ideolojilerle ilişkisi tartışılırken, günümüz Türkiye’si için şu soru kaçınılmaz hale geldi: Bugünün toplumsal ve ekonomik sorunlarına Kemalist ilkeler nasıl uygulanabilir?

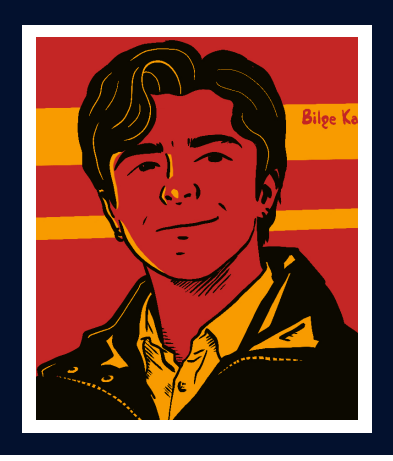
Ekonomik alanda devletçilik ve kamucu yaklaşımın hâlâ güncel bir tartışma zemini sunduğu konusunda genel bir kabul oluştu. Özellikle kamu yararı, planlama ve sosyal adalet kavramları; neoliberal politikaların yarattığı eşitsizlikler karşısında yeniden düşünülmesi gereken başlıklar olarak öne çıktı.

Atölyemizde, Erken Cumhuriyet dönemindeki etnik ve kimlik politikalarına daha eleştirel bir yaklaşıma yer veren katılımcılar da oldu. Cumhuriyet’in kuruluş dönemindeki ulus inşa sürecinin tarihsel bağlamı kabul edilmekle birlikte, günümüzün çoğulculuk anlayışıyla yeniden tartışılıp bir uzlaşya varılması gerekliliği vurgulandı. Bu konuda ayrıca okumalar yapma kararı alındı. Mahmut Esat Bozkurt’un Atatürk İhtilâli eseri, Kemalizm’i savunmak kadar onu sistemleştirme çabasıdır. Ancak kitabın asıl değeri, tartışmaya açık bir çerçeve sunmasındadır.

Bizim için önemli olan, Kemalizm’i kalıplaştırmak değil, tarihsel bağlamı içinde anlamak ve bugünün sorunlarına çözüm olacak bir bilinçle yeniden yorumlamaktır.

-YENİDEN BASKI EKİBİ

BİLGE KAĞAN ŞARBAT

Ferhan Şensoy'u yalnızca "mizahçı" diye anmak, işi biraz hafife almak olur. Çünkü o, bu toprakların sadece güldüren adamlardan biri değildi; memleketin hangi yerinin çürüdüğünü, hangi kurumunun fazla ciddiye alındığını, hangi iktidar dilinin aslında ne kadar kof olduğunu gösteren bir yazardı. Şakayı rahatlatmak için değil, rahatsız etmek için kullanıyordu. Kahkahayı da bir kaçış yolu gibi değil, teşhir aracı gibi ele alıyordu. Bu yüzden onun tiyatrosunda insanlar sadece gülmez; birilerini biraz daha küçük, bazı kurumları biraz daha komik, bazı tabu ve kutsalları da biraz daha dayanaksız görmeye başladılar.

Bunu anlamak için Ferhan Şensoy'u herhangi bir genel muhalif görüp geçmemek gerekir. O açık açık solcu, açık açık laik, açık açık cumhuriyeti benimsemiş bir sanatçıydı. Üstelik bunu dolaylı değil, doğrudan da ifade edecek kadar cesurdu. Son dönem söyleşilerinde "orta yolcu" olmadığını söylüyor, sağ seçmene yanaşarak siyaset yapma numaralarına mesafe koyuyor ve "eğilip bükülme devrinde değiliz", "Türkiye'yi aydınlığa çıkarma gibi bir mesuliyetimiz var" diyordu. Bu cümleler, onun sadece sanat ve estetiğe değil, siyasete karşı nasıl bir tavrı olduğunu da gözler önüne seriyor. Kimileri gibi statikocu ve kültürel-suskun değil, inadına aydınlanmacı.

Kendimden de bilirim, işbu inat biraz da evden gelir. Babası Yusuf Cemil Şensoy'un Çarşamba'da belediye başkanlığı yapmış olması, Ferhan Şensoy'daki laik-cumhuriyetçi reflekslerin sonradan edinilmiş bir maske değil, erken yaşta içine doğduğu bir siyasal havanın parçası olduğu çok açık. Şensoy'un politik sezgileri havadan oluşmamış, memlekete yukarıdan değil, bir siyasal terbiyenin içinden bakarak şekillenmişti.

Onun tiyatrosunu asıl önemli kılan şey ise, politikliği yalnız konu seçiminde değil, dilin kendisinde kurmasıydı. Çünkü Türkiye'de iktidar sadece yasayla, polisle, mahkemeye işlemez; *yasak-ayıp-günah* üçgeniyle, "olmaz öyle şey" diyen toplumsal terbiyeyle, yani görünmez sınırlarla da işler. Şensoy tam bunlara saldırıyordu. Dili kendi üslubunda adeta eğip büküyor; argoyu, ortaoyununu, meddahı, politikayı harmanlamayı başarılabiliyordu. Böylece sırf devrin adamlarına değil, devlet ciddiyetine, resmi ahlaka, sahte aydınlara, ataerkil toksikliğe ve kültürel görgüsüzlüğe de vuruyordu. Onun komedisi tam da bu yüzden soldur, yergisi tabana değil tepeyedir.

Bu damarı doğru okumak için dönemin havasına bakmak şart. 1970'lerin sonundaki siyasal kutuplaşma, ekonomik kriz, çatışmalar ve darbeye giden süreç; ardından 12 Eylül, sansür, baskı, ve kültür katliamı... 80 sonrası Türkiye, bir yandan askeri disiplinin,

KAVUKLU DEVRİMCI FERHAN ŞENSOY ÜZERİNE...

öte yandan piyasacı-muhafazakar yapılanmanın altında yeniden biçimlendi. Genel kanı da böyledir ki 12 Eylül, yalnız siyasal alanı değil, kültür ve sanat ortamını da ciddi biçimde etkilemiştir.

Böyle bir dönemde sahnede dilin taşması, din bezirganlarının ve iktidar kibirinin alaya alınması, doğrudan politik bir tepkiydi.

Şensoy'un oyunları da bu yüzden güncel olmanın ötesinde siyasal özellikte metinlerdir. Şahları da Vururlar, görünürde İran'ın şah rejimi üstüne kurulu bir taşlama olsa da alt metninde farklı detaylar saklıdır. Halktan kopmuş bir iktidar, saray modernleşmesi, geçim sıkıntısı, yozlaşmış yöneticiler. Ortaoyuncular'ın oyun sayfalarında da eserin 1980'de sahneye konduğu ve bu politik taşlama

damarının bugün hala yaşatıldığı görülüyor. Şensoy burada başka bir ülkeyi anlatırken aslında dolaylı bir göndermenin peşindedir. Şah'a gülerken, yurdun "Oldu bitti!"ci modernleşme heveslerine, bürokratik sapkınlığa ve güç sahibinin halktan kopuşuna da güleriz. Bu yüzden oyun, yalnız dış politika hicvi değil, Yoksun iktidarların ortak rezaletlerinin bir teşhisidir.

Aynı şey Ferhangi Şeyler için de geçerlidir. Bu yapıtın kültleşmesinin sebebi tabii ki sadece komik olması değildir. Ortaoyuncular'ın tanımıyla oyun, "Türkiye'nin toplumsal, siyasal ve kültürel yapısını eleştiren bir taşlama"dır ve aradan geçen onca yıla rağmen güncelliğini ve sürekliliğini (2020'ye dek) ko-

apartmanda, sokakta, çarşıda, televizyon gürültüsünde, gündelik sohbette yakalar. Sağcısından merkezcisine kadar düzen siyaseti süslü, büyük lafları sever. Kavuklu Devrimcimiz ise bu işleri kafasında bitirmiştir. İnsanların suskunluğunda da gevezeliğinde de yakarışında da siyaset olduğunu bilir.

Onun politik kimliğini en çıplak biçimde gösteren başlıklardan biri ise Muzır Müzikal ve Şan Tiyatrosu yangınıdır. Ortaoyuncular'ın resmi sayfası, oyunu 1986 tarihli, dönemin politik ve toplumsal atmosferine keskin eleştiri getiren bir eser olarak tanımlıyor. Bu tek başına bile önemli bir ipucu. Gerçi asıl mesele, oyunun sahnedeki etkisinin sahneye sınırlı kalmaması. Yalçın Doğan'ın aktardığına göre Şensoy bu süreçte tehdit, yangın, dava ve ha-

pis cezasıyla yüz yüze kaldı. Hatta benim gibi ipe sapa gelmez sebeplerden (muzır oyunlar yazmak ve sahnelemek suçlamasıyla) 21 gün hapis cezasına çarptırıldı. Sonuçta Şan Tiyatrosu yangını da hafızada yalnız bir kaza olarak değil, bağnaz baskının sanat alanına yönelen en karanlık saldırılarından biri olarak yer etti.

Burada mesele yalnız bir sanatçının mağduriyeti değildir. Türkiye'de irtica çoğu zaman önce sanata saldırır. Keza sanat, özellikle de kahkaha üreten sanat, "yüce"nin heybetini sarsar. Önce "ahlak" denir, sonra tehdit gelir, sonra yargı, olmadı doğrudan ateş... Şensoy'un başına gelen tam da budur. Bu yüzden onun tiyatrosu laik bir cephedir. Laikliği nutukla değil; sahnede yobazı küçülterek, komikleştirerek, kutsal perdesine sığınmış ikiyüzlüyü teşhir ederek savunur.

Bu noktada onun solculuğu ile cumhuriyetçiliği birbirini tamamlar. Türkiye'de bu iki damarı sık sık birbirinden ayırmaya ve hatta çatıştırmaya çalıştılar. Biri güya devletli ama

halksız bir cumhuriyetçilik, öbürü gerçeklikten kopuk bir solculuk. Şensoy ikisine de sığdırılmaz. O, hem aydınlanmacıdır hem halk zekâsına güvenir.

Bürokrati, züppeyi, sahte aydını, din simsarını, yalakayı, palavracıyı aynı neşeli sertlikle rezil&kepaze eder. Halkı ne romantize eder ne de aşağılar. Tam tersine, seyircinin zekasına ve realiteye güvenen bir tiyatro kurar. Onun mizahı yukarı doğru çalıştığı için soldur. O adını gücün yanına değil, güce maruz kalanların tarafına yazmıştır.

Bu çizginin mayası da Kalemimin Sapını Gülle Donattım'da kendini belli eder.Çocukluk ve ilk gençlik yılları, yatılı okul arkadaşlıkları, tiyatro ve edebiyat tutkusunu.

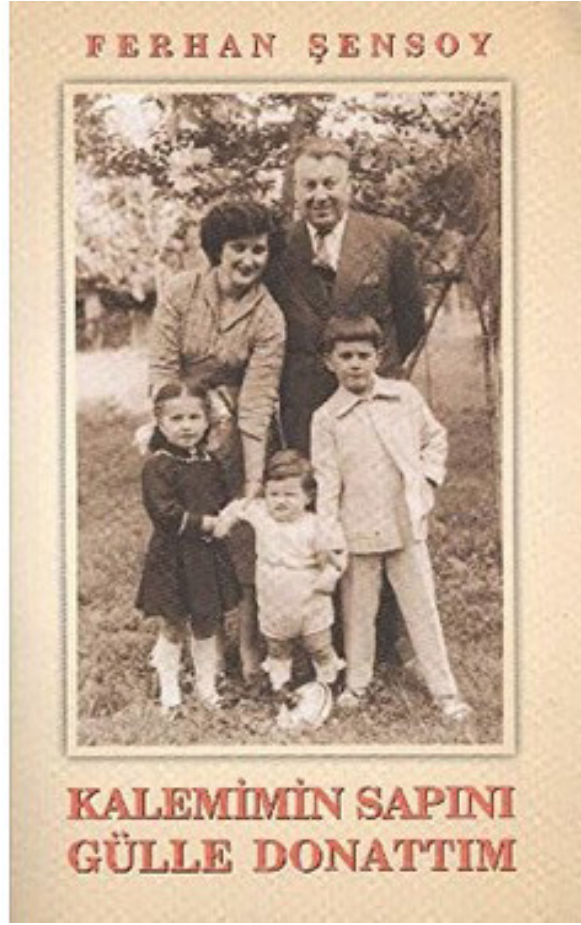
Bu kitap doğrudan bir siyasal manifestodan ziyade Şensoy'un ileride kuracağı muhalif evrenin hammaddesini gösteriyor. Başlıktaki "kalem" ile "gülle" yan yanılığı bile çok şey anlatıyor. Zaten yazı onda hiçbir zaman sakin ve salonluk bir uğraş olmadı. Düzenle barışık olmayan, terbiyeli ama dingin olmayan, itaatten çok alayla isyana yakın duran bir ruh hali. Kavuklu Devrimcinin sahnedeki siyasal taşlamasının temelleri sanki bu kitabın gençlik sayfalarında atılıyor.

Belki de Ferhan Şensoy'un asıl başarısı, politik kalırken didaktikleşmemesidir. Türkiye'de politik sanatın başına sık gelen felaket, metnin bir tür dogma-bildirgeye dönüşmesidir. Şensoy bunu yapmadı. Nutuk çekmedi, seyirciyi öğrenci yerine koymadı, kör göze parmak yapmadı.Perde önündeki bizleri daima güldürürken düşündürmeye, hatta bazen güldürdükten sonra düşünmeye mecbur bıraktı. Oyunlarında güldürü ve sorgulama arasında tarifi zor bir çizgi vardı.

insan gülerken anlar, anladıkça da biraz buruklaşır.

İşte bu yüzden Ferhan Şensoy'u yalnız "ne kadar komikti" diye anmak eksik kalır. Asıl marifeti, komikliğin içinden toplum ve ülkenin yapısını göstermesiydi. Şan Tiyatrosu'nun küllerinden, Şahları da Vururlar'daki saray eleştirisinden, Ferhangi Şeyler'deki gündelik hayat taşlamasından, Kalemimin Sapını Gülle Donattım'ın gençlik ikliminden ve son demelerindeki aydınlanmacı netlikten aynı hep adam çıktı. Eğilip bükülmeyen,gericiliğe dış gösteren, toplum zekasını ciddiye alan cesur bir yazar.

Bu ülkede bazen bir replik, uzun bir siyasi nutuktan daha çok şey anlatır. Çünkü korkak iktidarlar en çok, kendisine gülünmesinden korkar. Şensoy da tam yumuşak karınlarından vururdu, kahkahayı bir teselli yerine devrimci bir aygıt haline getirebiliyordu.

İstanbul'un hırçın kentsel dönüşüm dalgaları arasında, kimliğini bir zırh gibi kuşanan nadir semtlerden biridir Kadıköy. Kentler sadece beton yığınları değil, üzerinde yaşayanların kavgası, hayali ve iradesidir. Bugün Kadıköy dediğimiz o sarsılmaz kale, sadece sahil yolu ya da kafelerden oluşmamakta olup baskıya, tek tipleştirmeye ve kültürel çoraklaştırmaya karşı yükselen kent hakkını savunan bilinçli bir toplumsal refleks üretim alanıdır. Bu canlılığa asıl gücünü veren ise, hayatı elleriyle kuran gençliğin üretkenliğidir. Türkiye'nin kültürel çölleşmesine karşı cevaben bu semtin her sokağı, her atölyesi ve her sahnesi; sanatın sadece seçkin bir azınlığa ait olmadığını, aksine halkın en doğal hak arama biçimi olduğunu kanıtlayan birer açık hava müzesi konumundadır.

Kadıköy'ün asıl mucizesi, gençliğin o durdurulamaz yaratıcı enerjisinde gizli. Genç bir müzisyenin Moda'da yankılanan ilk notası, bir tiyatrocunun bodrum katındaki o ilk repliği ya da bir illüstratörün dijital tabletindeki o ilk fırça darbesi aslında yeni bir dünyanın, özgür bir geleceğin ilk işaretidir. Kültür ve sanat, bir arada yaşamının, dayanışmanın ve kolektif aklın en zarif yolu haline gelmiştir.

Atatürk'ün "Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir." sözü, Kadıköy'ün sokaklarında karşılığını bulur. Buradaki sanat, herhangi bir odağın veya baskı mekanizmasının güdümünde değildir. Semtin sahafları, bağımsız tiyatroları ve atölyeleri fikri hür, irfanı hür sanatçıların kalesidir. Ekonomik ve siyasi baskılara rağmen sanatı "bağımsız" kılma çabası, aslında özgürlük idealinin kültürel alandaki izdüşümüdür. Kadıköy'ü bir "sanat merkezi" yapan unsur, kültürü siyasal bir bilinçle savunmasıdır.

Ancak Kadıköy'ün bu özgürlükçü ruhu, kentin giriş kapısı olan Haydarpaşa Garı'nın dayanışmasından da güç alır. Yıllardır süren o kararlı nöbet, bir kenti ve onun kamusal hafızasını savunma kavgası olduğunu kanıtlamıştır. Kadıköy'ün bugün bir sanat vahası olarak nefes alabilmesi, o gardaki direnişin yarattığı ideolojik koruma kalkanı sayesinde. Kamusal alanların özelleştirilmesine karşı çıkmak her duyarlı vatandaşın asli görevidir. Kamu yararı ve toplumun ulaşım hakkının gözetilmesi ve gar işlevinin devam etmesi gerekmektedir. Sanatçının tuvalindeki özgürlük, Haydarpaşa'daki emekçinin kamusal bilincinden beslenmektedir.

İSTANBUL'UN VİCDANI SANATIN LİMANI KADIKÖY

YENİDEN ⁶⁰
BASKI
kültür-
sanat

Bu sanatsal zenginliğin en somut ve çarpıcı durağı kuşkusuz Yeldeğirmeni'dir. Orada, tarihin yorgun ama mağrur mimarisi ile murallar devasa bir diyalog içindedir. Murallar, kentin hafızasını ve o hafızayı geleceğe taşıma iradesini taşır. Sokak sanatı burada sadece estetik bir tercih olmaktan çıkmış, kamusal alan sanatla yeniden buluşmuştur. Mimari miras ile çağdaş sanatı buluşturan bu doku, rant odaklı kentleşme modeline karşı "insan odaklı ve özgür bir kent" idealinin somut kanıtıdır.

Kadıköy'ün bu entelektüel mirası, köklerini derinlerden alır. İlk belediye başkanımız ve büyük sanatçı Osman Hamdi Bey'in "Kapumbağa Terbiyecisi"ndeki sabrı ile bugünün genç sanatçısının hırçın yaratıcılığı aynı damardan beslenir. Osman Hamdi'nin vizyonu; kültürün bir kentin süsünden ziyade onun asıl karakteri olduğudur. Bizler bugün, o mirası gençlerin dinamizmiyle harmanlayarak kültürel bir süreklilik inşa ediyoruz.

Kadıköy bugün ciddi bir ikilemeyle karşı karşıyadır. Semtin sahip olduğu bu bohem ve sanatsal hava, sermayenin iştahını kabartmakta ve her mekanı tek tip alışveriş merkezine dönüştürme riskini beraberinde getirmektedir. Sanatçıların ve gençlerin yarattığı bu atmosfer, yükselen kiralar ve tek tipleşen mekanlar nedeniyle kendi yaratıcılarını dışlamaya başlamıştır. Bu nedenle sanatçı atölyelerini korumak, sahafların ve plakçıların yaşam alanlarını savunmak aslında bir kültür siyaseti meselesidir.

Bizim için sanat, vitrinlerin arkasına saklanamaz. Sanat; sokaktadır, paylaşımdadır ve her şeyden önemlisi bir özgürleşme alanıdır. Gençler ürettikçe, kültürü toplumsal yaşamın merkezine koydukça hem sanat hem demokrasimiz ve özgürlük tutkumuz da yücelecektir. Kadıköy, geçmişin ağırbaşlı birikimi ile gençliğin sınırsız hayal gücünü buluşturan o eşsiz sahne olmaya devam edecek. Biz gençler bu sahnede daha özgür ve daha insanca bir geleceği ilmek ilmek dokuyoruz.

Siyasi bir sorumluluk olarak bizler, Kadıköy'ü bir aydınlanma merkezi olarak savunmalıyız. Kentsel rantın estetiği yok etmesine, muhafazakar ve gerici baskıların yaşam alanlarını daraltmasına izin vermemek; Cumhuriyet değerlerine sahip çıkmaktır. Kadıköy; sanatı sokakla, geçmişini ise geleceğin aydınlık Türkiye'siyle buluşturan bir köprüdür. Bu köprüyü korumak laik ve tam bağımsız bir kültür politikasının en öncelikli görevidir.

YENİDEN ⁶¹
BASKI
kültür-
sanat

TURAN EMEKSİZ OKUMA ATÖLYESİ

FREDRİCH ENGELS

AİLENİN, ÖZEL MÜLKİYETİN VE DEVLETİN KÖKENİ'NE BAKIŞ:

ÖMER
ÇAKMAK

Bu yazıda Friedrich Engels'in Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni kitabını inceleyeceğim. Bu kitap üzerine Turan Emeksiz Okuma Atölyesi'nde arkadaşlarla birlikte tartışma imkanı bulduğumu da yazıya başlar-ken eklemek istiyorum. Engels bu eserinde, aile, özel mülkiyet ve devlet gibi kurumların "doğal" ya da "değişmez" olmadığını, toplumsal üretim biçimleri ve gündelik yaşam koşulları içinde, tarihsel olarak maddi temeller üzerinde şekillendiğini savunuyor. Yalnızca geçmişe dair bir anlatı sunmuyor. Bugün "normal" veya "değişmez" sandığımız düzenin hangi kırılmalar, çatışmalar ve dönüşümler içinden kurulduğunu görünür kılarak geleceği yeniden düşünmenin kapısını aralıyor.

İlk bölümde toplumsal örgütlenmeyi belirleyen temel etmenler inceleniyor. Bir yandan yaşamın maddesel olarak yeniden üretimi (geçim araçları: yiyecek, barınma, üretim araçları), öte yandan "insanın kendisinin üretimi" (soy, aile, akrabalık ilişkileri) arasındaki karşılıklı ilişki açıklanıyor. Dolayısıyla Engels için "aile tarihi" sadece özel hayata dair bir merak değil. Özel mülkiyetin, sınıfların ve nihayet devletin doğuşuna giden yolu anlamın birinci adımı.

Tarihsel Materyalizm

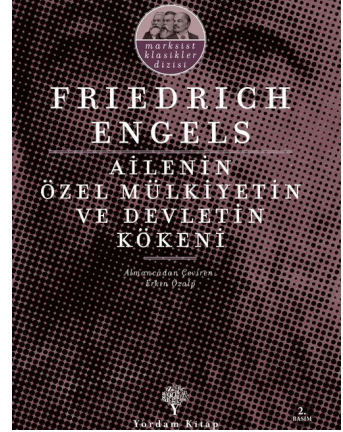
Kitap, Engels'in yakın arkadaşı Karl Marx'ın kişisel notlarından ve Amerikalı antropolog Lewis H. Morgan'ın araştırmalarından hareket edilerek kaleme alınıyor. Engels, kitabın önsözünde bu çalışmalarını tamamlamayı Marx'ın kendisine olan bir "vasiyeti" olarak gördüğünü de ifade ediyor. Morgan'ın akrabalık sistemlerine dair verilerini kullanıyor. Eski Toplum (Ancient Society) kitabındaki teorilerinden faydalanıyor. Bu verilerle evlilikten mirasa, ahlaktan gündelik yaşama kadar uzanan geniş bir alanda politik bir çözümleme sunuyor.

Kitabı bugün hala canlı kılan temel olgunun tarihsel materyalist perspektifi olduğunu düşünüyorum. Bu yaklaşım, aile-mülkiyet-devlet üçlüsünü yalnızca kültür, gelenek veya ideolojiyle açıklayan anlatılara karşı güçlü bir itiraz niteliği taşıyor. Engels, üretim ilişkileri, geçim yöntemleri ve mülkiyet düzeninin değiştiği aile-mülkiyet-devlet ilişkilerinin de dönüştüğünü açıklıyor.

Antropolojik Kaynaklar

Tarihsel örnekler somutlaştırılırken geniş bir karşılaştırmalı analiz yapılmış. Antik Yunan'dan ve Roma'dan, Kelt ve Germen topluluklara, Hint topluluklarından Kuzey Amerika'daki yerli halklara ve Avustralya kıtasındaki kabilelere uzanan çeşitli örneklerle farklı toplumların akrabalık düzenlerini, miras ve mülkiyet ilişkilerini, siyasal örgütlenme biçimlerini yan yana getiriyor.

Engels'e göre başlangıçta toplumsal hayatın temel birimi bugünkü çekirdek aile değil, geniş akrabalık örgütlenmeleridir.

AİLEYİ KİM KURDU,
DEVLETİ KİM DOĞURDU?

YENİDEN 62
BASKI
kültür-
sanat

Bu dönemde belirleyici olan şey, bireylerin “özel hayatı” değil, soy birliği (gens) gibi daha kolektif bağlardan oluşuyor.

İlkel Komünal Aileden Tek Eşliliğe

Kitapta hatırı sayılır yer kaplayan kritik noktalardan biri de kadınların toplumsal konumunda yaşanan kırılma üzerine. Engels’in tarihsel bir yenilgi olarak da ifade ettiği, kadınların toplumsal konumundaki bu büyük kırılma, matrilineal, yani soyun anneden yürüdüğü düzenin (anasoyluluk ve ana hukuku) terk edilmesiyle yaşanıyor. Çünkü eski dönemlerde mevcut olan anasoyluluk düzeni, kadınlara yalnızca aile içinde ve miras konularında değil, akrabalık örgütlenmesi ve toplum içinde de güç veren bir dayanak olarak çalışıyor.

Tek eşlilikle beraber, babalığın ‘kesinliği’ önem kazandıkça kadın cinselliği daha sıkı denetleniyor. Evlilik, servetin ve soyun güvenceye alınmasının aracına dönüşüyor. Medeni patrilineal tek eşli aile (soyun babadan yürüdüğü düzen) Engels’e göre hiçbir şekilde romantik bir ideal olamaz. Servetin ve soyun güvenceye alınmasının aracına dönüşür. İronik bir şekilde gerçek aşkı da sadece bu toplumsal kurumlardan uzak yaşayan yoksul kesimin yaşayabildiği tespitini yapar.

Bu düzen her cinsiyet için aynı ahlaki kuralları üretmez. Resmi ahlak tek eşliliği herkes için kutsallaştırır fakat pratikte metreslik ve fuhuş gibi biçimler erkek ayrıcalığının sürdürdüğü kanallara dönüşür. Bu konuda Engels’in hedef aldığı şey, bireylerin “kötü ahlakı” değil; mülkiyetin ve babalığın kesinliğinin dayattığı, kadın için baskı, erkek için ayrıcalık üreten yapısal bir ikiyüzlülüktür.

Üretim Araçlarının Gelişmesi ve Servet Birikimi

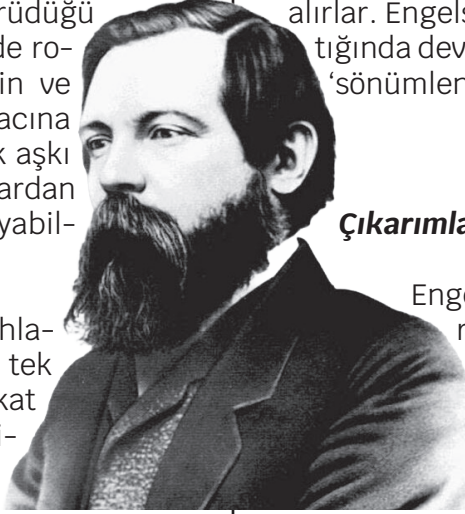
İlkel komünal topluluklarda üretim ve tüketim büyük ölçüde kolektif yürüdüğü için, bugün anladığımız anlamda özel mülkiyet henüz belirleyici bir kurum değil. Akrabalık ilişkileri ve günlük yaşam, ortak kullanım ve paylaşım pratikleriyle örülü bu dönem. Ancak hayvancılığın gelişmesi, tarımın yerleşikleşmesi, artan üretim ve kölecilik pratiklerinin güçlenmesi gibi etkenlerle servet belirli grupların elinde birikmeye başlar. Engels bu momenti, sürüler, üretim araçları ve biriken zenginliğin “sahiplenilebilir” hale gelmesiyle açıklar: Artı ürünün denetimi kimdeyse, mülkiyet ilişkileri de onun lehine şekillenir. Bu süreç sadece ekonomik bir değişim değildir; miras, soy bağı

ve aile biçimleri üzerinde de etkili olur.

“Özel Kamu Gücü” ve Sınıf Egemenliği

Kitabın üçüncü büyük ayağı devletlerin oluşumunu anlatır. Engels devleti, toplumun üstünde duran tarafsız bir hakem gibi görmez. Devlet, sınıf çelişkilerinin keskinleştiği bir aşamada ortaya çıkar ve düzeni egemen sınıf lehine sürdürür.

Burada Engels’in sık işlediği bir ayrıntı, devletin, toplumun kendiliğinden örgütlenmesinden farklı olarak ‘özel bir kamu gücü’ yaratmasıdır (ordu, polis, hapisane vb.). Bu gücü ayakta tutmak için vergiler devreye girer. Memurlar giderek ‘toplumun üstünde’ konumlanır. Bu aygıtların hepsi toplum içindeki uzlaşmaz sınıf karşıtlıklarının yönetilemez hale gelmesinin ürünüdür ve varlık nedenlerini bu karşıtlıkların sürmesinden alırlar. Engels, bu yüzden sınıflar ortadan kalktığında devletin de tarihsel temelini kaybedip ‘sönümleneceğini’ söyler.

Çıkarımlar

Engels’in dayandığı antropolojik verilerin bir kısmı bugün tartışılabilir; ancak bu durum metnin sunduğu tarihsel materyalist çerçevenin politik gücünü geçersiz kılmıyor.

Kişisel değerlendirmem, aileyi kutsal bir ada, devleti tarafsız bir hakem, mülkiyeti de tartışılmaz bir hak gibi görmeye alışmış insanlar için bu kitap sarsıcı olabilir. Ama tam da bu sarsıntı, düşünmenin başladığı yerdir. Engels’in önerdiği bakış, kurulmuş olanın değiştirilebilir olduğunu, “doğal” diye kabul ettiklerimizin çoğu kez tarihsel çatışmalar ve maddi ihtiyaçlar içinde kurulduğunu hatırlatır. Bu yüzden bu kitap yalnızca bir geçmiş anlatısı değil, bugünü tartışmanın, bugünü yeniden oynatmanın ve geleceği yeniden düşünmenin de bir aracıdır.

YENİDEN ⁶³
BASKI
kültür-
sanat

SAYI:01
NİSAN 2026

YENİDEN
BASKI

**GELECEK İÇİN
YOLA ÇIKIYORUZ**